

SKAISTĀKĀS
LATVIEŠU
PASĀKĀS

PROF. P. ŠMITA
IZLASE

VALTERA UN RAPAS ĀS

SKAISTĀKĀS LATVIEŠU PASAKAS

Prof. P. Šmita

izlase vienā sējumā no viņa lielā krājuma
„Latviešu pasakas un teikas“

Rīgā, 1934.

Valtera un Rapas A/S. izdevums

1132.2218

I

ZVĒRU PASAKAS

1. Lapsa māca vilku zvejot.

Reiz viens zvejnieks ved ragavās zivis no upes. Lapsa ceļmalā jūt zivju smaku un viņai iekārojas zivju gaļas. Viņa aizskrien ar riņķi zvejniekam priekšā, nogulstas uz ceļa un izliekas par nosprāgušu. Zvejnieks tur piebrauc un redz: nosprāgusi lapsa. Viņš pajem lapsai pieastes, uzsviež uz vezuma un pārdomā: «Mājā varēs nomaukt ādu.»

Zvejnieks nu brauc priecīgs uz māju, bet lapsa tikai kārna zivis no vezuma laukā. Izsviedusi visas zivis, lapsa klusītēm nolēc no vezuma un aizbēg. Zvejnieks pārbrauc mājā un grib palielīties par savu lielo lomu, bet paskatās: ne vairs zivju, ne lapsas!

Nozagtās zivis lapsa savilkusi savā alā un sākusī alas priekšā ēst. Atnāk vilks un prasa, lai dod šim ar'. Lapsa saka, lai ejot vien pats zvejot. Vilks žēlojas, ka šis jau zvejot nemākot. Lapsa pamāca: «Iebāz tik asti āliņģī un paturī labi ilgi, gan tad zivis pieķersies.»

Vilks, muļķis, arī visu notic, aiziet uz āliņģī un iebāz asti aukstā ūdenī; bet nu sāk lieliski salt un vilkam iesalst aste ledū. Vilks sāk nejauki kaukt un lapsa arī līdz. Kaiņiņu suņi, izdzirduši kaukšanu, skrien tūliņ šurp un brūk vilkam virsū; bet lapsa jau laikā ir aizmukusi uz mežu. Vilks tik ar varu dabū izraut pliku asti no ledus un aizbēg ar lielām pūlēm.

Mežā vilks sastop atkal lapsu un uzkliedz tai dusmīgi: «Nu es tev atdarīšu!»

«Par manu labo sirdi!» lapsa atteic. «Es jau tev gāju palīgā un tiku pavisam sakosta. Tu vēl vari skriet, bet es tikko varu kājas pavilkt.»

Vilkam paliek lapsas žēl un viņš prasa: «Vai es tev kā nevaru palīdzēt?»

«Žēlo nu tu mani, kā es tevi žēloju,» lapsa saka, «un aiznes mani uz alu!»

«Sēsties tad ar' man mugurā, varbūt, ka vēl varu tevi aizvilkt.»

Lapsa nu sēdās vilkam mugurā un vilks vaidēdams stiepa to uz alu. Vilkam mokoties, lapsa priecīgi iesaucās: «Kults nekultu nes, kults nekultu nes!»

Vilks, kā neticēdams, jautā: «Ko tu sacīji?»

Lapsa atbild: «Es jau teicu, ka nekults nes kultu.»

Pēc kāda brīža vilks jūt, ka kas silts notek gar viņa muguru. Vilks prasa: «Ko tu tur dari?»

«Man klājas pavisam slikti,» lapsa atbild.

Vilks arī tic un nes lapsu vēl jo rūpīgāki. Kad lapsa bija aiznesta, tad viņa priecīga ielīda savā siltā alā; bet vilkam ilgi bija jādziedē noplēstā aste un sakostie sāni.

2. Zvēri bēgdami iekrīt bedrē.

Mēslenīcā apakš cāļu luktas bij sakrājies daudz netīrumu, kas sākuši jau silt un kūpēt. Vīsta naktī pamanījusi tādus garaiņus un tūdaļ tai iesities prātā:

«Kad tikai zeme nedeg? Kas cits gan tā kūpētu?»

Bailēs sākusī tūliņ kladzināt. Gailis atmodies: «Kas nu, kas nu? Ne nakts vidū vairs nevarēs muti valdīt.»

«Are, kā runā; vai tad tu neredzi, kur zeme deg — postā tikai nu esam.»

«Pag, pag! liekas tev taisnība: kūp gan. Vadzi, sieva, tu būsi pati vainīga!»

«Tīri bez prāta! Nu šis vēl izmeklēs vainu, labāk bēgsim, ka nesadegam!»

Un bēguši arī nabadziņi, ar visiem bērniem, ar visiem. Bet birzs malā satikuši zaķi.

«Kur tad nu tik agri?» zaķis ieprasījies.

«Zeme deg, zeme deg!»

«Ko, vai patiesi?»

«Jā, jā, patiesi, patiesi!»

«Vai, brāl, ja tas tā, tad laidīsim ķekas vaļā, es bēgšu līdz.»

Bēguši, bēguši, satikuši lapsu.

«Kur tad nu pašā agrumā?»

«Vai, kūmiņ, zeme deg, zeme deg!»

«Ko, vai patiesi?» lapsa sabijusies.

«Jā, jā, patiesi, patiesi!»

«Ko tad, brāļi, vēl gaidīt? Laidīsim ķekas vaļā, es bēgšu līdz.»

Bēguši, bēguši satikuši lāci.

«Kur tad nu visi tik naski?»

«Jābēg, jābēg, zeme deg: puse jau nodegusi.»

Bet lācis, drošais vīrs, smējies: «Niekalbji jūs esat; nu rādiet jel man arī degumu!»

Veduši nu arī lāci rādīt. Aiziet: lācim taisnība, nedeg itin nekas vairs. Saimnieks pa to laiku izvedis mēslenīcu tīri tukšu; dziļā aizgalda vien palikusi tai vietā. Vista ar gaili laimīgi pārlaidušies aizgaldai pāri; bet, svešie draugi: lācis, lapsa, zaķis nemaz nedomājuši, ka tik dziļš būs. Kā nu kāpuši, tā plaukt! dibenā iekšā. Ko nu? Izgrozījušies tādu laiku, izprātojušies; beidzot likuši prātu pie malas: laikam ārā vis netikšot. Bet kas nu vēl par nelaimi? Visiem trim sāk gribēties ēst, ka nekur šauties. Nosprieduši: zaķim esot jāmirst, vai grib, vai negrib. Tūliņ, zināms, arī notiesājuši šo un apēduši. Bet lapsa, gudriniece, zaķa zarniņas turpat paglabājusi — uz vienu reizi lapsa augšā un ēd atkal. Lācis brīnījies: «Ko tu tur ēd? Tās jau zarnas! Vai dzirdi, dod man arī! Kur tu jēmi?»

«Are, kāds neprašā! Es jau pāršķēlu sev vēderu un izjēmu pati savas zarnas; dari tu arī tā — kam velti badā mirt!»

Lācis, muļķis, šķeļ arī pats savu vēderu pušu; bet re nu! neattapa ne nožāvāties: nosprāga nabags.

Lapsa par to gardi pasmējās un tik ilgi ēda lāča gaļu, kamēr pēdīgi tomēr tika no bedres laukā.

3. Zvēri iet grēkus sūdzēt.

Reiz vecos laikos kaķis gāja grēkus sūdzēt un ceļā satika zaķi. Zaķis prasa: «Kur tu, brāl, iesi?»

«Iešu grēkus sūdzēt.»

Lai viņu arī jemot līdz! Kaķis negribēja, negribēja jemt, bet apdomājās un jēma arī līdz. Nu abi iet, iet un stāsta viens otram savu likteni; kaķis saka, šim esot daudz grēku, nevarot vairs ne peles noķert. Zaķis atbild: «Man laikam arī daudz grēku, jo man no visiem jābīstas.»

Un kamēr šie tā iedami tērzē, satiek nejauši lapsu. Kur viņi iešot?

Šie atbild: «Iesim grēku sūdzēt.»

Lai viņu arī jemot līdz! Kaķis ar zaķi vaicā: «Kādu grēku tu esi padarījusi?»

Lapsa atbild: «Esmu nozagusi no piedarba divi pāri cāļu saimniecei un zvejniekam atkal vezumu zivju.»

«Vezumu zivju! Kā tu varēji vezumu zivju nozagt.»

Lapsa atbild: «Varēju gan! Es stāvēju krūmos, zvejnieks brauca ar zivīm gažām, un vējš pūta man taisni zivju smaku virsū; tad man siekalas vien tecēja pēc zivīm un es ar likumu aizsteidzos viņam uz ceļa priekšā, apgūlos un izlikos par nosprāgušu. Piebrauca zvejnieks ar zivju vezumu, es gulu. Bet šis itin priecīgs, ka būšot laba dzeņama nauda, pajem mani un ieliek vezumā. Tomēr es jau nebūšu muļķe: kamēr šis nu, priekšā sēdēdams, brauca, es tikai aiz muguras sviežu pa vienai zivij vien laukā, kamēr vezums tukšs. Kā nu tukšs, tā izlecu no vezuma, sanesu zivis krūmos un apēdu ar gardu muti.»

Un kamēr šie tā iedami runāja, satiek vilku. Vilks prasa: «Kur jūs iesit?»

Šie atbild: «Grēkus sūdzēt!»

Lai jemot viņu arī līdz! Šie vaicā: «Kādu grēku tad tu esi padarījis?»

Vilks atsaka: «Man reiz gadījās ar vienu lapsu satikties. Tā man iestāstīja, ka vienam saimniekam pļavā esot piesiets trekns ērzelis, lai ejot palīdzēt ērzeli krūmos ievilkt un apēst. Labi! gājām arī. Aizejam tur, lapsa jem atraisa to

valgu no mietiņa un saka man: «Es tev apsiešu to valgu ap vēderu, tad tu ved ērzeli, es dzišu.» Tā arī mēs darījām: viņa apsēja man valgu ap vēderu un baidīja ērzeli, lai skrien uz māju. Bet tikko ērzelis sāka pilnā spēkā skriet, man nabagam bija jāiet kūleņu kūleņiem pakaļ; un kad tā mocīdamies biju jau pie vārtiem, tad lapsa no pakaļas gan kļiedza: «Atsperies jel vārtu stuburā!» Bet ko nu tas viss vairs līdzēja? Tikpat mani ierāva sētas vidū un nežēlīgi kūla. Kad beidzot patiku vaļā, tad man nejauši iešāvās prātā, par ko īsti mani kūla. Citādi nav, es esmu grēcīgs, tik grēcīgs, ka ne paēst vairs man nenovēl.»

Un nu viņi visi četri runādami, tērzēdami gāja arvien tālāk, kamēr iegāja mežā. Iegājuši mežā ierauga dziļu ogļu bedri, kur ogles dedzīnātas. Bet pār bedri bija pārlikta kārts. Tad kaķis saka citiem: «Te nu ir tā vieta, kur grēki sūdzami. Kas pāries pār to kārti, tas nebūs grēcīgs, un kas nepāries, tas būs grēcinieks.»

Labi! Sāka iet pāri kaķis pats pirmais. Iet, iet — šis pāriet labi. Nu lēks zaķis. Kā lēcis, tā dibenā, ka novārās vien. Lapsa — ko tā gaida? Lēks arī, bet kā lec, dibenā iekšā. Vilks domā: «Lai krīt, kas ir dikti grēcīgs; es tik grēcīgs neesmu, es jau gan pāriešu.» Un sāka iet... Iet, iet, kā šļūk kāja — dibenā iekšā. Šie nu visi trīs grēcīgi, kaķis vien tas labais. Kaķis aiziet smiedamies uz māju, šie paliek bedrē.

Paiet viena diena, otra, trešā — sāk ēst gribēties. Bet lapsai labs padoms, viņa saka uz citiem biedriem: «Vajaga vilkt melniņu, kuņam ies smalkāki, to vajaga apēst.»

Labi! Vilka melniņu. Velk, velk — zaķim iet smalkāki, to tūliņ apēda.

Padzīvo atkal kādas dienas, gribas atkal ēst. Lapsa saka uz vilku: «Vajaga vilkt melniņu, kuņam rupjāki ies, to vajaga apēst.» Labi. Vilka melniņu. Vilka, vilka — nu vilkam iet rupjāki. Lapsa tūliņ vilkam pie rīkles un kož nost. Kamēr lapsa vilku ēda, viņa iedomājās, ka esot tik pat kā ķēniņiene pilī; bet kad vilks bija apēsts, tad atcerējās: īsti labi nav vis, kā tad ārā kļusi? Bet ko viņa dara? Viņa sāk tikai blaut palīgus, ko spēj. Gadījās, ka āzis bija izdzirdējis lielo

troksni. Aiziet raudzīt — redz: lapsa bedrē. Viņš prasa: «Ko tu ļļauj?» Lapsa atbild: «Es ļļāju tāpat no prieka. Kaut tu zinātu, kas te par priekiem, tūliņ lēktu iekšā.»

Āzis domā: «Viss var būt!» un laižas arī dibenā. Ielec — še nu tev prieki! Lapsa izzobo: «Tu, tāds bārdainis, tik liels muļķis! Man te gadījās tumsā iekrist; bet tu, prātīgs vecis ar sirmu bārdu, lec dienas laikā iekšā. Tomēr, ja tu mani klausītu, tad mēs abi izglābtumies. Pieslienies iestāvus bedres malai, es tad kāpšu uz taviem ragiem, izlēkšu laukā, atnesīšu valgu un izvilkšu tevi arī.»

Labi! Āzis mierā un lapsa viens, divi! laukā no bedres. Nu būtu vajadzējis valgu meklēt. Bet kas to deva! Smiedamās viltiece aizgāja un atstāja āzi bēdrē, lai sprāgst zemē.

4. Lapsa sludina mieru.

Lapsa ieraudzījusi kokā vienu teteri un tūliņ uzsākusi draudzīgu valodu: «Teterīt, vai tu zini, ka es biju pilsētā?»

Teteris saka: «Biji, biji!»

Lapsa runā tālāk: «Kādas es tur jaunas ziņas dzirdēju!»

Pēteris saka: «Ko tad tu tur dzirdēji?»

Lapsa stāsta: «Visi zvēri ir saderējuši mieru un teteriem nu arī būs jānāk zemē apakš kokiem gulēt.»

Te tālumā dzird kādu troksni un teteris skatās, kaklu izstiepis. Lapsa sabijusies jautā: «Teterīt, kas tur ir?» Teteris stāsta: «Tur nāk viens gaŗš ar kārti pār pleciem, otrs mazs ar četrām kājām un rats uz muguras.»

«Vai, tas jau mednieks ar suni! Tad man jābēg!»

«Kam tad bēgt, ka miers noderēts?»

«Kas to var zināt, vai suns par mieru ir dzirdējis?» To teikusi, lapsa tūliņ aizbēga krūmos.

5. Lapsa ar krūzi.

Pļāvēji nolikuši piena krūzi aiz krūma. Pienākusi lapsa, ie-bāzusi krūzē galvu un izdzērusi pienu. Bet nu nevarējusi vairs galvu no krūzes ārā dabūt. Mocījusies visu-visādi, ka-

mēr sākusi krūzi lūgties. Bet kad ar lūgšanos nekā nevarējusi izdarīt, tad saskaitusies un sacījusi: «Pagaidi, pagaidi, es tev parādīšu.»

Tad aizskrējusi uz upi un gribējusi krūzi noslīcināt. Bet krūze piesmēlusies ar ūdeni un sākusi vilkt arī pašu lapsu līdz. Lapsa tūliņ sākusi mīļi lūgties: «Krūzīt, krūzīt, es jau tik pa jokam, bet tu no tiesas!»

Bet nelīdzējusi vairs nekāda lūgšana: krūze piesmēlusies pilna un novilkusi arī lapsu dibenā.

6. Kas bailīgāks par zaķi.

Zaķis sūdzējies pie Dieva par to, ka viņš tāds bailīgs esot radīts. Dievs atteicis: «Par to tev atkal gaŗas ausis, ka vari smalki dzirdēt savu ienaidnieku, un vieglas kājas no viņa izbēgt.»

Zaķis nebija apmierināts un arvien vēl žēlojies, ka viņam uzbrūkot visādi zvēri un putni, bet neviens pats no viņa nebīstoties. Tā nu viņš skrējis uz ezeru un gribējis slīcināties. Ezera malā sēdējuŗas vārdes un redzējuŗas, ka viņām skrien taisni virsū viens zvērs ar lielām gaŗām ausīm. Vārdes sabijuŗas un pļunks, pļunks, pļunks! salēkuŗas ūdenī. Kad nu zaķis redzējis, ka tik daudz kustoņu no viņa sabijuŗies, tad viņš sācis smieties un tikmēr smējies, kamēr tam pārplīsusi lūpa.

7. Salnas derības ar zaķi.

Zaķis lielījies, ka salna viņam nekā nevarot padarīt, salna atkal sacījusi, ka viņa ņo nosaldēŗot. Tā nu ābi nodeŗējuŗi un sākuŗi spēkoties. Salna nākusi ar briesmīgu aukstumu, bet zaķis tik vārtījies pa ledus virsu un kļiedzis: «Vai, cik karsti! vai cik karsti!»

Zaķis gan jau bijis tuvu savam galam, bet salna ar vairs nevarējusi dot lielāku aukstumu. Tā nu zaķis paturējis virsroku par salnu.

8. Zvēru karš suņa dēļ.

Toreiz, kad lāčiem vēl bijuši gaŗi kakli kā aitām un stirnām, kad kaķim bijusi tik īsa astīte kā zaķim, un lapsai aste tik gaŗa un gluma kā kvekšķim, un kad gailis vēl gluži tāpat izskatījies kā vista; tad zvēri un lopi savā starpā draudzīgi runājuši, cits citam grūtās dienās palīdzējušies. Bet ja kāds pret citiem apgrēkojies, tad tādu tūliņ aicinājuši zvēru tiesas priekšā un nosodījuši.

Nu, un ap to laiku Teļu silā dzīvojis vecs vilks, vārdā Jēpis, ar savu māti Mašu. Netālu no sila Pavāra mājā atkal dzīvojis raibs suns Kristaps.

Bet Kristaps vecumā bija palicis nevarīgs: ne nu vairs jaudāja mājas apsargāt, ne arī ganam lopus riet. Tādēļ saimnieks nogriezis tam maizes riku un izdzinis no mājas, lai iet, kur kājas nes. Vecais Kristaps, maizes riku apēdis, gājis, asti nolaidis, gar sila malu gudrodams, ko iesākt, ko darīt.

Jēpis, šo pamanījis un, veco draugu tādu bēdīgu redzēdams, prasījis: kas tam vainas.

Kristaps izsūdzējis bēdas raudādams un teicis, ka nu tiešām vairs nezinot, ko lai iesākot un kā lai vecumā maizi pelnot. Jēpis, šā raudu dziesmu dzirdējis, pakratījis domīgi galvu un teicis: «Ja mani klausīsi un sava saimnieka dēla kāzās dosi labi paēst, padzert, tad — es galvoju — tev maizes netrūks.»

Kristaps, to dzirdēdams, apjēmies visu darīt, ko tikai Jēpis vien teikšot.

Labi! Nu šis jēmies Kristapu izmācīt, lai Pavāra ganiem iznākot līdz. Kad tie šepat tuvumā lopus ganišot, tad šis ganiem nolaupīšot labāko aitu un laidīšot silā iekšā; bet tad lai Kristaps dodoties šim pakaļ un jemot nolaupīto aitu nost, ko šis arī bez kāda strīda atdošot. «Tad redzēsīm gan, vai saimnieks vēl maizi tev liegs!»

Sacīts — darīts. Jēpis sagraģis aitu pie kakla un devies mežā. Gani klieguši, ko jaudājuši; Kristaps laidies, cik spēdams, pakaļ un izpestījis aitu no vilka zobiem. Gani, mājā pārnākuši, godājuši vecā Kristapa droģību un veikģību, jau-

no suni nosmādēdami. Saimnieks, to dzirdēdams, pavēlējis dot Kristapam maizi un putru, kamēr vien tas ēd.

Drīz arī saimnieka vecākais dēls jēmis sievu. Kāzu vakarā Jēpis atnācis pie Kristapa un prasījis, kas apsolīts. Kristaps tūliņ ievedis to pagrabā pie alus un gaļas; pēdīgi atraduši kaktā ir brandavīna muciņu, no kuņas Jēpis ierāvis labu malku. Bet nu sācis kaukt un gaudot sacīdams, ka tagad šim varen patīkot lūlāt. Gan Kristaps izliedzies, bet tas vairs neko nelīdzējis: Jēpis lūlājis jo diktāki. Pēdīgi Kristaps, bīdamies, ka saimnieks dzirdēs, laidis pekas vaļā; bet skrie-dams aizrāvis pagraba durvis ciet. Kāzu ļaudis, no vilka kaukšanas iztraucēti, gājuši ar rungām, nūjām, cirvjiem, cecumiem lūkot, kas tur par lērumu. Gan vilks, pa to laiku atskaidrojies, turējies dūšīgi pretī, bet pēdīgi tak bijusi jā-aizmaksā lielā pārgalvība un pārdrošība ar dzīvību.

Mašai, jau ilgi sava tēviņa gaidot, palicis gluži nelabi ap sirdi, jo šai jau dažādas ērnotas domas prātā nākušas. Gar sila malu iedama, satikusi Kristapu un prasījusi raudā-dama, vaimanādama: «Kristap, kur Jēpis?»

Kristaps liedzies, ka Jēpja ne pa acu galam neesot redzējis; bet Maša uztiepusi, ka šie abi kāzu vakarā uz pagrabu aizgājuši, un no tā laika Jēpis esot pazudis. Bet Kristaps — ko viņš bij teicis, to viņš teicis — pie tā izsa-cījuma arī palika.

Neko darīt, Maša tad apsūdzēja Kristapu pie tiesas. Un Mašai un Kristapam bijis jāizvēl katram divi aizstāvji un, ja vajadzīgs, arī sprieduma izpildītāji. Maša izvēlējusī no meža zvēriem lāci un lapsu; Kristaps no mājas lopiem kaķi un gaili. Tiesas sēdei bijis jāsākas mazā gaismiņā, sila vidū, pie lielās priedes.

Maša, lācis, lapsa jau vakarā atnākuši pie priedes. Lācis uzkāpis priedes zaros; bet lapsa ielīdusi žagaru blāķī un sapņojusi, ka kaķis, gailis, suns notiesāti uz nāvi, un ka šī, gaili noēdusi, apgulusies suņa ribās. Arī lācis priedes galā sapņojis: tam esot suņa gaļas gabals zobos, ko gulēdams ēdis; bet par nelaimi ātri rīdams aizrijies.

Kamēr šie sapņojusi, kaķis jau nācis ar lielu bomi pār

pleciem un gailis ar žagaru bunti, lai var vainīgo uz vietas nopērt.

Nonākuši pie priedes, apskatījušies visapkārt — neviena neredzējuši, domājuši, ka jau par agru atnākuši. Kaķis tad nosēdies pie žagaru blāķa un gailis staigājis galvu izcēlis: vai Maša ar biedriem nāks, vai nē?

Te uz reizi kaķis pamanījis lapsas astes galiņu no žagariem, domājis, ka pele, un lēcis ar nagiem un zobiem virsū. Lapsa sabijusies, devusies no žagariem laukā; bet ātri skriedama, uzskrējusi gailim virsū. Tas atkal briesmās lēcis kliegdams, brēkdams priedē augšā un sabaidījis tā lāci, ka šis, tāds apmiegojies, nezinājis, kur šauties: devies pa kaklu, pa galvu no priedes zemē. Gluži gan krizdams nenosities, tomēr savu tievo, gaŗo kaklu tā satriecis, ka no tā laika gluži resns un īss palicis, kā vēl šodien tas lāciem redzams.

Ar tādu atgadījumu tiesa gan beigusies, bet suns ar vilku no tās dienas palikuši lieli ienaidnieki. Gailim atkal jānēsā tāpat kā toreiz žagaru bunte un kaķim bomis. Bet lapsai nu uzaugušas astes galā gaŗas spalvas, tā kā tagad aste drīzāk žagaru sauļai līdzinājas, — no kā kaķim bikses trīc — nekā pelei. Un no šī laika kaķis arī nekad vairs nav ķēris lapsas astes galu par peli.

9. Auns ar vilku.

Reiz viens auns nomaldījies no gana un iegājis krūmos. No otras puses nāk viņam liels vilks pretī. Auns sabīstas un grib bēgt, bet vilks uzsauc: «Kur nu, draugs, steidzies, parunāsimies! Man dikti ēst gribas.»

Auns atbild: «Man arī apnicis dzīvot. Atplēt tik platu muti, es pats tev ieskriešu vēderā.»

Vilks būdams izsalcis, ir priecīgs par tādu laimi, atplēš muti un gaida. Auns nu labi atsperas un dod visā spēkā ar ragiem vilkam pa galvu, tā kā šis tūliņ paliek guļam. Auns nu arī bēg prom, ko nagi nes.

No reibuma pamodies, vilks sāk gudrot: «Kur nu auns palicis? Vēderā gan tā nav!»

10. Vērsis ceļ ēku.

Reiz vērsis visus mājas kustoņus saaicinājis kūti būvēt. Visi arī sanāca. Bet kad sāka būvēt, tad cits pēc cita aizgāja, jo darbs bija grūts. Nu vērsis viens pats kūti būvējis: ar ragiem dzinis baļķus augšā un lielām pūlēm to taisījis gatavu.

Kad uzbūvējis, tad vērsis nav neviena cita kustoņa gribējis laist iekšā. Bet zoss teikusi: «Es visas sūnas izvilkšu no sienām un tev būs vēl aukstāki nekā ārā.»

Gailis un vistas sacījuši: «Mēs jumtu nokasīsim, tad sniegs snigs iekšā!»

Tā nu ikkatrs mājas kustonis stāstījis savu ļaunumu, ko darīšot, ja nelaidīšot iekšā. Vērsim bijuši jālaiž visi iekšā.

Kādu laiku tur kūtī mierīgi dzīvojušiem, pie tiem atnācis vilks. Bija tumšs un vilks nevarēja nekā saredzēt. Bet tikko mājas kustoņi saoda vilka smaku, tie visi skrēja tam virsū. Vērsis ar ragiem visupirmais iegrūda tam sānos, suns ar zobiem metās tam klāt, pīle ar knābi bakstīja to un gailis no lakts kliegšus kļiedza: «Nāk, nāk, dīkā! Nāk, nāk, dīkā! Dodiet man ar'! Dodiet man ar'!»

Vilku sagrāba briesmīgas sāpes un bailes. Tas muka pa kūts durvīm laukā, mežā iekšā. Tur tas satika otru vilku, kas arī patlaban taisījās iet uz vērsa māju.

«Tur tu neej!» teica vilks draugam, «mani tur nupat tikko nenogalināja. Vispapieš man kritā virsū viens ar divzaru dakšām, otrs jēmās plēst manu pavēderi, it kā gribētu noplēst visu ādu, trešais ar īlenu man vai sānus gribēja pārdurt, un tad vēl viens cits pašā augšā brēca: «Dodiet man ar', dodiet man ar'!» Tas tur pašā augšā bija laikam tas visustiprākais, ar gaŗu sarkanu bārdu, cik tumsā varēja saredzēt. Tas pilnā kaklā kļiedza: «Nāk, nāk, dodiet man vienam pašam!» Bail man bija, ka nezināju, kur sprukt, labi, ka tiku ārā savā pašā ādā. Neej labāk turp, citādi tev tāpat ies.»

No tās reizes neviens vilks vairs nedrīkstēja iet mājas kūtī.

11. Vienradzis iet skrieties ar cilvēku.

Vienradzis nav gribējis ticēt, ka cilvēks esot pārāks par visiem zvēriem, un uzaicinājis cilvēku skrieties. Cilvēks arī bijis ar mieru skrieties, izracis ceļā, kur abiem jāskrien, dziļu bedri un pārlicis tur laipu pāri. Kad nu sākuši skrieties, tad cilvēks pārskrējis pār laipu, bet vienradzis iekritis bedrē.

Pēdīgi vienradzis tomēr izrāpies no bedres, gribējis cilvēku nobadīt un skrējis viņam ar lielu ātrumu virsū. Cilvēks stāvējis mierīgi pie viena koka; un kad vienradzis pieskrējis klāt, tad cilvēks ātri aizslēpies aiz koka. Vienradzis iedūris savu aso ragu kokā un nevarējis vairs tik viegli izvilkt laukā. Nu atnācis cilvēks un piesitis ragam vēl vadžus klāt. Pēdīgi viņš vēl ar koku labi nomizojis vienradzi un tad tik palaidis viņu vaļā.

No tā laika vienradzis vairs negribējis ar cilvēku spēkoties.

12. Zvēri un abru taisītājs.

Viens vīrs taisījis mežā abru. Patlaban abra gatava, te pakatās — vai traks! Turpat necik tālu čāpo lācis. Kur nu mukt? Vai kokā līst? Lācis uzlīdīs pakaļ. Nē! Labāk ātrumā nokrīt gar zemi, uzrauj abru sev virsū un saritinās abras dobumā, kā varēdams. Lācis atnāk, notupas uz abras un nemaz nesajēdz, ka vīrs tur apakšā. Tup, tup kādu laiku, iegadās vilkam gaļām iet.

«Kur skriesi? Laika diezgan!» lācis iesaucas, «panāc izrunāties!»

Labi! Ne visai ilgi, gadas zaķim gaļām lēkt.

«Ko nošaudies?» lācis iesaucas, «nāc aprunāsimies!»

Labi! Runā, runā visi trīs; te vilkam iešaujas prātā: «Klau, ko teikšu: mums vajadzētu ieēst! Es aiziešu saimnieka kūtī aunu nočiept; ko tu, lāci, varētu?»

«Es atstiepsu bišu stropu ar medu; bet, ko tu, zaķi, varētu?»

«Es atkal pagādāšu kāpostu galviņu.»

Labi! Vilks aiziet aunu medīt, lācis medu, zaķis kāpostu galviņu. Bet saimnieks tamēr mudīgi vien izlien no abras, aizsteidzas, līkumu mezdams, vilkam priekšā, liek saimniecei vārošu ūdeni pagādāt un tad nostājas aiz kūts pakšņa gaidīdams. Ne cik ilgi, vilks klāt un tūliņ lien kūtī aunu ķert. Bet līdz labi iegājis, saimnieks aizcērt durvis un sauc pilnā kaklā: «Saimniece, vārošu ūdeni, vārošu ūdeni!»

Šī tūliņ ar veselu spaini klāt. Saimnieks paveķ durvis, un kā vilks sprūk ārā, tā ar šalti uzgāž vārošo ūdeni virsū un noplucina vilku tik briesmīgi, ka gandrīz jāpaliek turpat. Un nu par to laiku, kamēr noplukušais lēnītēm rāpo projām, saimnieks atkal ar līkumu aizskrējis zem abras paslēpties. Bija ar laiks, jo mazu brītiņu vēlāk jau lācis atstiepj bišu stropu, zaķis kāpostu galviņu; tikai vilka vēl ne redzēt neredz. Beidzot pamana gan notālēm vilku, lēni, lēni velkamies.

Lācis saka: «Re, re, kas vilkam par nesamo, ne paiet neveicas.»

Bet atlien tuvāk: nav neviena nesamā, pašam tikai kājas neklausā. Šie divi brīnās; bet vilkam tūliņ pirmais vārds: «Ai, draugi, cik tur var ātri dzīvību zaudēt — tik, tikko izmuku. It īpaši jāšargās, ja padzird tos vārdus: «Saimniece, vārošu ūdeni!» Es saku: ja to dzird, tad jābēg, cik spējams!»

Un līdz vilks to izstāstījis, saimnieks zem abras tišām iesaucas pilnā kaklā: «Saimniece, vārošu ūdeni!»

Tas vārds vilkam, lācim, zaķim, bija tikpat, kā uguns pie pakulām: visi aizspruka lapās. Bet saimnieks lēnā garā paņem medu, kāpostu galviņu, abru un dziedādams aiziet mājā.

13. Vilki saplēš novēlēto cilvēku.

Vecos laikos vilkus saukuši par Dieva suņiem, jo toreiz pats Dievs viņus labi esot ieredzējis. Vilki par to tad ik rītu skaitījuši zināmā vietā pātarus un gaudodami dziedājuši dziesmas tā ap brokasta laiku.

Reiz kāds jauns mednieks par varu vēlējies redzēt, kā vilki šos pātarus skaita. Viņš nogājis noriņā, kur visapkārt biezs mežs bijis, uzlīdis resnā eglē un gaidījis. Jā, ap brokasta laiku saradušies milzumis vilku un viens vecs, sirms, pavisam klibs vilks, atvilcies drusku vēlāk. Beidzot citi vilki nostājušies riņķī, bet klibo iejēmuši vidū un nu izceltām galvām sākuši gaudot: tie bijuši tie pātari.

Medniekam nākuši smiekli; viņš joku dēļ, vilkus mēdīdams, gaudojis līdz. Bet tai pašā brīdī vilki apklusuši un nekustējuši ne no pēdas, it kā vēl ko gaidīdami. Un tiešām sagaidījuši arī: pašu laiku, biezumus šķirstīdams, iznācis mazs, vecs vīriņš ar sirmu bārdu sniega baltumā, un pasniedzis katram vilkam maizes riecentiņu; tikai klibajam pietrūcis, tas nedabūjis. Nu klibais gauži lūdzis vecīti, lai dodot, kam dodams, bet viņam lai dodot: esot taču klibs. Vecītis atteicis: «Man vairāk nav — ēd to zaimotāju tur eglē!»

To sacījis, vecītis pazudis kā ūdenī; bet vilki, viss bars, sākuši to egli grauzt, kur mednieks uzlīdis. Drīzi egle jau līgojusies; medniekam šalkas vien pār kauliem pārgājušas; te laikā vēl satvēris otras egles zarus un pārlēcis otrā eglē. Nu, zināms, kliezjis palīgus. Saskrējuši ļaudis un izklīdinājuši vilkus. Tā palicis.

Tomēr klibais vilks arvienu glūnējis mednieku kur notvert, tas viņam esot atdots un tad jau neēstu nepametīšot. Zināms, tik viegli nepieklūvis: mednieks visur ar ieročiem staigājis. Bet reiz pirtī taču nogrābis. Mednieks, labi nopēries, iznācis dzesēties un tai brīdī klibais pamanījies uzklupt; esot ierāvis turpat krūmos un apēdis, zīmi vien atstādams.

Vilkiem esot tāds ieradums: lai ēdot, ko ēzdami — zīmi atstājot, ka varot zināt, ka vilks to ēdis.

14. Darbinieks, lācis un vilki.

Darbinieks, mājā braukdams, brīnījies, ka pie vienas rijas visa malka izmētāta. Te uz reizi viņš pamana pa tumsu: kāds vilnains ielec ar lielu bomi viņam ratu

pakaļā. Apskatās labi: lācis vēzājas ar bomi, cīnīdamies pret vilkiem. Nu darbinieks brauc, ko māc, un drīzi jo drīzi pārskrien sētā, vilki aizbēg projām.

Rītā darbinieks iznāk ārā, atron bišu tropu, ko lācis šim durvju priekšā par pateicību nolīcis, ka šis šo no vilkiem izglābis.

15. Pīle ar gaili.

Gailis, uz sētas tupēdams, redzēja pīli gāzelēdamies ejam uz dīķi. Viņš, gribēdams pīli izzobot, lēca no sētas zemē, gāja tai lepni blakam un uzpūties sacīja: «Ak tu, nožēlojamā pīlīte! Kā liekas, tad gan tu nekad neesi bijusi par dancmeistaru!»

Pīle, ne vārda nesacīdama, gāja tālāk un iekāpa dīķī. Gailis nemācēja peldēt, un tādēļ palika dīķa malā, pīli vēl šā un tā izsmiedams. Piepēši šāviens sprāga vaļā, gailis pārbijies lēca gaisā un iekrita ūdenī. Tas nu sliktot sāka pūlēties un lūkoja glābties. Viņš kaklu izstiepis spārdījās ar kājām un sita ar spārnieniem, ka žēl bija to uzskatot.

Pīle nu it viegli un veikli peldēja apkārt sliktstošam gailim un sacīja: «Klausies, mīļais gailīt! Kā liekas, tad tu vis neesi peldētājs! Es tev dodu šo padomu: «Nenicini un nezākā nekad citu, pirms tu labi nezini, ka tu visās lietās esi pārāks par viņiem!»

16. Strazds māca balodim lizdu darīt.

Balodis esot agrāk zemē taisījis lizdu un dējis daudz olu; bet nu reiz lapsa izēdusi viņa olas. Vēl tagad balodis lieloties un žēlojoties: «Puspūru olu piedēju, tukšs!»

Dievs arī to dzirdējis un devis balodim padomu, lai taisot savu lizdu kokā. Balodis atbildējis, ka viņš nemākot kokā lizdu taisīt. Dievs sacījis, lai saucot pelēko strazdu palīgā. Strazds arī bijis ar mieru un sācis likt lizdam kokus krustām un šķērsām. Balodis tikai sēdējis līdzās uz

zara un skatījies. Kad lizds bijis jau ietaisīts, balodis sācis atkal lielīties: «Protu, protu, protu.»

Strazds par to saskaities un uzsaucis balodim: «Dar' pats, dar' pats, dar' pats!» un aizlaidies spurkt! projām.

Nu balodis pats gribējis darīt savu namu tālāku, bet nemācējis. Bijis jāpaliek vien mierā ar strazda ietaisīto lizdu un tur balodene varējusi iedēt tikai vairs divi olas.

✓ 17. Vārna un gulbis.

Vārna noskatījusies, cik gulbis balts un skaists, un palikusi skaudīga. Kad nu gulbis aizmidzis, tad vārna tam pielaidusies klāt un apmētājusi to ar dubļiem gluži melnu.

Kad gulbis atkal pamodies un redzējis sev netīrus spārnus, tad viņš palīdis zem ūdens, noskalojies un pacēlies atkal tikpat tīrs un balts kā agrāk.

Vārna nu arī gribējusi nomazgāties balta un sākusī pa ūdeni lieliski pērties, bet palikusi tāda pati melna un pelēka. Tādēļ arī ļaudis saka: «Tāda vārna pērta, tāda nepērta.»

18. Dzērve māca lapsai laisties.

Lai gan lapsa jau mācējusi trīs-deviņas gudribas, tomēr viņa gribējusi izmācīties arī vēl pa gaisu laisties un lūgusi dzērvi, lai tā iemācot. Dzērve arī pajēmusī lapsu pie pakauša un uznesusi augstu, augstu gaisā. Domādama, ka nu jau diezgan esot noskatījusies, kā dzērve laižas, lapsa sacījusi: «Laid nu mani vaļā, es pati laidīšos!»

Dzērve arī palaidusi, vēl pamācīdama: «Grozi asti!»

Lapsa gan grozījusi asti šā un tā, bet nekas nelīdzējis — nākusi kā vējš zemē. Redzēdama celmu priekšā, lapsa uzkliegusi: «Vai bēgsi, pagāns, nositīšu!»

Celms palicis uz vietas un lapsa, tam virsū krizdama, stipri sasitusies.

No tā laika nevienai lapsai vairs nenācis prātā pa gaisu laisties; bet visas vēl šodien staigā ar atšautām astēm.

19. Ceplītis un lācis.

Reiz lācis gājis nejauši gaŗām gar cepliŗa lizdu, kur atraduŗies tikai mazie cepliŗi. Kad nu vecais ceplītis pār-nācis, tad ŗie ar bailēm stāstījuŗi, cik lielu un briesmīgu zvēru viņi redzējuŗi. Vecais ceplītis nu ielaidies mazā krūmiņā un lēcis arvienu augstāku un augstāku, prasīdams: «Vai tik liels bija? Vai tik liels bija?»

Pēdīgi nu bērni arī sacījuŗi, ka tik liels, tas zvērs esot bijis. Tad vecais sacījis: «Ja tik es būtu mājā bijis, tad viņŗ pie mana nama durvīm gulētu.»

20. Lapsa ar gaili.

Lapsa noķērusi gaili un nesusi to mutē projām. Meita, to redzēdama, sākusi kliegt: «Lapsa nes gaili, lapsa nes gaili!»

Gailis saka lapsai: «Pasaki tai meitai: kas tev tur par daŗu!»

Lapsai tāds padoms pa prātam un tūliņ arī pasaka: «Kas tev tur par daŗu?»

Kā nu lapsai mute vaŗā, tā gailis spurkt! projām un kokā augŗā. Lapsai nu bez gaiŗa bija jābēg projām.

21. Sams un ulis.

Sams, domādams, ka Daugavā par daudz grūta dzīve, sāka iet uz augŗu un iegriezās Ogrē. Ogrē viņŗ satika uli. Kā jau daŗdien ienācējs, viņŗ, laipni bildinādams, vaicāja: «Kā te labi klājas?»

Ulis, samu apskatīdams, pie sevis nodomājis: «Ja ŗitāds tēviņŗ sāks Ogrē dzīvot, tad pēc mazie lai vairs klajumā nerādās. Jālūko prom dabūt.»

Tādēŗ viņŗ atbildēja: «Dien' no dienas te paliek arvien grūtāka dzīve, nav vairs vecie laiki. Vai tu domā, ka mēs uli ŗitik mazi vien bijām, kā tagad es? Tu gan esi liels un brangs, bet mans tēva-tēvs bija citāds tēviņŗ. Pār pieri vien

viņam jau bija pieci sprīži, un kur tad vēl gaŗumā? Bet redzi, kāds nu es izskatos, laikam gan mums uļiem būs pēdīgi pavisam jāsadilst, ja šitādi laiki ilgi pastāvēs. Nedomā Ogrē labumu redzēt! Kad tikai vari cauri spiesties, tad dzīvo labāk Daugavā, tā ir lielāka un nav tik skaudīga kā Ogrē.»

Sams, dzirdēdams, ka Ogrē tik plāni klājoties, domāja pie sevis: «Kas man nekaiš Daugavā, kad citur nav labākas dzīves?»

Uļa melu sabaidīts, sams aizgāja atkal atpakaļ uz Daugavu. No tā laika nav neviens sams Ogrē redzēts.

22. Circenis pieviļ peli.

Pele noklausījusies, ka rijā viss klusu, tikai circenis uz krāsns augšas dzied, pabāzusi galvu no alas un prasījusi circenim: «Skripst, vai kūkums mājā?»

Circenis atbildējis: «Nav!»

Pele tad nu arī izlīdusi no alas un sākusi pa rijas kulu dancot. Kaķis, kūkums, tik vien gaidījis, kad pele izlīdīs no alas, un sagrābis to tūliņ zobos.

Pele nāves briesmās vēl uzsaukusi circenim: «Lai tava dvēsele noslīktu manās asinīs.»

23. Gailis un varde.

Varde, satikusi no rīta gaili, dod tam labu rītu: «Labrīt, augstu dziedātājs!»

Gailis atbild: «Labrīt, labrīt! augstu lēkātāja!»

Varde nu it priecīgi iesaucās: «Redz, kur goda vīrs, kas prot arī otram godu dot.»

24. Pūce un vanags.

Vanags briesmīgi bijis izsalcis. Un kā par spīti vēl nekur iedomāties kumosu saķert. Ozolā, tur nu būtu bijuši pūculēni lizdā; bet vecā pūce tup klāt, kā piesieta — ej nu

ej! Beidzot gudrinieks pielēks klāt un klidzinās itin tā laipni: «Vai! kas tev par skaistiem bērniņiem! tīri vai acis mielojas.»

«Tādi paši, kā māte, tādi paši, kā māte!» pūce lepni atbild un neatkust ne pēdu.

«Diezin, vai tādi mazi balodīši daudz ēd par dienu? Tu jau nu gan nemaz neesi ēdinājusi šodien?» vanags vēl ierunāsies; bet pūce atcērt: «Ko vīrišķi zin, kā bērni ēdināmi: mani bērni var daudz ēst, bet daudz arī badu paciest.»

Nekā darīt: bija jāatkāpjas ar kaunu viltniekam.

✓ 25. Zvēri rok upi.

Kad Dievs jau bijis visus zvērus radījis, tad viņš licis tiem rakt upi, lai būtu visiem ūdens ko dzert. Zaķis ar lapsu esot dzinuši pirmo stigu un kurmis ar āpsi rakuši pirmo vagu. Līdz ar zvēriem esot strādājuši arī putni, zivis un citi kustoņi.

Kad upe bijusi izrakta, tad Dievs gājis apskatīties, kā katrs strādājis. Kurmis ar lāci bijuši pavisam melni nošķīduši ar dubļiem, un Dievs licis, lai par piemiņu viņiem spalva ar paliktu melna. Vilks esot daudz racis ar degunu un kājām, kādēļ viņam purns un kājas atstāti melni.

Tikai vālodze lēkusi pa koku zariem un dziedājusi, bet nemaz nav rakusi. Dievs prasījis: «Kādēļ tu nenāci rakt?»

Vālodze atbildējusi: «Man bija žēl savas skaistās drēbes ar dubļiem apšķaidīt. Kā lai es iemu rakt?»

Dievs atbildējis: «Kad tu nenāci upi rakt, tad tev arī nebūs brīv upes ūdeni dzert.»

No tā laika vālodze varot dzert tikai rasu no koku lapām. Sausā laikā, kad kokos vairs nav nekāda mitruma, viņa brēc pēc ūdens, un Dievs tad arī sūta lietu, lai vālodzes nenoslāptu.

Bute vēl rakusies pa dūņām, kad Dievs atnācis. Viņu ieraudzīdams, Dievs prasījis: «Ko mana butīte dara?»

Butei nav paticis, ka viņa nav agrāki ievērota, tādēļ

viņa Dievu izmēdījusi. Par sodu Dievs viņai devis greizu muti un līcis uz galvas staigāt.

Arī vēzis vēl strādājis dūņās, kad Dievs prasījis: «Kur tad mans vēzis palicis?»

Vēzis domājis, ka viņu ievēros pirmo, atbildējis dikti rupji: «Vai tev acis pakaļā?»

Dievs atbildējis: «Par to tev ar' paliks acis pakaļā.»

No tā laika vēzis vairs neiet uz priekšu, bet atpakaļis.

26. Zvēri taisa ceļu.

Kad Dievs līcis zvēriem ceļu taisīt, tad kurmis ar čūsku nav klausījuši. Viņi sacījuši, ka ceļa viņiem nevajagot, viņi mākot līst arī pa zemes apakšu. Dievs tādēļ aizlēdzis kurmim un čūskai pa ceļu iet. Ja viņi tur kādreiz uziet, tad vairs netiek nost, kamēr tur nobeidzas. Tik kad cilvēks viņus sastop uz ceļa, viņiem ir brīv bēgt no cilvēka.

27. Zvēri Noāsa šķirstā.

Kad ūdens plūdos Noāss ar visiem zvēriem sagājuši šķirstā, tad ielavījies tur arī Velns, pārvērties par peli, un izgrauzis šķirstam mazu caurumiņu. Kad nu šķirstā sācis ūdens iekšā tecēt, tad cilvēki un zvēri sanākuši kopā pārrunāt, kā glābties no slīkšanas. Kad neatraduši cita padoma, tad čūska apjēmusies ielīst caurumā un aizturēt ūdeni, ja pēc plūdiem viņai būtu brīv pārtikt no tāda dzīvnieka gaļas, kuņģam visgardākās asinis. Gribot negribot bijis jāpieņem čūskas padoms un jāapsola viņai prasītā dzīvnieka gaļa. Tā nu arī čūska ielīdusi tai caurumā un šķirsts bijis glābts no slīkšanas.

Pēc ūdens plūdiem uzdevuši odam izmeklēt to dzīvnieku, kam esot visgardākās asinis. Ods nu sūcis asinis no visiem dzīvniekiem un beidzot atradis, ka cilvēkam esot visgardākās asinis. Pricēdamies par atradumu, ods jau laizdamies dziedājis: «Cilvēkam ir visgardākās asinis.»

To dzirdējusi bezdelīga un, žēlodama cilvēku, norāvusi odam zodu. Ods nu gan atlaudies ar ziņu, bet bez zoda nekā cita nevarējis izteikt, kā tik: «Zī, zī, zī!»

Pielaidusies arī bezdelīga un teikusi, ka viņa saprotot oda valodu. Ods stāstot, ka vardei esot visgardākās asinis.

Lai nu arī čūskas prasījums bijis izpildīts, tomēr viņa drīz vien manījusi, ka viņa ir pievilta. Tādēļ čūskas ēd vārdes tikai tad, kad nevar dabūt peļu, putniņu un citu dzīvnieku. Cilvēki no tā laika vajā čūsku, bet bezdelīgu labprāt ierauga un ļauj tai mierīgi mūrēt lizdu savā paspārnē.

28. Lopu saruna ziemassvētkos.

Gailis dzied: «Kristus ir dzimis.»

Vista prasa: «Kad, kad, kad?»

Pīle atbild: «Pēr(n), pēr(n)!»

Tītars prasa: «Kur, kur, kur?»

Teļš atbild: «Betlēmē!»

29. Koki.

Senākos laikos esot visi kosi runājuši. Kad cilvēks gribējis cirst kādu taisnu koku, tad tas sacījis: «Ej cērt to līko koku, tas ir nesmuks, es taču pušķoju pasauli!»

Kad nu cilvēks gājis pie likā koka, tad tas sacījis: «Kur tu mani liksi, tādu kroplu nocirtis? Ej cērt taisnos kokus!»

Cilvēks gājis atkal pie taisnā koka. Tas viņu atkal atraidījis, un nu cilvēks gājis noskumis uz māju.

Dievam palicis cilvēka žēl, un viņš aizbāzis visiem kokiem mutes, tā kā tie vairs nevarējuši runāt. Cilvēks nu varējis cirst, kuŗu koku gribēdams.

30. Osis.

Osis ir vecs akls vīrs. Pavasarī, kad bērzs, ieva, apse un citi lapu koki jau sen ir apgērbusies vasaras drēbēs, osis vēl stāv ziemas kažokā, it kā uz lauka vēl gulētu sniegs un

ledus. Vēlāku, kad jau upītes sāk čalot, vējš pa lapām čakstēt, visādi kukainīši dūkt, osis prasa liepai un bērzam: «Mīļie kaimiņi, kas tas par troksni? Kas tur tik skaisti skan un dzied?»

Kaimiņi viņam atbild: «Vai tu neredzi, ka pavasaris ir atnācis?»

Osim nu paliek kauns, ka viņš nekā nav redzējis. Viņš no bailēm atplēš savas acis un ātrumā apgērbjas ar lapām, kas iznāk starainas kā saplīsušas.

Rudenī osis grib gudrāks būt, lai citi koki neredzētu, ka viņš akls. Kā tikai parādās pirmie aukstie vēji, tā viņš jau domā, ka ziema ir klāt, nomet savas lapas un ievelkas kailajā mizā kā gliemezis savā vākā. Tā nu viņš jūt vasaras jaukumu daudz mazāk par citiem kokiem.

31. Ozols un beka.

Veca beka auga ozola celma tuvumā. Taisni turpat celmam izlīda jauna ozoliņa atvase. Bet beka lepnumā viņu bargi nopalāja: «Tāds tievs nabadziņš nekaunās man, vecai sievai, gandrīz galvā sēsties! Nevarēja citur pūt?»

«Audz, audz!» ozoliņš lēnā garā atbild, «ja tev pietrūks rūmes, tad jau pavirzīšos tālāk.»

Te trešā dienā vecā beka jau kunkst: «Vai, kā man galva gurst, ozoliņ mīļais!»

Bet ozoliņš atbild: «Nekunksti, nekunksti, vēl jau rūmes bija.»

Un tai pašā dienā beka nolaida galvu un apvēlās.

«Te nu bija tava lepība!» ozoliņš nodomāja.

32. Tāss un sveks.

Tāss reiz lielīdamās apsmējusi sveku: «No tevis gan nekā nav. Tu izkūpi melnos dūmos. Es turpretī esmu balta un jautra.»

Sveks atbildējis. «Kādēļ lai velti lepojāties? Nolik-

simies labāk abi ceļmalā un uzklausīsimies, kuŗu ļaudis vairāk cildinās.»

«Pareizi, darīsim tā!» tāss atteikusi.

Bijusi vēsa rudens diena, kad abi pretinieki nolikušies ceļmalā zemē. Pēc kāda brīža gājuši gaŗām divi nosaluši cilvēki: tēvs un dēls. Dēls iesaucies: «Tēt, re, kur tāss! Tā ātri deg, iešķilsim uguni un sasildīsimies!»

Tēvs atbildējis: «Kam mums vajaga tāss, ka tepat jau arī ir sveks? Tāss ir viegla un drīz sadeg, bet sveks ilgi tura uguni.»

«Nekā, tēt! Jo drīzāk būs uguns, jo labāki!»

«Nu, tad jem tu tāsi, es jemšu sveku, redzēsim, kam taisnība.»

Dēls bija ar mieru un pirmais iešķīla tāsi uguni. Tāss nu bija ļoti priecīga un, smiedamās par sveku, lēkāja gaisā. Bet priecādamās palēca par augstu, sarāvās čokurā un izdzisa bez kāda siltuma. Tagad tēvs iešķīla uguni svekā. Tas gan tikai lēni iedegās, bet deva lielu karstumu un dega ilgi. Sildīdams rokas pie sveka uguns, arī dēls nu atzinās: «Ir gan tā tāss par vieglu!»

II

BRĪNUMU PASAKAS

33. Uluvirpuniķis.

Diži vecos milzeņu laikos bija vienam nabaga tēvam trīs lieli un stipri dēli. Tas viens varēja septiņus cepļus ogļu nest, otris kalnus nostumt un lejās iegāzt, trešais it viegli nest septiņus birkavus. Tēvs ar ties visis trīs kopā vienis prātis norunāja un nosprieda, ka tiemis tādāmis varenāmis pie viņa nekā neesu darīt, lai tālab ejoši platā pasaulē katrs savu darbu un dzīves vietu meklēt.

Septiņu birkavu nesējš lika kalējam nokalt tādu nūju, kas svēra septiņus birkavus, un nu visi trīs gāja platā pasaulē. Viņāmis citu vārdu nebija, kā aba šie: Ogļunesējš, Kalnustūmējš un septiņu birkavu nūjas nesējš jeb Uluvirpuniķis.

Pa zemju zemēm tālu jo tālu viņi staigāja, bet nevarēja nekur tik drīz uziet sev darbu un mājas vietu. Tik jau vienu reizu tie uzgāja lielā, lielā mežā lielu pili, un salīga ar tās pils kungu tur būt pa kalpis. Viņu alga bija pa gadu katram trīs lāpstas zelta naudas. Bet viņāmis vaidzēja dzievāt ar savu maizi. Tā tad vienam vaidzēja katru dienu mājās ēdienu pataisīt.

Pirmo dienu palika Ogļunesējš mājās un vārēja ķēķī gaļu. Pret vakaru viņa ķēķī ienāce mač mač vīrelis ar tik garu bārdu, lai tam vēlis sasildīties, jo tas bija tā nosalis, ka trīcēja un drebēja, ka zobi vien klabēja. Kad jau bija daudz maģ atsilis, tad prasīja Ogļunesējam, lai tam dodus kādu gabalu gaļas, jo esu dikti izsalcis. Ogļunesējš tam deve vienu gabalu, bet šis to drusku aplūkojis, iesviede pelnos un prasīja, lai tam vēl dodus. Bet Ogļunesējš vairs nedeve un sarāja to, ka tas tā pirmā gabala nesaēdis, bet to tik aplūkojis un iesviedis pelnos. Bet maģais, savu bārdu apstinies gar vēderu, jēme un apgāze visu to gaļas katlu ugunī. Nu Ogļunesējš sapīka un sāka maģo pērt. Šis radās arī stiprs

un turējās pretim. Bet tik jau Ogļunesējs viņu uzvinnēja, izsviede pa durvīm laukā, ka tas murmēdams vien nogāja projām. Kad nu vakarā tie dui pārnāce un Ogļunesējs tiemis to atgadījumu pateice, tad tie par to dikti skūtījās.

Otru dienu Kalnustūmējs palika mājās un tam i tāpat gāja ar to maģo bārdaineli kā Ogļunesējam, Trešo dienu palika Uluvirpuniķis mājās. Šim arī, kā abiem pirmajiem, tas ienāce pret vakaru un sāka it tāpat darīties, kā vakar un āzvakar bija runājis un darījis. Bet Uluvirpuniķis jau bija apsagādājies septiņu birkavu ozola kluci un labu vadzi, tas sagraibe tik bārdaineļa bārdu, aptina to gar savu roku un sāka nu tik to pērt ar savu dzelzini. Kad jau it mīkstu bija sasitis un maģais viņa dikti lūdzēs, lai vair nesitus, viņč tam varus turpmāk nelaimē palīdzēt. Bet Uluvirpuniķis pajēme cirvi, iecirta tai lielā ozola klucī un ar to vadzi piedzina tai klucī maģinā bārdu, lai stāvus pie tā kluča kā suns pie ķēdes.

Tie dui, vakarā pārnākuši, atrada to tādu, labi izzobava, tad paēde un likās gulēt. Bet no rīta piescēlušies tie tā bārdaineļa vairs neatrada, tas knēts pa nakti ar visu to lielo kluci bija nosavilcies projām. Bet nu arī viņamis no tā bija miers.

Kad ziema pienāca, tad kungs tiemis deve citādus darbus. Ogļunesējam vaidzēja ogles dedzināt, un Kalnustūmējam malku palīdzēt nocirst un pienest. Uluvirpuniķi pielika pie lopu kopšanas.

Tam kungam bija viena liela, liela balta ķēve, tā ēde vezumu siena vienā reizē, un dzēre baļļu ūdeņa. Tās stalli un stelingi vajadzēja Uluvirpuniķim tik skaidru turēt kā danču zāli. Bet kā lai tādas bezsaņķes stalli uztur skaidru, kas tik daudz ēde un dzēre? Viņč to reizu reizēm ar savu lielo dzelža nūju arī pēre; bet tas viss neko nelīdzēja: bezsaņķe kārnījās tik daudz, ka bail bija redzēt un neiespējams notīrīt. Reizu reizēm to pērdams piekodināja, lai sargoties tā vēl ķēzīties, un ja viņa nestāšoties, tad viņč viņu citādi mācīšot. To teicis, viņč gāja uz mežu, pārnese egli ar visām saknēm. Un kad viņš stalli atkal pillu atrada, tad sapīcis grūde to egli ar visu ceru tai pakaļā. Nu tā stājās gan tā

ķērnāties; bet tūlin sasirga un nei ēde, nei dzēre vair. Kungs to tūliņ zināja, jo viņč bija pats vells un tā ķēve bija viņa māte. Vells nu, stallī atnācis, lādēja, rājās un plosījās, kā jau pats vells, un būtu Uluvirpuniķi saplēsis lupu lupās, ja tam nebūtu drusku bail bijis no Uluvirpuniķa lielās dzelzines. Bet nomocītā ķēve jau trešā dienā nosprāga, ka kājas vien nostirināja. Un to dienu bija tāds negaiss: vējš, krusa, un sniegs ar lietu plosījās, ka no tās dienas tas sakāms vārds ir cēlies, kad ir tagad reizēm nepatīkams gaiss gadās: «Nu ir gan pati vella māte nosprāgusi!»

Kungs nu atdzina Uluvirpuniķi un ir viņu brāļus un noraidīja pie visu veltu uz elli. Un kad tie prasīja viņam to noderētu algu, tad viņč tiem atteice: «Tur jau dabūsit savu maksu, eit tik, badstaņķi, projām!»

Neko darīt, jāiet vien jau tik bija. Kad jau kādu labu gabalu bija gaiši, tad ierauga ievilkta pēdas, kur tas maģais bārdainelis bija gājis, to ozola kluci līdz vilcins. Nu viņi tikai pa tām pēdām vien gāja, un riktīgi pret vakaru ierauga maģino ar klucī iedzīto bārdi pie viena liela akmiņa stāvam. Tos trīs milzonus jau notālu redzēdams klāt nākam, maģinaiš jau sāka no baiļu drebēt. Uluvirpuniķis piegājis tam vēl labi pikti uzsauc: «Ko tu, knēts, te stāvi? Izmaksā tūliņ mūsu algu, kungs mūs pie tevis sūtīja.»

Un tā teikdams, jau vēcināja savu lielo dzelzini uz šanū. Maģinaiš dikti lūdzās, lai nesitus; lai palīdzoši viņam atvelt to akmeni no tās naudas -pasaules, tad viņč tiemis viņu algu izmaksāšus. Kalnustūmējs to tūliņ viens pats padarīja. Bet bārdzainelis, kā jau vells uz niķis: kā tik Kalnustūmējs bija atstūmis to akmeni, šis tūliņ tai caurumā steigšus iekšā un noslaidēs ar visu to kluci dubenā. Ko nu lai šiemis bija iesākt? Gaidīja un gaidīja, vai maģinaiš šiemis, kā solījās, algu neatnesīšus un neizmaksāšus; bet vai gaidīja, vai negaidīja: maģinaiš bija pazudis kā žīds pa Miķeļis, ka ne čibu, ne grabu no tā nezināja.

Saspriede visi trīs, ka vienam no viņu jālaižas tikai tai caurumā iekšā tam maģajam bārdainelim pakaļ. Bet kuņš lai to darus? Uluvirpuniķis apsjēmās to darīt. Tie apsgādājās

lādi, kur var iesasēsties un iebērt to vaidzīgo naudu; un arī dikti gaŗu virvi ar tādu norunu: kad viņč to virvi sakustināšus, tad lai tūliņ steigšus viņu velkoši augšām.

Tā nu arī darīja. Uluvirpuniķis iesasēdās tai lādē un savu septiņbirkavini nūju pajēmēs līdz; un tā brāļi viņu ar to virvi pamaģitēm nolaide dubenā. Viņč nu galā atradās lielu lielā klajumā. Viņč ierauga atkal tās pēdas, kur bārdainelis ar savu kluci bija gājis. Nu tikai pa tām pēdām viņč gāja un gāja, kamēr ierauga vienu brašu pili, bet āzkūpušu kā āzkurtu pirti. Piegājis pie tās pils viņč pirmo ierauga to maģo bārdaineli ar visu kluci stāvam. Savu vēzdu pēc sišanas pacēlis un piegājis, tas uzsauce tam: «Ko tu, knēts, te dari? Kālab tu mūsu algu mumis negribi ismaksāt?»

Gan šis raudzīja šā un tā āzsabildināties, bet Uluvirpuniķis nebūt uz tam neklausījās, līdz tas tam lika to naudu no savu sulaiņu atnest un iebērt tai lādē. Bet vienas lāpstas tiem pietrūka; un kamēr tie to saraudzīja, Uluvirpuniķis jau sakustināja to virvi, un viņa brāļi, kas lielu-lielā gaidīšanā to bija gaidīši, tūlin to naudu uzvilka augšām.

Nebija ne cik ilgi, kad ir tā trūkstoša lāpsta, ar kopu kopām piebērtā, tapa atnesta. Nu viņč gaidīja un gaidīja, ka nu brāļi nolaidīs to lādi arī viņa iesasēšanai. Bet kad jau ilgu velti bija gaidījis, viņam šāvēs prātā, ka viņa brāļi būšoši blēdīgi palikuši un to gan nekad nevilksōši no tās posta vietas augšām. Viņč gāja tikai pie ta bārdaineļa un teice tam, lai gādājus par to, ka viņč augšām tiekus. Un ja viņč to negribēšus ar labu darīt, tad viņč sašķaidīšus to un visus viņa zeļļus kā utis un sasitīšus ir viņu pili drupu drupās. Maģināis skūtījās, skūtījās, bet neko darīt, bija jāapsola isūtīt uz pasauli. Tūliņ bija liels, liels, ēkas dižumu liels, ērglis klāt. Tas paģērēja, lai pagādājus viņam septiņas mucas gaļas, jo esu to jāpārnes pār bezgala platu jūŗu. Un kad viņč atgāzīšus galvu, tad lai iemetus tam tūlin gabalu mutē. un ja to nedarītu jeb tam pietrūktu gaļas, tad iesviedīšus to tūlin jūŗā.

Uluvirpuniķis sagādāja it drīz tās septiņas mucas gaļas un krāve tās tam ērglim uz muguru virsū. Pajēme savu lāpstu zelta naudas un, savu septiņu birkavu nūju, sēdās nu uz

ērgļa muguru. Ērglis nu cēlēs spārnos un lēce pār to jūru veselu gadu. Nebija ilgu, ka jau atgāze galvu, un Uluvirpuniķis iemete tam gabalu gaļas mutē. Tā tas gāja cauru gadu. Uz vienu reizu rādījās, ka jau zeme būtu redzima; bet gaļas jau arī vair it necik nebija. Vīram jau palika bail, kad tikai gaļas nepietrūktu. Uz vienu reizi, jau ir beidzamo gabalu iemete tam mutē. Ko nu darīt, ja ērglis vēl atgāž galvu? Zeme jau vēl nebija. Un riktīgi! ērglis vēl atgāze galvu. Nu vīrs steigšus vien nogrieze tikai gabalu no savu ikru un iemete to putnam mutē. Tā tad nu iznāce uz zemi.

Kad nu Uluvirpuniķis, iznācis no ērgļa muguras uz zemi, sāka staigāt, tad viņam tas izgriezums dikti sāpēja, un tas staigādams klibāja. Ērglis tam prasīja, kālab viņš klibājus? Tad šis, gan drusku bailīgs, tam pateice, ka gaļas aptrūcis, un tālab viņš izgriezis gabalu no savu ikru un iemetis tam mutē. Ērglis atteice: «Man jau pasarādījās, ka tas beidzmais kumoss vajagus būt citāda gaļa, jo tas bija dikti gārds.»

Ērglis atriya to gabalu un pielika un pieplikšķināja to Uluvirpuniķim tai izgrieztā vietā, tad tam nebūt vair nesāpēja un viņč bija vesels. Ērglis nu nolēce projām.

Uluvirpuniķis nu te netālu ierauga zvejus (zvejniekus). Viņč gāja pie to, un ar ties iesrunājies, dzirdēja, ka viņu ķēniņģis nupat nesen esu nomiris, un ķēniņģine meklējot dabūit precēt lielu stiprinieku un naudinieku. Uluvirpuniķim tūliņ iešāvēs prātā iet pie ķēniņģines solīties tai par brūtģānu. Viņč āzmaksāja vienam zvejam, lai tas tam pūrmani apģādājus. Zvejs to arī drīz vien izdarīja.

Nu viņč sakrāve savas mucas pūrmaņa ratos, sēdēs pats iekšā, jēmies vēl līdzā savu lielo dzelzini un lika braukt uz ķēniņģines pilsātu. Tad lika atstāties priekš ķēniņģines logu, un gāja pilē iekšā pie pašas ķēniņģines, tai rādīties un darīt zināmu savu neapzināmo naudu. Labas dienas padevis, teicēs tagad pat svešas zemes ķēniņģim novedis patāpināt septiņas mucas zelta naudas. Ķēniņģini naudas ļoti bija vajadzģigs, tālab tā viņu tūliņ uzbildināja, lai tas paliekus pie viņas par ķēniņģi, ko šis jau gaidīt gaidģija, un tūliņ bija gatavs palikt.

Nu, kā varim domāt, tam klāģjās ģsti labi. Viņč apsklauģināģjās, kā ejus viņa brāģlamis, un kur tie tagad esu.

Tie bija nosapirkušies zemi, uzsataisīši pilis un dzievā kā pusķēniņgi. Bet viņč tos gribēja pārmācīt par viņu blēdību lika tos nodot zaldātos un iedalīt tādās vietās, kur bija labi grūta dienaste.

Ilgu viņč tiemis nedevēs pazīstams; tikai pa kādis desmit gadis viņč tos lika priekšā vesties un tiemis pasteicēs, ka viņč esu viņu brālis, ko tie pametuši elles tuksnesī un nevilkuši viņa vair augšām, kā tiemis gan taču vaidzējis darīt. Viņč tos labi par to pārrāja un izsunīja, un tad atlaide no zaldātu dienastes atkal uz mājām. Zināms, ka tiemis nu kauns kā balks bija jāvelk līdzā uz mājām.

34. Noslēptā dvēsele.

Viens zvejnieks dzīvojis jūrmalā ar sievu un dēlu. Dēls jau bijis izaudzis liels un labi izmācījies skolu. Un šim zvejniekam bijis liels trūkums: nebijis ne maizes vairs — tik tās zivis vien.

Un vienu dienu braukuši uz jūru — tēvs ar dēlu — zvejot. Braukdami redzējuši laivu nākam un dzirdējuši no tālienes, ka rūc — dikti rūcis un aurējis! Tad dēls aurējis pretim. Kā ataurējis, tā saskrējušas laivas kopā. Tai otrā laivā ir bijusi melna sieviete, melna ar visu vaigu, ar visām drānām. Tā sieviete teikusi, lai dēls kāpj iekšā, otrā laivā, un lai brauc līdz. Dēls gan nav gribējis no tēva atstāt un tēvs arī negribējis dēlu atlaist; bet sieviete tik teikusi, ka jābrauc līdz. Kāpēc viņš ir aurējis pretim un saucis? Un ja nenāks līdz — viņi abi divi palikšot nelaimīgi: no ūdens netapšot laukā.

Tad abi divi arī palika uz šķiršanas, kad nu citādi nevarēja. Tā sieviete deva tēvam vienu kastīti, lai ved uz mājām; bet lai netaisa vaļām, kamēr vēl uz ūdens.

Dēls nu iesēdās pie sievietes un brauca projām. Bet tēvs iegājis istabā, taisīja kastīti vaļā: tā bija piebāzta pilna ar dukātiem. Ko nu? Nu nopirka pilsētā namu un veco istabu izārdīja, noplēsa, ka nepalikās it nekā.

Tad tā melnā sieva noveda dēlu savā māju vietā —

tur bija muiža — un nolika, kur bija itin tumšs un kur nebija nekādu cilvēku. Bet pati nemaz nestāvēja mājās: katru dienu izgāja laukā.

Dēlam bija garš laiks tur tumsā — palika bēdīgs, jo gribēja labprāt savus vecos apraudzīt. Viņš sāka kaulēties, lai tā sieva palaižot šo uz mājām. Tā teica, ka laidīs gan, ja tik viņš nākšot atpakaļ; lai pazvēr, ka pa trīs dienām pārņāks, tad tūliņ laidīs.

Viņš nu arī pazvērēja. Tad tā sieva apģērba viņu ar smalkām drānām un pavadīja pie jūrmalas.

Šis nu sāka meklēt, bet nevarēja tēva mājas vairs uziet. Prasīja ļaudīm — tie atbildēja: vecā zvejnieka vairs neesot; lielu naudu dabūjis — esot aizgājis uz pilsētu un namu nopircis.

Beidzot prasīdams, meklēdams, atradis gan tēvu. Tēvs bija nopircis namu no viena kunga un tam bijusi viena princese.

Un tas pats kungs tēva dēlu ātri iemīlējis — negribējis dēlu nemaz vairs laist projām, gribējis paturēt par znotu. Dēls domājis: viņš neies arī vairs atpakaļ — paliks šepat.

Bet ceturto dienu, kad sēdējis patlaban pie galda — melnā sieva atnākusi un aizvedusi dēlu projām ar laivu — ka nedabūjis ne pusdienu paēst.

Aizvedusi tur — šis iegājis savā gultā un atradis, ka iegulusies balta jauna sieviete. Baltā sacījusi uz dēlu: «Jūs esat godīgs kungs, te jums nebūs gulēt: tā ir nelaimīga vieta. Es jums izteikšu: kad jūs tā varētu izdarīt, kā es pamācīšu, tad tā vieta būtu laimīga. Te kādu gabalu ir kalns — tur vedīs vienu princesi un sies pie staba, un velns nāks ar deviņām galvām to apēst; kad jūs varētu tam tās deviņas galvas nocirst, tad tai devītā galvā būs balodis un balodī būs ola, to olu vajaga atnest šurp, uzlikt uz galda un pārsist pušu, tad tā muiža atšķirsies, jo tā ir velna apstāta un tā melnā sieviete ir velna māte. Un tad kad visu to būsit padarījuši. muižā rādīsies atkal tie cilvēki, kas senāk tur bija dzīvojuši.»

Viņš atbildējis: to varēšot gan izdarīt. Un nu dēls gājis pie kalēja, licis lielu zobenu uzkalēt, ka varētu velnam tās galvas nocirst. Kad zobens bija nokalts, tad gājis uz to kalnu.

Ejot uzgājis trīs dzīvniekus, kas kavušies pie zirga galvas: bijusi skudra, vanags un lauva. Viņš prasījis: ko kaujoties? Atbildējuši, ka visi trīs uz reizu grib ēst, bet nevar saprast, kā to galvu izdalīt. «Jūs esat godīgs kungs, pamāciet mūs, kā mēs varētum reizē ēst.»

Viņš atbildējis: «To es jums lēti varēšu pateikt. Skudra, lien tu iekšā, ēd smadzenes, vanags, knāb tu acis, un lauva, tu sagrauz tos kaulus!»

Labi, sākuši ēst un visi trīs paēduši uz reizi. Tad šie trīs teikuši: «Kad varējām uz reizi paēst, tad mēs jums arī dosim savu algu!»

Lauva teikusi: «Kad jūs eita spēkoties, tad teiciet: es gan esmu stiprs, bet kaut es būtu otru tik stiprs kā lauva!»

Vanags teicis: «Kad jums kādu reizu jāsteidzas, tad teiciet: es gan skreju čakli, bet kaut es varētu otru tik čakli paskriet kā vanags!»

Skudra teikusi: «Ja tas vajadzīgs, tad saki: es gan lienu pa caurumiem, bet kaut varētu tā līst pa caurumiem kā skudra!»

Kad nu dēls nogājis uz to kalnu, cilvēki atveduši to princesi un piesējuši pie staba. Viņš nu gaidījis, lai nāk tas velns ar savām deviņām galvām, bet princese sacījusi: «Jūs esat godīgs kungs, jums būs no tās vietas sargāties.»

Jaunais cilvēks atteicis: «Es jūs gribu laimīgu darīt, es no šejienes projām neiešu.»

Gaidījis, gaidījis — atnācis velns. Un kā šis gribējis princesei krist klāt, tā viņš bijis pretim. Velns teicis, ka tā princese viņam pieder, šis teicis, ka šim pieder. Un tad gājuši cīnīties. Kā gājuši cīkstoties, jaunais cilvēks uzsaucis: kaut viņš būtu otru tik stiprs kā lauva. Tamēr nu cīkstējušies, kamēr piekusuši un atpūtušies. Bet tam jaunajam cilvēkam velns jau bija iedzinis kājas pa pēdu zemē, jo velns bija stiprāks; bet kad apstājušies, tā šis pamanījies pacelt zobenu un nocirtis velnam trīs galvas ar vienu cirtienu. Pāpriekšu vēl nevarējis to zobenu pacelt, kad bija sakrituši kopā; bet kad atstājušies, tad dabūjis vienu buteli, ko līdz bija pajēmis un nodzēries, lai sirds paliek stiprāka.

Tad nu otrā reizē velns nekā vairs nevarēja padarīt,

piekusa ātri, jo nu tikai bija palikušas sešas galvas. Un, kad nu apstājušies atpūsties, tad atkal cēlis zobenu un nocirtis vēl trīs galvas — palikušas trīs vien vairs.

Bet velns gājis tomēr vēl ar tām trijām cīkstoties. Šis tagad pacēlis zobenu, nocirtis ir tās un nu ieraudzījis, ka no devītās galvas izskrējis balodis laukā un aizlaidies. Tad jaunais cilvēks uzsaucis: «Kaut otru tik varētu skriet kā vanags!» To teicis šāvies tūliņ tam balodim pakaļ, panācis to un saspēris lupu lupās. Tad izjēmis to olu, gājis atpakaļ pie princeses un atlaidis viņu no staba vaļā.

Šī nu gribējusi savu glābēju vest uz māju pie saviem vecākiem, lai viņu prec, ka viņš tādu labumu viņai darījis; bet viņš gribējis iet uz savu vietu, kā viņam tā baltā sieva bija pavēlējusi. Tomēr šķirdamies viņš to gan sacījis princesei, lai sērojot gadu un seši nedēļas par to, ka no lielās nelaimes tikusi vaļām, un lai pa to laiku neprecas; jo tad viņš nākšot, ja nebūšot precējies. Bet ja viņš būšot precējies, lai tad prec citu.

Šķirdamies princese no savas puses iedevusi viņam savu gredzenu un zīda drāniņu, kur viņas vārds bijis ierakstīts.

Beidzot viņš vēl izgriezis visām velna galvām mēles, sasējis drāniņā un aizgājis.

Necik ilgs laiks nebijis pagājis, nācis viens zaldāts, pajēmis velna galvas, nonesis ķēniņam un teicis, ka viņš to velnu nokāvis, lai dodot viņam princesi par sievu. Labi, ķēniņš piejēmis arī šo par znotu; bet princese teikusi, ka jāgaida gads un seši nedēļas — ātrāk neprecēšoties. Skaidrāk negribējusi neko izteikt, jo bail ir bijis, ka zaldāts viņu nenokauj.

Pa tām starpām jaunais cilvēks bija pārgājis ar olu, bet nevarējis vairs tai namā ietikt, tik mazs caurumtiņš bija palicis, nams bija sagruvis. Tad teicis: «Kaut varētu līst pa visiem caurumiem kā skudra!»

Tūliņ palicis par skudru, ielīdis ar to olu, uzlicis uz galda un pārsitis pušu. Tad tā muiža atvērusies un palikusi skaidra — nebijusi vairs aptumšota un viņš apprecējis balto sievu un palicis muižā par kungu.

Bet pēc gada un seši nedēļām viņš gājis izglābto princesi raudzīt. Gājis — saticis ceļā toreizējo skudru, vanagu un

lauvu; bet tie tagad bijuši smuki puīši un prasījuši, vai viņš nevar viņiem palīdzēt ar apprecēties. Atteicis: lai nāk līdz, viņš gādāšot. Un tā aizgājuši pie tā ķēniņa. Patlaban princese un zaldāts taisījušies uz laulībām, bijuši sanākuši arī daudz kāzinieku. Šie visi cilājuši tās velna galvas un brīnījušies, kā nevienai galvai nebijis mēles iekšā. Jau sākuši runāt, ka būs viltība, zaldāts nebūs nokāvis velnu — cits būs to darījis.

Tā šis īstais velna kāvējs piegājis ar mēlēm un teicis: «Tā nav viņa vaina!» un izstāsījis visu, kā noticis. Ķēniņš nu viltīgo zaldātu notiesājis, bet īsto glābēju gribējis par znotu piejemt. Šis atteicis: «Paldies! nevaru par znotu būt, man jau ir sieva; bet te ir viens ķēniņa dēls, tas būs labs znots.»

Lauvas dēls tad apņēmis princesi, vanags un skudras dēli arī dabūjuši citur kur sievas, un tad pats pārgājis savā muižā un dzīvojis laimīgi.

33. Labie brāļi.

Vienreiz dzīvoja mazā mājiņā upes malā tētiņš. Šos laikos vairs tādu mājiņu neredz, bet tas jau ar nav ne vakar, ne aizvakar noticis. Tētiņš godīgs vīrs, lāga cilvēks, viņam bija divi dēli. Cirtuši malku, pilsētiņa turpat tuvumā. Ko dienu sastrādājuši, to vakarā pārdod un pārtikai pietika.

Jaunie abi — nu puiku būšana — uz vietas jau nostāt nevar: upe, mežs, malkcirsns: gan te, gan tur; un tādi jau lido kā lidot; saule vēl nav lēkusi, bet šie jau aplobuši malu malas. Iedami reiz redz: egles galā putns, bet tavu skaistu! Gudro, gudro, kas par putnu, bet vai nu tādām vārdu izgudrosi? Zelts un sidrabs laistīties laistās un skat, tīri brīnums, ko redzēt, uz spārnēm rakstīts: kas ēdīs priekšu, tas būs par ķeizaru, un kas pakaļas galu ēdīs, tas būs par troņa mantinieku. Nu tik lūkot putnu rokā dabūt! Bet vai nu tādiem tev padoms trūks? Gan ķērcis un pēries, knābis, ko prazdams, bet šiem ar nagi, sažņauguši, ka ne kustēt.

Bet kuram nu palikt par ķeizaru? Meklē nu strīdam gala! Stīvējas viens aiz otra, ka vai pie kaušanās. Nolīgst: putns jāpārdod. Aiznesuši vienam kungam, kam ir divi dēli: «Še tev manta par dārgu naudu!»

I bez vārda runas, kas prasīts, maksāts. Kungs putnu patur. Iedevs pavāram, liek vārīt, bet piesaka: «Tev nav brīv ne virsū skatīties!»

Pavārs iemet putnu katlā, pats aiziet putrainus meklēt. Bet tētiņa dēliem putna paliek stipri žēl. Ne laiski būdami, uz muižu atpakaļ. Putnu no katla izņēmuši, vecākais apēd priekšu, jaunākais pakaļu. Nu tik labi ātri uz māju projām, to jau zin, citādi labi nebūs. Izstāstījuši tētiņam, kas noticis, devuši tam naudu, bet tas naudas nejēmis: tik dēlus stipri sabāris par tādu negoda darbu.

Ka tētiņš naudas nejē, šie nojemas iet pa pasauli. Iet iet vienu gabalu abi kopā, pieiet pie viena krustceļa. Vidū stāv vecītis ar trim zirgiem, trim kuceniem, trim pātagām un trim butelēm. Katram tētiņa dēlam iedāvināja pa zirgam, pa kucenam, pa pātagai un butelei. Tās buteles esot tādas, kad jūs izšķiršoties, tad katrs no savas buteles varēšot zināt, kā brālim klājosies. Kad viens miris, tad otra brāļa butelē ūdens paliks sarkans.

Atvādījušies — viens aizgājis pa labu roku, otrs pa kreisu, vecītis pa vidu. Vecākais brālis jājis jājis, beidzot iejājis vienā pilsētiņā un apmeties pie vienas vēvērišas. Kā vecenīte, tā arī visi pilsētnieki bijuši ļoti bēdīgi. Šis vaicājis, par ko ļautiņi tik noskumuši. Vecenīte atbildējusi: «Kā gan nebēdāties? Par trim dienām ķēniņa meitai jāiet par barību čūskai ar trijdeviņām galvām. Ja viņa nenoietu, tad visai valstībai jāiznīkst.»

Otrā rītā tētiņa dēls devies uz pili pie ķēniņa un apsolījis to izglābt, ja tikai viņa šam par sievu paliekot. Dieviņ tētiņ, ķēniņš no prieka vai uz augšu lēcis, nevien meitu došu, arī par savu vietnieku ielikšu, lai tikai izglābj.

Noliktā dienā kučiers aizved i meitu, i glābēju. Kad piebrauc pie čūskas alas, glābējs sācis šo kaitināt, pasviedis kumosu, lai ķerot. Nebijis viens divi, sākusi šī jau locīties, Nedod tu dzirdēt tādu šņākšanu, sniegusi vienu galvu, glābējs

nocirtis, otru — ar to nocirtis. Bet nu palikusi nikna: izgrū-
dusi piecas uz reizes, tētiņa dēls aplauza visas, tikpat kā sē-
nes, un kuŗu vien izstiepusi, apkapājis visas, ka nebijis ko
redzēt.

Meitu aizsūtījis ķēniņam atpakaļ, pēc gada šis nākšot at-
pakaļ uz viņu, bet pats izgriež čūskas galvām mēles, satin
mutes lakatiņā un aizgājis. Vēlāk kučiers atnācis un, galvas
salasījis, rādījis ķēniņam, sacīdams, ka šis esot glābējs un
tādēļ meita šim piederot. Ķēniņš arī noticējis un spiedis
meitu ar kučieru precēties. Lai gan viņa pretojusies, bet kā
nekā, tā nekā, beidzot tik izlūgusies laiku uz gadu un se-
šām nedēļām. Pagājis arī noteiktais laiks, šā īstā vēl ne ju-
tin nejūt, bet pašā tai dienā, kad ķēniņa meitai ar kučieru
kāzas, šis arī ieradies. Nometies pie tās pašas vecenītes,
bet licies gluži svešs. Jautājis, par ko tagad visi tik priecīgi.
Vecenīte atteikusi: kā nu nepriecāšoties, ķēniņa meita no
čūskas izglābta un ar to, kas viņu izglābis, šodien kāzas dze-
rot.

Puisim nu bija tik pat kā uguns pie pakulām. To izdzir-
dējis, devies uz pili un sacījis, ka šis tas īstais glābējs. Meita
arī šo par īsto atzinusi, bet ķēniņš prasījis vēl citas pierādī-
šanas. Izjēmis aizsainīti ar čūskas mēlēm un teicis: ka no
kučiera salasītās galvas bijušas bez mēlēm, tad neviens ne
vārdu pretim nepīkstējis.

Kučiers ticis saraustīts gabalu gabalos. Ne cik ilgi pēc
laulāšanas ķēniņa znots ieraudzījis pa pils logu turpat ne
tālu mežmalā skaistu stirniņu. Paķēris rīku, uzlēcis zirgam
mugurā, ko vecītis šķiroties viņam dāvinājis, un devies pa-
kaļ, bet tā stirniņa mežā pazudusi.

Otrā dienā šī atkal turpat meža malā. Licies atkal zir-
gam mugurā, bet nepanācis. Trešā dienā pienākusi tīri tuvu
pie pils. Tētiņa dēls domājis: cik skaista stirniņa, nu gan
nemitēšoties, kamēr dabūšot rokā. Dzinies ka dzinies, sunī-
tis ar skrējis krizdams un klupdams, pašreiz jau panācis, te
šī iemukusi mazā mājiņā. Zirgu piesējis, gājis istabā iekšā;
atradis vecenīti, kam klēpī sēdējusi stirniņa. Šis prasījis
stirniņas, bet vecenīte lūgusi, lai šai padarot kādu darbu,
tad jau arī šī atdošot. Bet kā šis pielicies, tā palicis ar visu

zirgu un sunīti par akmeni. Vecenīte ar stirniņu bijusi velns ar savu māti un gribējusi tētiņa dēlam par čūskas kavumu atriebties.

Jaunākais brālis pa šo laiku dzīvojis pie laba kunga, tā ka otru brāli pavisam aizmirsis. Bet reiz tak iedomājies, pajēmis buteli, ieraudzījis: ūdens tīri sarkans, nu zināms brālis ir beigts. Šis nu no kunga atsacījies un gājis brāļa meklēt. Gadījies viņam ar tai pilsētiņā nokļūt, kur brāļa sieva raudājusi par savu pazudušo vīru un visi ļaudis bēdājušies par savu labdari, čūskas kavēju.

Pēc šā izklausināšanas, kāds viņš bijis un kur viņš palicis, šis iegādājies, ka tas esot bijis šā brālis.

Otrā rītā arī jaunākais brālis ieraudzījis stirniņu un dzinies tai pakal, kamēr pie vecenes to panācis. Prasījis, lai atdodot stirniņu un šā brāli. Par brāli vecene stipri liegusies, bet par stirniņas atdošanu teikusi, lai tik padara šai kādu darbu, tad jau gan dabūšot. Bet no pilsētas ļaudīm šis jau bija dzirdējis, kad tikai tur pie zemes pieliecoties, tad par akmeni paliekot, šis nu to ne par kādu maksu nedarījis, tik vien teicis, lai piesargājoties, ka šis nenositot. Vecene redzēdama, ka nevarot šā piemānīt, izgājusi ārā un pagrābusi smiltis, ko uzkaisījusi akmeņiem; tie sākuši tūliņ kustēties un uzcēlies vecākais brālis ar zirgu un suni. Jaunākais nu veceni nokāvis un pārsējis smiltis par visiem tiem akmeņiem, kas apsūnojuši simtiem gadus tur bija gulējuši. Uzcēlušies dažādi vīri; ar lielu baru un lielu prieku devušies nu uz pili. Brāļi tikuši par valdniekiem un tie citi par viņu kalpiem.

36. Sadancotās kurpes.

Vienam ķēniņam bijušas trīs jaunas meitas. Visas trīs gan bijušas dikti skaistas, bet viņām bijusi tāda ērmota nelaime. Par katru nakti viņām noplīsušas kurpes. Neviens nezinājis, kur meitas tās kurpes noplēsušas. Gan vaktējis pats ķēniņš, gan izvaktējies sulainis — nekā. Nu ķēniņš apsolījis tam vienu meitu par sievu, kas tās meitas novaktētu.

Atbraucis viens ķēniņa dēls un uzjēmies novaktēt. Ve-

cais ķēniņš ierādījis viņam istabu meitu istabai līdzās. Vakarā meitas atnesušas ķēniņa dēlam vienu biķeri vīna. Viņš ar' izdzēris, un kā licies gultā, tā aizmidzis un gulējis līdz gaišam rītam. Tā neredzējis nekā, kur meitas bijušas un kā kurpes noplēsušas. Gluži tāpat izdevies arī vēl otram ķēniņa dēlam.

Tad atnācis viens jauns zaldāts: šis gribot meitas novaktēt. Ķēniņam gan tas nepaticis, bet kas solīts, tas jāpilda. Viņš nu nosacījis zaldātam: «Ja tu novaktēsi, tad dabūsi manu meitu par sievu; bet ja nenovaktēsi, tad galva zemē!»

Zaldāts to nebija gaidījis un dikti sabijies. Viņš nu nezinājis, ko darīt. Galvu nodūris, viņš iet uz māju un tik elš un pūš. Pretī viņam nāk viens vecītis un prasa: «Kas tev vainas?»

Zaldāts nu viņam izstāsta visas savas raizes. Vecītis viņu pamāca: «Nebēdājies neko! Kad tev ķēniņa meitas dod vīnu, tad nedzer, tur būs miega zāles iekšā. Lūko vīnu kaut kur izliet, tad nogulsties gultā un izliecies par aizmigušu. Pajem vēl šo cepuri un paglabā to labi! Ja to uzliksi galvā, tad neviens tevis nevarēs redzēt. Kad ķēniņa meitas nakti iet kur laukā, tad uzliec cepuri un ej viņām pakaļ!»

Vakarā zaldāts iet gluži droši uz sargāšanu. Kad viņš ieiet savā ierādītā istabā, tad ķēniņa meitas atnes viņam atkal vienu biķeri ar vīnu. Zaldāts sajem gan biķeri un izliekas, it kā dzertu, bet paslepeni izlej vīnu zemē. Tad viņš iegāžas savā gultā un sāk tīšām krākt. To dzirdot, vecāka meita priecīgi nosaka: «Nu tam būs galva zemē.»

Jaunākai meitai gan ir zaldāta žēl, bet viņa ar' nekā nevar darīt. Tad ķēniņa meitas apģērbj labākās drēbes, apaun jaunas kurpes un iet klusītēm no pils laukā. Nonākušas mežā, viņas ielien kādā alā. Zaldāts ar savu cepuri galvā iet viņām visur līdz, bet viņas šā nevar redzēt.

Pa alu ejot, ķēniņa meitas nonāk sidraba mežā, kur visi koki, visas lapas ir no sidraba. Zaldāts noraun vienu zariņu no sidraba koka un iebāž to kabatā. Zaru laužot, izceļas troksnis, un ķēniņa meitas sabīstas un atskatās apakaļ. Bet nekā neredzēdamas, viņas iet atkal mierīgi uz priekšu.

Pēc sidraba meža nonāk zelta mežā. Tur zaldāts atkal nolauž vienu zariņu. Laužot izceļas troksnis un ķēniņa meitas sabīstas, bet ka nekā neredz, tad iet atkal tālāk.

No zelta meža nonāk dimanta mežā, kur viss spīd un mirdz. Zaldāts tāpat nolauž dimanta koka zariņu. Laužot izceļas troksnis, bet meitas nekā daudz nebēdā un tik iet uz priekšu.

Tur nu nāca viņām trīs velni pretī un ieveda viņas vienā gaišā pili. Tur tika spēlēts un dancots bez sava gala, kamēr ķēniņa meitām atkal noplīsa jaunās kurpes. Ka nu bija diezgan iztrakojušies, tad velni ienesa vīnu zelta biķeros. Zaldāts pajēma vienu biķeri un iebāza to kabatā. Velni nevarēja vien izbrīnēties, kur tas biķeris palicis.

Ķēniņa meitām uz māju ejot, zaldāts aizsteidzās viņām priekšā, ieskrēja savā istabā, nolikās gultā un sāka krākt. Mājā pārnākot, vecākā meita priecīgi izsaucās: «Sargs nu būs pagalam.»

Jaunākai meitai bija gan sarga žēl, bet neko darīt. Nu viņas likās savās gultās un sāka gulēt. Tāpat arī zaldāts, visu nakti izstaigājies, dabūja nu labi izgulēties.

Otrā dienā, kad visi bija izgulējušies, ķēniņš aicināja zaldātu līdz ar savām meitām pie sevis. Ķēniņš nu prasa zaldātam: «Vai novaktēji?»

«Novaktēju.»

«Nu ko tad viņas par nakti darīja?»

«Dancoja ar velniem.»

Te vecākā meita iesaucās: «Zaldāts visu nakti gulēja krākdams savā gultā, viņš tik melo.»

Tad zaldāts izstāsta, ka viņš neesot vis dzēris vīnu ar miega zālēm, tišām esot izlicies par aizmigušu un gājis meitām līdz uz meža alu.

Vecākā meita atkal saka: «Tas nav tiesa.»

Nu zaldāts stāsta tālāku par sidraba, zelta un dimanta mežu un par velnu pili. Tad viņš izņem no kabatas sidraba, zelta un dimanta koka zariņus, velna biķeri un uzliek tos visus ķēniņam priekšā uz galda. Visu to redzēdamas, ķēniņa meitas vairs nevar liegties.

Vecais ķēniņš atsauc mācītāju un liek viņam savas meitas nosvētīt. Jaunāko meitu nu viņš atdod zaldātam par sievu. Zaldāts tagad dzīvo laimīgi, un kad vecais ķēniņš mirst, tad paliek pats par ķēniņu.

37. Ķēniņa meita zārkā.

Vienam ķēniņam bijusi viena pati meita un tā pati bijusi vēl ļaunuma apsēsta. Princese bijusi tik vienu stundu par dienu dzīva, pārējās stundas viņa bijusi beigta. Ķēniņš licis princesi ielikt zārkā un aiznest uz baznīcu. Tur nu viņa gulējusi glāžu zārkā un no pulkstens vienpadsmiņiem līdz divpadsmiņiem cēlusies no zārka ārā un ēdusi cilvēkus. Princese varējusi tikai tad no ļaunuma vaļā tikt, ja kāds to varētu trīs naktis no vietas novaktēt. Bet neviens nav varējis to izdarīt, jo tiklīdz princese cēlusies no zārka ārā, tūliņ kļūpusi sargātājam virsū un to apēdusi. Nu ķēniņš izlaidis tādu ziņu, ka viņš atdošot princesi un savu valsti tam, kas varēsot to trīs naktis no vietas novaktēt.

Princesi gājuši vaktēt daudzi prinči un augstmaņi, bet tos visus princese apēdusi. Netālu no ķēniņa pils dzīvojis vecs nabags, puīša cilvēks, vārdā Dāvītis. Dāvītis ganījās pie viena saimnieka cūkas. Bet Dāvītim daudzreiz tā vien licies, ka tam kāds pie auss čukst: «Ej, ej tu ar! ej tu ar un palūko!»

Nu Dāvītis domājis tā: «Tā kā tā man reiz jāmirst. Labāki jau mirt baznīcā, kā nabagu mājā. Iešu ar un izmēģināšu roku!»

Dāvītis savīkšies un gājis uz baznīcu. Viņš piegājis pie baznīcas un sacījis baznīcas sargam, ka viņš gribot princesi vaktēt un lai šo laižot baznīcā iekšā. Bet sargs nu sācis pilnā kaklā smieties un sacījis, ko tad šis tur tāds meklēšot, ne šim zobena, ne plintes. Te esot visādi nākuši, gan ar plintēm, gan ar zobeniem, bet neviens nekā neesot izdarījis, ko tad nu šis, tāds cūku gans, kas tikko savus kaulus varot pavazāt. Tā nu sargs visādi izsmējis Dāvīti un negribējis to pavisam baznīcā iekšā laist.

Dāvītis klausījies, klausījies, nekā ar liela nerunājis sargam pretī un pēdīgi sacījis: «Tā kā tā reiz jāmirst vien būs, vai nu baznīcā, vai cūkas ganot.»

Nu sargs ar pēdīgi bijis ar mieru Dāvīti laist baznīcā. Dāvītis iegājis un tam uzreiz nācis pretī mazs vīriņš un sacījis tā: «Tas ir labi, Dāvīti, ka tu atnāci. Tev gan būs grūti, bet nekas. Aizlien tik pie altāra, labā pusē, aiz staba un notupies. Šonakt jau nekādas lielas briesmas nebūs, viņa būs akla. Bet tu tik nesaki nekā un sēdi.»

Vecītis tūlīt atkal pazudis un Dāvītis palicis viens pats. Viņš aizlīdis aiz staba un notupies. Kā pulkstens tornī sitis vienpadsmit, tā zārka vāks nolēcis zemē, princese izlēkusi no zārka un sākusī ostīties. «Ui, ui, kristīga cilvēka smaka!» kliegusi princese un sākusī skriet pa baznīcu apkārt vien un grābstīties gar sienām.

Bet nu Dāvītim palicies dikti bailes un viņš trīsējis un virinājies pie visas miesas. Bet princese tikai skraidījusi pa baznīcu apkārt un kliegusi: «Kas tur nu būtu, viens pats kumosīņš mums veselam simtam.»

Atkal princese skrējusi un grābājusies gar sienām, bet kā nevarējusi, tā nevarējusi Dāvīti dabūt rokā. Tornī pulkstens sitis divpadsmit, princese lēkusi atpakaļ zārkā, vāks noblīkšējis un bijis atkal virsū un princese bijusi beigta.

No rīta baznīcā ienācis ķēniņš ar sargu un meklējuši Dāvīti. Nu Dāvītis izlīdis no spraugas un bijis tā pārbijies, ka tam no bailēm bijis deguns ierāvis. Ķēniņš bijis laimīgs un vedis Dāvīti uz pili, mielojis to un dzirdījis. Otrā vakarā atkal Dāvītis gājis uz baznīcu. Tiklīdz Dāvītis bijis baznīcā iekšā, ka šim atkal nācis mazais vecītis pretī un sacījis tā: «Tev nu šonakt gan būs daudz grūtāki, kā bija. Bet tu nesaki nekā. Nogulies princeses zārkam kreisā pusē un guli mierīgi. Tikko zārka vāks kritīs nost, viņš tev uzkritīs virsū un princese tevi nemaz nepamanīs.»

Dāvītis nogulies zārkam kreisā pusē un nedrīkstējis ne pirkstiņa pakustināt. Kā nu pulkstens atkal sitis vienpadsmit, tā zārka vāks cēlies nost un blaukš! Dāvītim virsū. Bet zārka stūris ķēris Dāvītim pa pirkstu kaulu. Tas nu skaudīgi sāpējis un Dāvītis no lielām sāpēm sācis gandrīz

vai kliegt, bet par laimi iedomājies, ka princese ir no zārka laukā. Nu tam bijis atkal tik bailes, ka princese šo nepamana. Bet tā nu skrējusi pa kaktu kaktiem un nevarējusi Dāvīti dabūt rokā. Kā pulkstens tornī sitis divpadsmit, tā princese atkal drāzusies zārkā iekšā un vāks bijis virsū. Nu viņa pamanījusi gan, ka Dāvītis gulējis zem zārka vāka, bet bijis jau par vēlu un tūliņ princese atkal bijusi beigta.

No rīta nācis ķēniņš un sargs uz baznīcu. Viņi nākuši skatīties, vai Dāvītis ir vēl pie dzīvības, vai pagalam. Dāvītis no lielām bailēm un no sitiena tikko spējis kājas pavazāt. Ķēniņš nu Dāvīti vedis uz savu pili, mielojis to, dzirdījis un bijis dikti laimīgs.

Trešās dienas vakarā Dāvītis atkal aizvilcīs uz baznīcu. Viņš bijis pavisam stīvs un beigts. Ka nu Dāvītis iegājis baznīcā, tā tam atkal nācis tas pats vecītis pretī un sacījis: «Nu gan tev būs par visām reizēm grūtāki. Bet nekas, ka princese tevi pamanīs, būs jau par vēlu. Tagadiņ nu tu dabūn aukliņas un piesienies pie griestiem visaugstākā vietā pie altāra un nerunā neviena vārda un nekusties.»

Vecītis atkal pazudis un Dāvītis gājis pēc aukliņām. Kā nu viņš aukliņas dabūjis, tā piesējies pie griestiem un gulējis tik mierīgi un klusu, it kā būtu pagalam.

Kā nu pulkstens tornī nositis vienpadsmit, tā tūliņ princese bijusi no zārka ārā. Viņa skrējusi, meklējusi un kliegusi: «Ui, ui, kristīga cilvēka smaka! Tur nu man būtu viens mazs, mazs kumosīņš, es trīs dienas neesmu ēdusi!»

Pēdīgi princese pamanījusi, ka Dāvītis karājas pie griestiem. Nu viņa ķērusi beņķus un krāvusi kaudzē. Bet pirmo reiz netikusi klāt un nogāzusies ar visiem beņķiem zemē. Nu tā krāvusi atkal beņķus pa otram lāgam un uzkrāvusi par augstu. Kad nu rāpusies augšā, tā galva bijusi pāri un atkal netikusi Dāvītim klāt. Nu princese krāvusi beņķus pa trešam lāgam. Nu tie bijuši labi un viņa jau ar nagiem ķērusies pie kājām. Dāvītis manījis, ka nupat ir beigas. Viņš spēris ar kāju. Princese ar visiem beņķiem gāzusies zemē. Arī pulkstens tornī sitis jau divpadsmit un princeses stunda bijusi pagalam.

Kad nu otrā rītā ķēniņš ar sargu ienākuši baznīcā, tad

nevarējuši Dāvīti rokā dabūt. Pēdīgi viņa to uzskatījusi pie griestiem un tas bijis no lielām bailēm pamiris.

Ķēniņš nu sasaucis dakterus un licis Dāvīti ārstēt. Dāvītis ilgi sagulējis uz gultas un tā atlabis. Nu ķēniņš šim devis savu meitu par sievu un tie dzīvojuši laimīgi.

38. Maģiskā bēgšana.

Ķēniņš ar savu sulaini gājuši uz medībām un mežā apmaldījušies. Kad pienācis vakars, tad sulainis uzkurinājis uguni un abi pie ugunsкура sildījušies un ēduši līdzpejemo ēdienu. Kad paēduši, tad ķēniņš teicis: «Es saukšu, varbūt kāds dzirdēs.»

Un ķēniņš kļiedzis pilnā kaklā: «U... ū! u... ū!»

Neviens neatsaucies. Ķēniņš apgulies, augšā palicis sulainis. Drīz vien pienācis svešs kungs un stāstījis sulainim, ka viņš esot mežā apmaldījies. Nu, lai sēdot un sasildoties, sacījis sulainis svešajam kungam. Kungs apsēdies un sācis raisīt no stilbiem savādas aukliņas, kuņas metis zemē. Tiklīdz kungs kādu aukliņu nometis zemē, tā tūliņ palikusi par čūsku un ielīdusi krūmos. Sulainis nobijies. Kungs tik raisījis aukliņas un metis zemē. Drīz vien ap ugunsкуру bijis pulka čūsku, kas ložņājušas pa krūmiem un šņākušas. Sulainis manījis, ka labi nebūs, un sācis kliegt: «Ej prom! Tu esi pats nelabais!»

No kļiedziena pamodies ķēniņš un arī dzinis svešo kungu projām. Sulainis nogriezis krietnu sērmūkšļa kūju un sācis čūskas sist. Svešais kungs uzcēlies un saucis: «Bērniņi, bērniņi, nāciet šurp!» — Un visas čūskas salīdušas svešajam kungam azotē.

Svešais kungs aizgājis. Kad pienācis rīts, tad ķēniņš ar sulaini atkal meklējuši ceļu uz māju. Bet viss velti! Viņi tik maldījušies pa mežu un ārā netikuši. Arī ēdiena pietrūcis un abi jau bijuši badā. Trešā dienā ķēniņš teicis: «Kaut vai pats velns mani izvestu. Nevar vairs izturēt, kā gribas ēst.»

Tiklīdz ķēniņš tā noteicis, ka arī bijis smalks kungs klāt un sacījis: «Es tevi varu izvest no meža, ja tu man apsoli dot

pēc diviem gadiem to, kas tev pirmais pretim nāks, kad mājā tiksī.»

«Jā, es apsolu,» teicis ķēniņš.

Ķēniņš domājis, ka pretim nāks viņa lielā kuņa, kas bijusi mājā palikusi, un vienmēr sagaidījusi, kad ķēniņš no medības mājā nāk. Ķēniņš nezinājis, ka pa to laiku, kamēr viņš pa mežu maldījies, ķēniņiene, kas bijusi cerībās, dzemdējusi pirmo dēlu. Kungs nu izvedis ķēniņu un sulaini no meža. Kad ķēniņš bijis vairs tikai simtu soļu no pils, tad tam nākusi pretim aukle ar mazo dēliņu. Nu nekas vairs nebijis darāms. Ķēniņa dēliņš bijis apsolīts velnam.

Ķēniņš visu notikušo izstāstījis ķēniņienei un viņi beidzot nosprieduši, ka dēliņš jāizmaina ar kalēja meiteni, kas arī tai pašā dienā piedzimusi. Kalējam bijis daudz bērnu. Ķēniņš aizgājis pie viņa un sacījis, lai dodot savu meiteni, viņš došot savu dēlu vietā. Kad ķēniņš kalējam solījis arī labi daudz naudas, tad kalējs arī bijis ar mieru mainīt. Ķēniņiene aizvedusi savu dēliņu uz kalēja smēdi un kalēja meiteni atnesusi uz pili.

Kad pagājuši divi gadi, velns bijis klāt un prasījis, lai atdodot apsolīto bērnu. Kalēja meitene pa to laiku bijusi jau labi paaugusies un par lieku skaista. Ķēniņienei viņas bijis bez gala žēl un viņa raudājusi, bet darīt nekā nav varējusi. Noruns bijis jāpilda un ķēniņam bijis bailes no velna atreibības. Viņš iznesis bērnu velnam pretim un tas to sajēmis.

Ķēniņa dēls bijis jau divpadsmit gadu vecs. Viņš tagad bijis pie kalēja un tur viņam gājis kā nu kuņģa reizi. Kalējam bijis daudz bērnu un tie skraidījuši apkārt skrandaini un izbadojušies. Bet ķēniņam vairs nebijis neviena bērna. Ķēniņiene raudājusi cauras dienas un naktis un ķēniņš stāgājis apkārt ļoti bēdīgs.

Reiz ķēniņš aizgājis pie kalēja un prasījis, lai atdodot puiku, viņam neesot neviena bērna un šim, kalējam, esot daudz. Kalējs gan negribējis, gan negribējis, bet beidzot bijis ar mieru un ķēniņš savu īsto dēlu aizvedis atpakaļ uz pili. Pilī mazais princis dzīvojis laimīgi un arī ķēniņiene bijusi laimes pārņemta.

Pagājuši gadi un princis bijis jau septiņpadsmit gadu

vecs. Reiz viņš uzgājis ķēniņienes istabā daudz mazu meiteņu krekliņu un kleitiņu. Princis prasījis, kam tādas lietas tur esot. Nu ķēniņiene stāstījusi, kā viss bijis un kur nu atrodas kalēja meitene, ko aiznesis velns viņa, prinča, vietā. Princis bijis dūšīgs un stiprs. Viņš teicis: «Tad man jāiet un viņa jāatpestī no velna nagiem.»

Ķēniņš ar ķēniņieni gan negribējuši ne dzirdēt, ka princis ies uz apakšzemi ar velnu cīnīties; bet princis pastāvējis pie sava, un beidzot arī ķēniņš nepretojies un atvēlējies un aizejot to vēl nosvētījis.

Princis iegājis mežā, apstājies uz krustceļiem un sācis svilpt. Drīz vien velns bijis klāt un prasījis, kā šim vajagot. Princis atbildējis, ka viņš meklējot darbu. Nu, lai nākot pie šā par puisi, sacījis velns. Princis bijis ar mieru un nu abi sākuši iet. Princis paslepšu kaisījis zirņus, lai vēlāk zinātu ceļu atpakaļ uz tēva pili.

Abi iegājuši dziļi mežā un uzkāpuši kalnā, kur bijis liels akmens. Velns piedauzījis trīs reiz pie akmeņa, tas nocēlies un abi iegājuši alā. Tad velns atkal piedauzījis trīs reizes un akmens atcēlies agrākā vietā. Pa simtu pakāpienu trepēm abi nokāpuši apakšzemē un iznākuši skaistā pļavā. Viņi pagājuši vēl gabalu un nu bijusi jau redzama velna pils, bet no pils nācis tāds troksnis un larkšķis, ka zeme drebējusi un koki locījušies. Princis palicis nesaprašanā stāvot un nodomājis pie sevis: «Te nu gan man labi neklāsies!»

«Vai tev bailes?» prasījis velns.

«Nē, nav vis! Bet kas tur tik briesmīgi larkšķ?»

«Mans tēvs guļ un māte putru vāra,» atbildējis velns.

Abi iegājuši pils pagalmā un velns ieslodzījis princi suņu būdā.

«Kad būs ēdiens gatavs, tad es tevi saukšu,» noteicis velns un iegājis pilī.

Drīz vien princi saukuši pusdienu ēst un tas iegājis pilī. Viņam pretim nākusi liela vecene ar pinkainu galvu. Princis tā kā sarāvis.

«Nebaidies nekā,» teikusi vecene. «Nāc vien tālāku!»

Princis gājis arī. Velns apsēdies pie galda un sācis ēst. Viņš izstrēbis toveri putras un noēdis cepienu maizes. Viņš

aicinājis princi, kad nekā vairs nebijis, un princis skrubinājis kaulus. Pie galda sēdējusi meitene ar brūnām acīm un adījusi zeķi.

«Tai vajaga būt kalēja meitai,» domājis pie sevis princis. Tā ar' bijis. Tiklīdz velns aizgājis, meitene metusi princim ar galvu. Kad princis paēdis, tad velns teicis meitenei: «Ej tu un uztaisi šim vietu, lai viņš gul. Rītu es tam došu darbu.»

Meitene princi aizvedusi uz kādu istabu un uztaisījusi tam gultu. Tad viņi sākuši runāties un meitene to mācījusi, kā lai dara. Beidzot princis izstāstījis, kādēļ šurpu nācis, un meitene bijusi dikti priecīga, ka tiks varbūt no velna vaļā.

Rītā velns uzmodies un atsaucis princi. Velns sacījis: šodien tev būs jāpieplauj sēks baltai ķēvei.»

Princis aizgājis uz zālnieku, pieplāvis krietnu nastu sēka un iegāzis to baltai ķēvei redelēs. Tad viņš pienesis ūdeni silēs, nogriezis kārkla klūdziņu, piegājis pie baltās ķēves — tā bijusi velna ragana — sacījis: «Lūko tik tu man visu norīt! Es tev žaunas aizgriezīšu ar kārkla klūgu.»

Ķēve gan spārdījusies un kārpījusies, bet jēmusi tikai pa vienai zālītei. Viņa bijusi nepieēdināma, ko princis jau zinājis, jo meitene tam visu izstāstījusi. Uz vakara pusi princis atkal pieplāvis nastu sēka un iegāzis redelēs. Ķēvei viņš piedraudējis žaunas ar klūgu aizgriezt, ja viņa visu norīs. Tad viņš iztīrījis steliņu, un kad velns nācis, viss bijis kārtībā.

Otru dienu princim bijusi jāgana baltgalve tele, kas patiesībā bijusi velna meita. Teli neviens nevarējis noganīt; bet princis zinājis, kas jādara. Viņš piesējis tai pie kājas diegu no tā kamoliņa, ko meitene tam iedevusi, un nu tele netikusi nekur projām. Princis tinis tik kamoliņu vaļā un tele mierīgi ēdusi zāli. Vakarā viņš tinis kamoliņu atkal cieti un tele bijusi kūtī iekšā. Vakarā atnācis velns un atradis teli kūtī. Viņš izbrīnējies teicis: «Labi, tu noganīji gan!»

Princis neteicis nekā. Kad velns aizgājis, tad princis nokāvis baltgalvi teli un tai no galvas izjēmis mazu kamoliņu. No kamoliņa viņš iztaisījis trīs pineklus.

Trešā dienā princim bijuši jāgana trīs zirgi, kas bijuši velna kalpi. Viņš tos izvedis aplokā, sapinis tiem kājas ar pinekliem un nu zirgi nekur vairs netikuši projām.

Ap pusdienas laiku pie prinča atskrien meitene un teikusi: «Nāc, bēgsim! Velns zin, ka tu baltgalvi teli nokāvi. Tevi apēdīs un mani nokaus, ja tik rokā dabūs.»

Abi sākuši bēgt. Tie bijuši jau labi tālu aizskrējuši, ka izdzirduši zemi dimdam.

«Mums dzenas pakaļ!» teikusi meitene un tai pašā acumirkļī princis palicis par odu un meitene par miģeli. Tie nu dziedājuši un sīkuši.

Drīz vien pieskrējis viens velna kalps, kas bijis tāds pusakls. Viņš paskrējis vēl kādu gabalu, apstājies un klausījies. Jā, vairāk jau tur nekā nav bijis, kā vienīgi ods un miģele. Pusaklais aizskrējis atpakaļ pie velna un pateicis, ka viņš vairāk nekā jauna nav redzējis, kā tik odu un miģeli.

«Ak tu, muļķis tāds!» kliedzis dusmās velns. Vai tu nevarēji miģeli nosist, gan jau ods pats atnāktu atpakaļ.»

Nu velns stellējis otru kalpu, kas arī tūliņ aizskrējis. Kad bēgļi pamanījuši, ka tiem dzenas pakaļ, tad meitene uzreiz pārvērtusies par aitu un princis par ganu. Gans nu dzinis aitu uz māju. Pieskrējis velna kalps un prasījis, vai neesot redzējis puisī un meitu.

Nē, gans nekā nav redzējis, un velna kalps aizskrējis atpakaļ.

Trešo reizi bēgļiem dzinies pakaļ pats velns. Kad bēgļi pamanījuši, ka vecais velns tiem dzenas pakaļ, tad meitene nosviedusi egles skujiņu un tā tūliņ palikusi par biezu mūža mežu. Nu velns neticis mežam tik drīz cauri un pa to laiku abi bēgļi aizskrējuši tālu. Beidzot velns izspraucies caur mežu un dzinies atkal pakaļ. Kad tas bijis jau labi tuvu, tad meitene nosviedusi ābolu un tas palicis par lielu glumu kalnu. Kamēr velns ap kalnu skrējis, tikmēr bēgļi bijuši atkal gabalā. Bet līdz ķēniņa pilij bijis vēl tālu. Velns apskrējis ap kalnu un bijis atkal bēgļiem uz papēžiem. Bēgļi manījuši, ka nevarēs izbēgt, un meitene uzreiz palikusi par lielu ezeru un princis par mazu zivtiņu. Velns pieskrējis

pie ezera un gribējis zivtiņu saķert, bet ezers bijis dziļš un zivtiņa slēpusies zem liela akmeņa. Velns to nevarējis nekā rokā dabūt. Pēdīgi velns sācis lakt ūdeni. Viņš izlācis jau pus ezera, ka uzreiz — blaukš! — velnam vēders pušu un ūdens sagāzies atpakaļ. Nu velns bijis beigts un bēgļi mierīgi gājuši uz ķēniņa pili.

Ķēniņš un ķēniņiene brīnējušies bez gala un bijuši ļoti priecīgi. Princis apprecējis kalēja meitu un viņi dzīvo laimīgi.

39. Neuzticamā māsa.

Vienam tēvam ir dēls un meita. Dēls jau puikas dienās bija stiprāks par tēvu; bet pieaudzis nes 30 pūru kviešu un pavelk 30 vīrus ragavās pa pliku zemi.

Vienu dienu brālis ar māsu sarunā iet darbu meklēt. Brālis liek nokalt 15 podu smagu kūju un tad abi aiziet uz lielu, lielu mežu. Mežā tie atron būdiņu, kur 12 slepkavas mājō. Slepkavas grib atnācēju nokaut, bet brālis viņus apsit un saņē kā ķilķenus būdiņas pagrabā. No rīta māsa paliek būdiņā par saimnieci un brālis ar kūju ieiet dziļāki mežā medīt. Viņš satiek lauvu un grib to nosist, bet lauva lūdzas, lai atstājot dzīvu, jo būšot uzticīgi kalpot. Viņš arī paklausa. Pa brītiņam vēl satiek lāci, vilku un zaķi, arī šos tāpat atstāj dzīvus.

Brālis tā dzīvo ilgu laiku ar māsu un saviem četriem biedriem būdiņā. Acu priekšā māsa turēja brāli mīļu, bet ne tā aiz muguras. Tiklīdz ko brālis bija mežā, viņa atslēdz būdiņas pagraba durvis un ielaiž vienu slepkavu, kas toreiz no brāļa belzieniem bija laimīgi izbēdzis. Ar šo slepkavu māsa dzīvo pa klēti un maizes kambari pie gardumiem, ka šņakst vien. Brālis gan brīnās, kur maize un gaļa tik ātri nobeidzas, bet kā lai viņš dabūtu taisnību zināt? Beidzot abi viltnieki pat nospriež brāli nonāvēt.

Vienu dienu brālis atkal pārnāk ar lauvu, lāci, vilku un zaķi no medībām un prasa: «Ko tu, māsiņ, tur laba dari?»

«Vērpju zīdu divtūkstoš kārtām. Gribu reiz redzēt, cik

stiprs tu īsti esi. Viņreiz tu pārrāvi tūkstoškārtas, bet nu labprāt redzētu, vai arī divtūkstoš kārtas pārrausi.»

Brālis, nekā ļauna nedomādams, pasmejas par tādu iedomu un ļaujas sevīm rokas sasiet. Rauj, rauj, bet neiet vis vairs. Māsa nu izlaiž slepkavu no pagraba. Šis tūlīt taisās brāli nomaitāt, bet brālis sirsnīgi lūdz vēl beidzamo reizi stabulīti papūst. Māsa arī pieliek stabulīti brālim pie mutēs un atļauj pūst. Brālis nu pūš ļoti bēdīgi. Zaķis to sadzird un saka uz saviem biedriem: «Man, liekas, mūsu kungam neklājas labi. Klau, cik bēdīgi stabulīte skan!»

Visi četri paceļas uz pakalķājām un klausās. Tie sadzird, ka stabule sāk arvien bēdīgāki skanēt. Ko nu gaidīt? Brāc! izlauž durvis. Lauva saplosa slepkavu, lācis noķer māsu, vilks laiza slepkava asinis un zaķis pārgrauž zīda pavedienus. Brālis tagad piesien māsu pie galda un noliek divus šķīvjus priekšā sacīdams: «Es lielu laiku nebūšu mājā. Kad pārnākšu, tad skatīšos, kuŗā traukā vairāk asaras, vai manā jeb slepkavas traukā.»

Brālis pārnāk un atrod, ka slepkavas šķīvis pilns pieraudāts, bet brāļa tik pusē. Nu viņš atstāj neuzticamo māsu mežā, bet pats aiziet pasaulē laimes meklēt.

40. Burvis un viņa mācekļi.

Vienam tēvam bijis divpadsmit dēlu. Divpadsmito dēlu tēvs atdevis pie kunga uz trīs gadi. Kungs bijis pats velns, kam arī pavisam bijis divpadsmit mācekļu puiku. Tēvs ar velnu norunājis tā. Pēc trim gadiem tēvs nāks pakal savam dēlam, un ja viņš to varēs pazīt, tad velns to atlaidīs uz māju.

Gadi drīz vien pagājuši. Pa to laiku velns saviem mācekļiem izmācījis daudz stiķu un niķu. — Bet tēva dēls bijis jau no mazotnes apķērīgs, viņš paslepšu izlasījis velna dienas grāmatu. Nu viņš zinājis, ko velns darīs, kad tēvs nāks pēc viņa pakal. Viņš to pastāstījis arī savam tēvam.

Kad trīs gadi bijuši apkārt, dēla tēvs atnācis pie velna un prasījis, lai atlaiž viņa dēlu no amata. Jā, velns bijis ar

mieru viņa dēlu atlaist, ja tēvs to varēšot atšķirt no citiem mācekļiem.

Velns parādījis tēvam visus savus mācekļus, to bijis veseli divpadsmit. Tad velns mācekļus sadzinis atpakaļ mājā un pārvērtis tos par olām. Nu velns tēvam parādījis divpadsmit olas.

«Kuŗa nu ir tava ola?» prasījis velns.

Tēvs apskatījis olas un parādījis velnam to olu, kuŗai tievgalī bijis mazs melns plankumiņš. Viņam jau dēls priekšlaiku visu izstāstījis.

«Jā, tā ir gan tava ola!» atbildējis velns.

Tad velns savus mācekļus pārvērtis par divpadsmit vērsiem un rādījis tēvam.

«Kuŗš nu ir tavs vērsis?» prasīja velns.

Tēvs ilgi skatījies, tad parādījis to vērsi, kas drusku pacilājis kāju.

«Tu uzminēji gan,» atteicis velns.

Nu velns izvedis divpadsmit ērzeļus un tēvam prasījis:

«Kur nu ir tavs dēls?»

Nu arī velns skatījies, acu nenolaidis, jo manījis, ka tiek piekrāpts. Arī tēvs ilgi vērojis. Viens ērzelis drusku, drusku pamirkšķinājis aci.

«Tas ir viņš!» teicis tēvs, uz ērzeli rādīdams.

«Tu uzminēji!» dusmīgi norūcis velns.

Neko darīt! Velns atlaidis mācekli un tas gājis ar tēvu uz māju. Bijusi tirgus diena un dēls ar tēvu iegriezušies tirgū.

«Es palikšu par zirgu,» sacījis dēls uz tēvu, «tu mani pārdod par sieku zelta naudas, bet iemauktus vien nepārdod!»

Dēls palicis par zirgu un tēvs to vadājis pa tirgu. Ilgi neviens pircējs negadījies. Sak', kam tad tik dārga zirga vajaga? Beidzot pie tēva pienācis svešs kungs un sācis ap zirgu diņģēties. Pēdīgi kungs bijis ar mieru tēvam samaksāt divi sieki zelta naudas ja tēvs pārdod zirgu ar visiem iemauktiem. Tēvs gan negribējis, gan negribējis, bet naudai jau liela vara. «Divi sieki zelta naudas, » tā domājis tēvs, «tā nav nieka nauda!» Beidzot tēvs pārdevis kungam — tas

bijis velns — zirgu ar visiem iemauktiem.

Velns aizvedis zirgu pie kalēja un licis to apkalt. Kalējam pašlaik nebijis vaļas un tas kungu, velnu, iesaucis istabā apsildīties. Kalēja sieva vārījusi tēju un cienājusi kungu. Kalēja mazā meitene skraidījusi pa pagalmu un pieskrējusi arī pie zirga.

«Novelc man iemauktus!» lūdzies zirgs.

«Vai tu man kā nedarīsi?» prasījusi meitene.

«Nē, nedarīšu nekā!» atbildējis zirgs.

Meitene novilkusi iemauktus un zirgs tūliņ pārvērties par cilvēku un aizskrējis.

Kad velns iznācis no kalēja istabas, tad zirga vairs nebijis. Viņš tūliņ pārvērties par ērgli un aizlaidies. Dēls manījis, ka velns tam dzenas pakaļ, un pārvērties par vanagu lai varētu ātrāki skriet. Bet ērglis vanagu drīz vien panācis. Vanags nolaidies miežu tīrumā un pārvērties par vārpu. Tūliņ arī ērglis pārvērties par lielu sarkanu gaili un sācis knābt miežus. Saimniece pamanījusi, ka svešs gailis rij viņu miežus, sākusī kliegt un gaili sist, bet gailis tikai knābājis miežus. Drīz vien tas bijis jau vārpas tuvumā. Vārpa uzreiz palikusi par smuku gailēnu un tas ieskrējis cāļu barā, kas klēts priekšā skraidājuši. Nu arī sarkanais gailis meties tur. Saimniece sākusī vēl nīknāki kliegt un cāļus žēlot. Pieskrējusi dienesta meita un arī tā sākusī svešo gaili dauzīt.

«Man tā gailēna vajaga,» kļiedzis velns. «Man tik tā gailēna vajaga!»

Ā, nu arī saimniece ar meitu sapratušas, kas tas par gaili ir, kas runā. Tās sākušas pa jaunu gaili dauzīt, kamēr to nositušas. Tūliņ arī mazais gailēns pārvērties par smuku jaunkungu un šķiroties uz saimniecei teicis: «Lai nu tev paladies, ka tu mani izglābi. Citādi es nekad vairs nevarētu par cilvēku tikt.»

Dēls aizgājis pie tēva un par naudu, ko velns iedevis par zirgu, tie uzbūvējuši skaistu mājiņu, kur dzīvojot laimīgi vēl tagad.

41. Bezbaillis meklē bailes.

Vienam tēvam bijuši trīs dēli: divi gudri, bet trešais muļķis. Muļķis bija izmācījies kurpnieka amatā un viņš bijis ļoti slinks, bet aplam drošs. Viņš gan bija dzirdējis, ka cilvēkiem esot bailes, bet pats par tām nekā nezinājis. Reiz viņš sajēmies iet bailes meklēt.

Gājis, gājis — beidzot aizgājis līdz vienam ķēniņa pilsētām. Nu staigājis pa pilsētu un tikai izskatījies ļaudis. Viens vīrs viņam vaicājis: «Ko tu meklē?»

Muļķis atbild: «Bailes mēklēju!»

«Labi! gan tu pazīsi, kas ir bailes. Nāc līdz man pie ķēniņa!»

Aizgājis pie ķēniņa, ķēniņš ļoti priecājies un aizsūtījis to uz vienu apgrimušu pili. Muļķis arī bijis mierā tur iet, tikai kaulējies, lai dodot miltus un gaļu līdz, ka var vārīt ķiļķenus, un vienu zaldātu, kas viņam palīdzētu: ienestu ūdeni un malku. To visu arī devuši muļķim un tad aizveduši uz pili, parādījuši to vietu, kur šis visnotaļ bailes būšot atrast. Muļķis varenī priecājies: «Nu taču vienreiz piedzīvošu, ko ilgi esmu meklējis!»

Arī viss ķēniņa pilsēts priecājies, ka gadījies tāds muļķis, kas uz apburto pili gājis; jo pilsētām bijusi gatava nelaime ar velniem, kad tai pilī neviena cilvēka nebijis. Un kad nu tur muļķi bija atstājuši, tad tas gājis ķēķī ķiļķenus vārīt, bet zaldātu sūtījis pēc malkas. Zaldāts aiziet un muļķis tik vāra savus ķiļķenus.

Te piepēši viņš redz: pa skursteni nokrīt cilvēka roka. Muļķis priecīgs: «Redzi, kur man būs laba mentīte ķēķim sienmalu izlāpīt!»

Pēc tam nokrīt vēl cilvēka kāja. Muļķis atkal priecīgs: «Redzi, kur man būs labs āmurs — strādniekam jau bez āmura tiešām grūti iztikt!»

Un vēl otra roka nokritusi — muļķītis atkal teicis: «Te būs lāpstiņa manam palīgam!»

Arī otra kāja nokritusi — muļķis teicis: «Mūrnieka palīgam arī bez āmura nevedas!»

Bet nu nokritusi galva. Muļķis teicis: «Ūdens smeļamais kauss arī man derīgs!»

Beidzot nokritis ir rumpis un muļķis priecājies. Tā tad nu būs laba mulda, kur kaļķus sataisīt, sienmalu mūrējot!»

Pēc tam izgājis laukā skatīties, kur viņa zaldāts palicis, un ieraudzījis, ka zaldāts aizdurvē pie sienas sasalis. Muļķis to pajēmis, ienesis namā un teicis: «Un tad tu tā esi sasalis — pagaidi es tevi atsildīšu!»

Nolicis zaldātu pie uguns un sildījis; bet pa to starpu viņš redz: nokritušās kājas, rokas, galva, rumpis pieraujas viens otram klāt un atdzīvojas. Nu viņš izrāvis savu zobenu, nocirtis atdzīvinātam rumpim galvu un, savus ķiļķenus nocēlis, gājis pils lielajā istabā tos ēst. Tad ienācis viens velns ar divām galvām, vaicādams: «Ko tu te dari?»

Muļķis izrāvis savu zobenu, nocirtis velnam abas galvas, iemetis tās pagrabā un ēdis atkal savus ķiļķenus. Tad ienācis vēl viens velns ar trim galvām. Arī tam muļķis nocirtis galvas un ēdis atkal. Vēl ceturtais velns ienācis ar četrām galvām; muļķis tāpat padarījis. Tad ienācis piektais un vaicājis muļķim: «Vai tu māki kārtis spēlēt?»

Un nu sākuši spēlēt kārtis. Muļķis reizi no reizes vinnējis, bet velns naudas nemaksā un nemaksā. Muļķis izrāvis savu zobenu un nocirtis tam abas rokas — velns nevarējis pretim atturēties: beidzot muļķis nocirtis tam visas galvas un iemetis pagrabā.

Tad ienācis sestais velns ar sešām galvām, vaicādams muļķim: «Vai māki kārtis spēlēt?»

«Māku gan.»

Sākuši spēlēt, muļķis atkal vinnējis, bet velns naudas nemaksā. Muļķis izrāvis zobenu, nocirtis velnam vispirms abas rokas, tad visas galvas un iemetis tās pagrabā. Tad ienācis septītais velns ar deviņām galvām un vaicājis muļķim: «Vai te mani biedri nav bijuši?»

«Nav neviena bijis.»

Bet šis velns bijis tik briesmīgs, ka runājot liesmas šāvušās pa muti laukā un galvas bijušas daža pēc suņa, daža pēc lauvas, bet visbriesmīgāka bijusi tam balss. Tad sniedzis

muļķim stabuli un teicis: «Ej laukā, pastabulē, lai atnāktu mani biedri!»

Muļķis arī izgājis un stabulējis, saukdams velna biedrus. Bet nenācis neviens pats — visi taču gulēja pagrabā nokauti. Muļķītis ienācis atpakaļ un teicis: «Nenāk neviens pats!»

Velns sacījis: «Stabulēdams paspied vienu federi, tad izsprāgs lode un būs tāds briesmīgs troksnis, ka visa pasaule notricēs. To viņi sadzirdēs un šķries tūliņ šurp, lai kur būdami.»

Muļķis izgājis un izmēģinājis, vai tas taisnība; un pārliecinājies, ka ir gan tā, nācis atpakaļ un sacījis: «Nenāk neviens pats.»

Nu velns prasījis savu stabuli atpakaļ, bet muļķis nedēvis vis, sācis labāk stabulēt, piespiedis federis un ietricis lodi velnam krūtīs. Vēl otrreiz muļķis pastabulējis un nogāzis jau velnu gar zemi. Tad nocirtis tam visas galvas un iemetis pagrabā.

Bet nu gadījusies jauna sieviete turpat un stāstījusi muļķim: «Katru nakti no pulkstens vienpadsmitiem līdz divpadsmitiem es palieku par cilvēku, bet pēc tam par zosi. Šī ir nolādēta pils; tie seši velni ir mana tēva brāļi, bet septītais, deviņgalvis, ir pats tēvs. Es esmu tēvam viena vienīgā meita; pēc stundas laika būšu atkal zoss. Bet no pagraba, kur velnus iemeti, rāpsies ārā dažādi tārpi, nelāgi kukaiņi, siseņi un citi tādi radījumi. Tos visus pieraugi nokaut, neviena paša nepamet dzīva. Tad arī es nākšu un man būs sīksts, ļoti sīksts kakls, bet cīties kaklu vienā cirtienā nocirst, tad izglābsi mūs visus un šo pili turklāt.»

Un nu viņa iavedusi muļķi citā istabā, kur stāvējušas dažādas pudeles uz loga; vienu no tām viņa pajēmusi un devusi muļķim nodzerties. Nodzēries tūliņ manījis, ka no tā dzēriena septiņreiz stiprāks palicis, nekā papriekšu. Pēc tam sieviete pazudusi un nu muļķis stājies pie darba. Līduši ārā gan nelāgi kukaiņi, gan tārpi, gan siseņi, bet viņš visus nomaitājis. Beidzot iznākusi zoss, viņš vienā cirtienā nocirtis galvu un nu piepēši tā pārvērtusies par skaistu sievieti, apķērusies šim ap kaklu un pateikusies, ka izglābis viņu ar visu pili. Un nu dzirdējis tādu troksni, it kā visa zeme trī-

cētu — it kā pērkona rūcienus un tad pils izcēlusies no zemes apakšas. Nu atnācis ķēniņš, uzlicis muļķim kroni galvā, iecēlis to par ķēniņu un znotu. Un tai pašā brīdī tad nogrimusi tā ķēniņa pils, kas to pili bija apbūris, nolādējis. Bet šis ķēniņš ar savu znotu valdot ir šodien, ja neesot miruši.

42. Slēpšanās no ķēniņa meitas.

Tālu no mums senos laikos dzīvoja viens medinieks vārdā Pēteris. No rīta līdz vakaram viņš staigāja pa mežiem un šāva zvērus un visādus putnus. No šā darba viņš pārtika pats un uzturēja arī savu māti.

Vienu reizi Pēteris aizgāja uz lielu mežu, kur viņš staigāja visu dienu, bet nekā nenošāva. Saulīte jau gāja uz vakara pusi, bet Pēterim vēl nebija neviena zvēra, ne putna. Viņš dusmojās, ka jāiet ar tukšām rokām uz māju, un domāja, ka šī diena esot pavisam nelaimīga. Viņš iet un redz, ka kokā sēd vanags. Medinieks jau pajēma plinti un gribēja šaut vanagam, bet tas sāka runāt cilvēka balsī : «Pagaidi, Pēter, nešauj vis mani, es tev būšu palīdzīgs. Labāk pajem no manis vienu spalvu. Kad tev dzīvē būs kāda nelaime, tad tu to spalvu sadedzini, es tūliņ atskriešu un tev palīdzēšu.»

To sacīdams, vanags nometa savu spalvu, pacēlās gaisā un aizlaidās. Pēteris pajēma vanaga spalvu un gāja tālāk pa mežu. Iet viņš un domā: «Kas šodien par tādu nelaimi, ka nevar neko nošaut?»

Daudz staigādams, viņš bija piekūsis. Viņš atsēdās zemē un sāka ēst gabaliņu maizes. Pēc ēšanas viņam gribējās arī dzert. Piecēlies redz, ka netālu no viņa ir ezers. Piegājis un padzēries, un skatās, ka ezerā zivtiņas skraida. Viņš tūliņ sataisīja savu makšķeri un sāka ķert zivis. Ar pirmo vilcienu viņš izvilka zelta zivtiņu, kas sāka runāt: «Palaid mani atpakaļ ezerā, mīļais cilvēks, es tev par to dzīvē palīdzēšu. Pajem no manis vienu spuriņu, kuŗu tu nelaimes gadījumā sadedzini, tad es tūliņ būšu pie tevis!»

Pēteris domāja, domāja, izrāva zelta zivtiņai vienu spu-riņu un palaida viņu ezerā, bet pats gāja tālāk. Tā ejot, viņam uznāca tumsa. Viņš iekāpa vienā kokā nakti pārgulēt, lai nesaplēstu zvēri. No rīta, kad uzlēca saulīte, Pēteris nokāpa no koka un gāja atkal tālāk pa mežu. Iet un redz lapsu. Viņš pajem plinti un grib lapsu šaut, bet lapsa saka: «Mīlais cilvēks, nešauj tu manis, es tev kaut kad dzīvodama palīdzēšu. Labāk izraun no manas astes vienu spalviņu un kad tev vajadzēs manas palīdzības, tad sadedzini to spalviņu un es būšu pie tevis klāt.»

Pēteris pajēma no lapsas astes vienu spalviņu un gāja tālāk. Gāja viņš kādas divas dienas un kad nonāca vienā pilsētiņā, tad iegriezās vienā mājā. Tai mājā viņš ieraudzīja pie krāsns vienu vecīti un uzrunāja to: «Dievs palīdz tev, vecīt!»

Vecītis pacēla galvu, paskatījās uz Pēteri un sacīja: «Tāpat lai arī tev Dievs palīdz!»

Pēteris vaicā vecītim: «Vai tev nav kas ko ēst?»

Vecītis atbild: «Es, dēliņ, pats jau trīs dienas neesmu ēdis, man arī nekā nav.»

Pēteris neko ilgi nedomāja, izvilka no kabatas zelta naudas gabalu un iedeva to vecītim, sacīdams: «Ej, vecīt, uz pilsētiņu un nopērc kaut ko, ko mums ēst!»

Vecītis pajēma naudu, aizgāja uz pilsētiņu, piepirka, kā vajaga, un atnesa mājā. Vecītis ar Pēteri labi paēda un viņš palika pie vecīša pa nakti. Gulēdams vecītis izstāstīja, ka viņam bijuši divi dēli, kuņus jaunā ķēniņiene pakārusi. Viņa esot pakārusi pavisam deviņdesmit deviņus cilvēkus, kas visi bijuši jauni puisi. «Ķēniņiene vēl ir neprecējusies un grib precēties, bet vīru grib dabūt tādu, ko viņa nevarēs atrast, kad viņš noslēpsies. Ko viņa atron, to pakāŗ, bet ja neatradīs, tad to jems par savu vīru.»

Pēteris ilgi domāja un tad sacīja vecīšam, ka viņš arī iešot pie tās ķēniņienes. Vecītis gan lūdza, lai neejot, bet nekā nevarēja pārrunāt. No rīta piecēlās Pēteris un aizgāja uz to pili, kur dzīvoja, ķēniņiene. Ķēniņiene, Pēteri ieraudzījusi saka: «Jau simtais puisis ar tiks pakārts!»

Pēteris tai atbildēja: «Varbūt, ka manis virve neizturēs!»

Ķēniņiene izstāstīja Pēterim: «Tu trīs reizes vari slēpties. Kad es tevi atradīšu visas trīs reizes, tad pakāršu; bet ja neatradīšu, tad tu būsi man par vīru.»

Pēteris bija ar mieru.

Pienāk vakars, Pēteris pajēma vanaga spalvu un sadedzināja. Tūliņ atskrēja vanags. Pēteris viņam stāsta savu nelaimi. Vanags tūliņ uzsēdināja Pēteri uz savas muguras un aiznesa augstu, augstu aiz mākoņiem savā lizdā un ar saviem spārniem apsedza. Nakti izgāja ķēniņiene ar savu stabulīti un sāka skatīties apkārt pa zemi un debesi, kamēr pēdīgi ieraudzīja vanaga lizdu un no Pētera rokas vienu pirkstu. No rīta atnāk Pēteris pie ķēniņienes, bet viņa tūliņ stāsta, ka šis bijis vanaga lizdā.

Otrā naktī Pēteris sadedzināja zivtiņas spuriņu, un zivtiņa bija tūliņ klāt. Pēteris izstāstīja zivtiņai savu nelaimi, un zivtiņa tūliņ pasauca no ezera lielu līdaku un pasacīja, lai līdaka norijot Pēteri. Līdaka arī to norija un peldēja pa ezera dziļumu. Nakti izgāja ķēniņiene ar savu stabulīti, sāka skatīties uz visām pusēm pa zemi un debesi, bet nekā nevarēja redzēt. No rīta Pēteris atnāk pie ķēniņienes, un šī viņam saka: «Vienu reizi jau neatradu. Ja vēl reizi neatradīšu, tad būsi man par vīru!»

Trešā naktī Pēteris sadedzināja lapsas spalvu, lapsa arī tūliņ atskrēja. Pēteris izstāstīja lapsai savu nelaimi, un šī to mierinādama teica: «Nebēdājies, es tevi noslēpšu, ka neviens neatradīs.»

Lapsa izraka zem pils lielu bedri un teica Pēterim, lai lienot tai bedrē iekšā, bet pati skraidīja un skatījās, ko darīs ķēniņiene. Nakti iznāk ķēniņiene ar savu stabulīti un sāka skatīties apkārt virs zemes un debesīm, bet neko nevarēja atrast. Ķēniņiene saskaitās uz savas stabulītes, nosvieda to zemē un sasita. No rīta atnāk Pēteris pie ķēniņienes, un tagad šī viņam saka: «Es tevi divi reizes neatradu, nu tu būsi mans vīrs!»

Tā Pēteris apprecējās ar ķēniņieni un sāka dzīvot bagāti un laimīgi.

43. Kalējs ar Nāvi.

Reiz dzīvojis viens kalvis, kas labprāt gribējis iedzert. Atnāk pie šā kalvja viens vecs nabags un lūdzas naktsmājas. Kalvis ir ar mieru, paēdina nabagu un noliek viņu gulēt. No rīta piecēlies un paēdis, nabags taisās projām un prasa: «Kas man par naktsmāju būs jāmaksā?»

Kalvis atbild: «Nabagiem jau naudas nav, un es arī no viņiem nekā neprasu.»

Vecītis prasa tālāk: «Vai tu varbūt nevēlētos bagātību, vai mūžīgu dzīvošanu?»

Kalvis atbild: «Kādu nu gan es, vecs kalvis, varu kārot bagātību vai mūžīgu dzīvošanu? Bet man te pie smēdes aug skaista ābelīte, kuŗai palaidņi arvien nozog ābolus. Man nu patiktos, ka neviens, kas tos ābolus aizkaŗ, netiktu tikmēr projām, kamēr es pats neatlaižu.»

Nabags saka: «Labi! Bet vai tev vēl nav kāda vēlešanās?»

Kalvis saka: «Pie manis atnāk viens otrs draugs iedzert un kārtis paspēlēt. Daŗreiz man vēl gribētos kādu brīdi padzīvoties, bet šis jau ceļas augšā un iet projām. Man patiktos, ka neviens no mana krēsla netiek tikmēr projām, kamēr es viņu neatlaižu.»

«Tā arī notiks,» vecītis atteic un aiziet projām.

Kalvis nu dzīvo priecīgs, dzeŗ un spēlē kārtis, cik tik patīk. Kad viņš jau vairāk gadu bija tā dzīvojis un līksmojis, atnāk smuts un saka: «Nu tu jau esi diezgan dzēris un spēlējis, tagad tev jānāk man līdz uz elli.»

Kalvis saka: «Kad jau jāiet, tad jāiet! Bet kamēr es savas lietas salieku, tikmēr tu varbūt norausi kādu ābolu no manas ābeles.

Smuts arī rauj vienu ābolu, bet nevar tikt vairs no ābeles nost. Kalvis nu sāk sist smutu ar āmuru un dedzināt ar karstu dzelzi. Viņš nelaiž tikmēr smuta vaļā, kamēr tas absolās nekad vairs pie šā nenākt.

Otrā dienā ir atkal cits smuts klāt un tik ved kalvi uz elli. Bet kalvja piemānīts, arī šis dabū karstu pērienu un tik ar mokām vēl aizskrien projām.

Trešā dienā atskrien pats vecais smuts un uzkliedz kalvim: «Nāc man tūliņ līdza, manis tu ar saviem āboliem nepiemānīsi!»

Kalvis atbild: «Iešu, jau iešu! Tik pasēdies še vēl krēslā, kamēr es savas lietas salieku.»

Kā nu smuts atsēstas krēslā, tā netiek vairs no krēslā nost. Kalvis nu atnāk ar lielo āmuru un sadod lielajam smutam vēl vairāk kā abiem pirmajiem. Tas tikko pusdzīvs vairs aizvelkas uz elli.

Ceturtdā dienā kalvis savu mūžu bija nodzīvojis un mierīgi nomira. Ar visu savu lielo āmuru viņš nonāca pie debess vārtiem un lūdzās, lai laižot iekšā.

Svētais Pēteris pienāk pie vārtiem un saka: «Tu visu savu mūžu dzēri, spēlēji kārtis un mūžīgas dzīvošanas nemaz nevēlējies. Tev še vietas nav, ej tik projām uz elli!»

Kalvis nu aiziet ar visu savu lielo āmuru uz elli. Smuti redzēdami kalvi ar āmuru nākam, visi aizbēga projām, kur katrs varēdams. Kalvis sāk daudzīt ar āmuru elles katlus, kur tiek vārītas nabaga grēcinieku dvēseles. Bet tai dienā Dievs vēl nepieļēma ne kalvja, ne nelaimīgo dvēseļu. Otrā dienā kalvis daudzīja katlus, bet atkal bez panākuma.

Vēl trešā dienā kalvis daudzīja elles katlus un izlaida no tiem daudz dvēseļu. Tad arī Dievs apžēlojās par nabaga kalvi un viņa atsvabinātām dvēselēm, un visas viņas tika uzņemtas debesu valstībā.

44. Nāve par krustmāti.

Vienam nabaga vīram bija ļoti daudz bērnu, un kad nu viņam atkal radījies viens dēls, tad neviens vairs negribējis viņam kūmās nākt. Kad visi radi un draugi jau bija atsacījušies no kūmām, tad viņš nospriedis iet pa ceļu un uzrunāt pirmo, ko satiek. Vispirms viņš saticis vienu vecīti, kas pats piedāvājies, lai jemt šo par krusttēvu.

Nabaga vīrs prasa: «Kas tu esi?»

Vecītis atbild: «Es esmu Dievs.»

Tad vīrs saka: «Tevis nevaru jemt, tu nedari taisni. Bagātiem tu dod par daudz, nabagiem par maz.»

Tālāku ejot, viņš satiek atkal kādu vīru un uzrunā to:
«Vai tu negribi manam dēlam kūmās nākt?»

Vīrs atbild: «Kāpēc nē?»

«Bet kas tu tāds esi?»

«Esmu velns.»

«Tevis es negribu, tu māni cilvēkus.»

Trešo gājēju satiekot, nabaga vīrs atkal prasa: «Vai tu negribi mums par krustēvu nākt?»

«Gribu.»

«Nu kā tevi sauc?»

«Esmu Nāve.»

«Tu dari taisni un pareizi. Tu sauc visus vienādi pie sevis, vai no ķēniņa pils, vai no nabaga būdiņas. Tevi ar prieku jemu kūmās.»

Kristībāš nu arī ierodas Nāve un bērns tiek nokristīts, kā nākas. Projām ejot, viņa vēl pasaka bērna tēvam: «Kad mans krustdēls būs pieaudzis, tad nākšu viņu apraudzīt.»

Dēls arī uzaug un nosacītā laikā ierodas Nāve. Savam krustdēlam viņa dod šādu padomu: «Es gribu tevi izmācīt par slavenu dakteri. Ja tu redzi mani slimniekam pie kājām, tad jem šo lapiņu, iemērcē ūdenī un iepilini slimniekam trīs pilienus mutē. Viņš tad drīz vien izveseļosies. Bet ja es stāvu slimniekam pie galvas, tad nedod viņam nekādu zāļu, jo tam ir jāmirst.» Atstādama krustdēlam minēto lapiņu, Nāve atkal aiziet.

Jaunais cilvēks drīz vien tika par slavenu dakteri. Visi slimnieki, kuņus vien viņš dziedināja, palika veseli, bet kam viņš atsacījās zāles dot, tie nomira. Drīzā laikā viņš palika par bagātu vīru.

Reiz nu saslimst viens ļoti bagāts kungs un aicina pie sevis slaveno dakteri. Tas nu redz Nāvi slimniekam pie galvas un negrib tam dot nekādu zāļu. Bet kungs tā lūdzas un piedāvā tik lielu maksu, ka dakteris vairs nevar atsacīties. Viņš nu liek steigšus apgriezt slimnieka gultu, ka galvgalis nāk kājgaļa vietā, un iepilina tūliņ slimajam trīs pilienus mutē. Nāve gan rāda tam dusmīgu ģīmi un draudē ar pirkstu, bet bagātais kungs tomēr paliek vesels un aizmaksā dakterim visu solīto algu.

No šāda laimīga gadījuma Nāves krustdēls paliek vēl drošāks un izdziedē tāpat vēl citu bagātu kungu, bet Nāve šoreiz rādījusies vēl daudz dusmīgāka.

Nu viņš jau apjemas pret Nāves gribu nevienu vairs nedziedēt. Bet nu saslimst paša ķēniņa meita un neviens dakteris vairs neapsolās viņu izdziedēt. Tad aicina vēl Nāves krustdēlu, bet arī tās negrib dot nekādu zāļu. Nu viņu atkal tā lūdz un sola tik lielu maksu, ka tas tomēr ļaujas pārrunāties. Viņš atkal tāpat pieviļ Nāvi kā agrāk, un ķēniņa meita paliek vesela.

Nāve nu ir pavisam noskaitusies, jem dakteri pie rokas un aizved to apakš zemes kādā lielā pilī. Visa lielā pils ir pilna ar neskaitāmām svecītēm: cita ir liela, cita maza, cita ir pusē aizdegusi. Krustdēls prasa: «Kas tās tādas par svecītēm?»

Nāve atbild: «Tās ir cilvēku dzīvības sveces.»

«Kur tad ir mana svece?»

Tad Nāve rāda uz dziestošu sveces galiņu un saka: «Tā ir tava.»

Krustdēls nu sabīstas un lūdzas, lai iededzinot citu tai vietā. Nāve gan nav gribējusi, bet ka krustdēls nemaz nav atlaidies, tad arī beidzot iedegusi citu sveci.

No šās dienas slavenais dakteris vairs nav varējis izdziedināt nevienu slimnieku, bet viņš arī bijis tik bagāts, ka naudas pelnīt tam vairs nevajadzēja.

45. Triju brāļu līgums ar velnu.

Rēiz dzīvoja saimnieks, tam bija trīs dēli. Pie saimnieka mājas itin tuvu kungam bija mežs, un saimnieka trīs dēli gāja arvien kunga mežā kokus zagt. Kungam tas nepatika un viņš ļoti dusmojās uz saimnieka dēliem. Vienu dienu kungs aizgāja pie minētā saimnieka un teica: «Ja tu savus dēlus neaizdzen no savas mājas, tad es likšu viņus izdzīt un tev māju nojemsu. Tavi dēli ir lieli zagļi, viņi apzog manu mežu un apskādē kokus. To es nemaz vairs nevaru paciest. Bet klausies, nepiemirsti, ko es tev tagad sacīju!»

Saimnieks palika domīgs un runāja pie sevis: «Nemaz nezinu, ko lai daru. Kad kungs man māju nojem, kur tad lai palieku? Neko darīt, dēli jāsūta tik projām. Viņi ir jauni, vēl pilni spēka, var arī citur sev maizi nopelnīt.»

Otrā dienā viņš lika dēliem sataisīties ceļā, iedeva katram maizes kukuli un cirvi un tad aizraidīja katru uz savu pusi. Viņi visi trīs, katrs pa savu ceļu iedami, nonāca mežā. Gāja ilgu laiku pa biezu tumšu mežu un maldījās, nevarēdami mežam nekur malu atrast. Pietrūka arī ko ēst visiem trim.

Kādu dienu jaunākais brālis, tā pa mežu domīgs staigā-dams, ieraudzīja vīru no otras puses tiešām pretim nākam. Viņš palika tūliņ priecīgāks un tā pie sevis nodomāja: «Varbūt tam būs kāds mazumiņš maizes, un ja viņam arī mai-zes nebūtu, taču zinās, kur mežam mala.»

Viņš itin mudīgi steidzās svešajam vīram pretim. Bet par brīnumu svešais vīrs bija viņa vecākais brālis. Vecākais brālis, jaunāko brāli ieraudzījis sev pretim nākam, tāpat to bija turējis par svešu vīru un pie sevis tāpat norunājis: «Varbūt, ka svešajam vīram būs taču kāds kumosiņš maizes. Kad arī viņam maizes nebūs, tad tomēr viņš zinās man parādīt mežam malu.»

Tā abi bija domās maldījušies un nevienam nebija mai-zes. Kamēr viņi vēl tā runāja, ieraudzīja atkal kādu vīru preti nākam. Viņi nu cerēja, ka šim svešajam vīram būs kāds ku-mosiņš maizes, un priecīgi devās tam pretī. Bet teic tavu brīnumu — vīrs nebija vis svešs, bet viņu pašu vidējais brā-lis. Šis tos ieraudzījis, bija tāpat domājis kā šie: «Varbūt, ka tiem divi svešajiem vīriem būs kāds kumosiņš maizes, un varbūt, ka viņi arī zinās, kur mežam mala.»

Visi trīs nu bija tā izsalkuši, ka nemaz vairs nevarēja paciest — labāki vēlējās tūliņ nomirt. Viens teica: «Kā ci-tādi nāvi atradīsim? Labāk pakārsimies!»

Otrs tāpat. Kamēr viņi par savu grūto bēdu likteni vēl runāja, piejāja viņiem balts jājējs ar baltu zirgu. Nu visi trīs brāļi lūdza balto jājēju, lai viņš būtu tik labs parādīt, kur mežam mala.

«Jūs, jaunie puisi apmaldījušies! Es gan zinu, kur mežam mala!» baltais jājējs itin laipni sacīja.

Tad brāļi atkal lūdza balto jājēju: «Dod mums drīzi kaut ko ēst, jo nevaram vairs paciest, kā gribas ēst.»

Vecais jājējs atbildēja: «Nāciet tik man līdz, es jums pagādāšu maizi.»

Vecais jājējs, kas bija pats Dievs, viņus izveda uz meža malu un deva tiem krietni paēst. Kad viņi bija paēduši, tad baltais vīrs atkal runāja tā: «Es Jums došu vienu maciņu pilnu ar naudu. Ja Jūs mani klausīsīt un tā darīsīt, kā Jums sacīšu, tad šai maciņā nekad naudas netrūks.»

Viņš maciņu iedeva vecākajam brālim un teica uz viņu: «Kad tev kāds prasa, tad tev vairāk neko nebūs runāt, kā: «Mēs, brāļi, visī trīs!»

Uz vidējo brāli viņš sacīja: «Tev nebūs nekad vairāk neko runāt, kā: «Naudas dēļ!»

Un uz jaunāko brāli baltais kungs sacīja: «Kad tev kāds ko jautā, tad katru reizi atbilde: «Tas bija labi gan!» Ja Jūs visi tā izturēsities, kā es Jums tagad sacīju, tad maciņš nekad netaps tukšs. Kad arī Jums vairāk ko prasītu, tad tomēr citu Jūs neko nedrīkstat runāt, kā katrs tikai savu noliktu teicienu.»

Tā tas arī palika, visi trīs brāļi bija pilnīgi mierā. Pēc tam viņi aizgāja no baltā vīra un gāja arvienu tālāk uz priekšu. Tā iedami, viņi nonāca vienā krogā. Tur viņi ēda un dzēra, nekā nerunādami un neprasīdami, bet trīskārtīgi visu aizmaksāja, jo naudas viņiem netrūka. Krodzinieks un krodziniece turēja viņus par mēmiem. Tā brāļi te krogā dzīvoja labas dienas un krodzenieks palika viņu dēļ dienu no dienas bagātāks. Viņš lika pārtaisīt pat savu krogu, kas tagad līdzinājās bagāta kunga pilij.

Gadījās, ka tā novada kungs, kam tas krogs piederēja, sdomāja saviem saimniekiem paaugstināt māju nomaksas. Muižas vagārs, gudrs un sapratīgs vīrs būdams, sacīja kungam: «Ko Jūs, cienīgs kungs, nabaga saimniekus gribat apgrūtināt? Labāk uzlieciet krodziniekam to tiesu vairāk! Viņš paliek par daudz bagāts. Vai viņš nevar maksāt? Kad

Jūs redzētu — viņš savu krogu tik skaistu pārtaisījis, ka tas tikpat stalts un grezns izskatās, kā Jūsu pils.»

Kungs tūliņ lika kučēram iejūgt zirgus un taisījās braukt apskatīties krogu. Brauca, brauca, bet kroga nevarēja atrast. Kučērs nomanīja, ka kungs ko meklē, bet nevar atrast. Viņš, pagriezies uz kunga pusi, prasīja: «Cienīgs kungs, man liekas, ka Jūs ko meklējat un nevarat atrast.»

«Meklēju mūsu krogu, nevaru nekur ieraudzīt.»

«Vai kungs! mēs jau trīs reizes esam krogam gaŗām pabraukuši. Tas ir mūsu krogs, tā skaistā pils tur!»

Kungs pabrīnījās, ka nebija savu krogu vairs pazinis. Kučērs apturēja zirgus un kungs iegāja krogā. Krodzinieks un krodziniece ļoti mīlīgi un laipni sajēma savu kungu un labi pacienāja. Kamēr kungs krogu apskatīja, tikmēr pienāca jau vakars. Kungs taisījās jau braukt mājā un lika kučēram zirgus aizjūgt, bet krodzinieks ar krodzinieci norunāja kungu, lai nebraucot mājā, bet lai paliekot pie viņiem pa nakti. Kungs arī ļāvās ierunāties un palika.

Vakarā, kad kungs un kučērs jau gulēja, krodziniecei ienāca prātā ļaunas domas. Viņa paklusi teica krodziniekam: «Mīļo vīriņ! vai zini ko? Mums būs lieliska nomaksa jāmaksā. Man šķiet, ka kungs tādēļ vien tikai šurp braucis. Jemsim un nokausim viņu kopā ar kučēru, tad mums nebūs vairs par lielāku maksu jābaidās — un redzētāja arī neviena nav. Mūsu trīs labie viesi ir mēmi, tie nekādu liecību nevar dot.»

Šāds padoms arī krodziniekam labi patika un viņi nu gaidīja, līdz kungs ar kučēru labi iemigs. Kad bija aizmiguši, tad viņi abus nokāva, viņu miesas iznesa ārā un paglabāja. Kad viss tik tālu bija padarīts, krodziniece savā ļaunā bezdievīgā sirdī palika nemierīga, sāka baidīties. Pavisam pārsteigta un sajukusi viņa teica: «Vadzi, mīļo vīriņ — slikti būs! Kad tik nepienāk, ka mēs to esam darījuši? Es domāju: tev vajadzētu tūliņ iet un likt visās baznīcās zvanīt, un ja tev kāds par viņu miršanu vaicā, tad saki droši, ka šie trīs ceļotāji būs viņus nokāvuši. Tā mums varbūt vēl labi izies.»

Krodzinieks tūliņ mudīgi vien gāja un lika visās baznī-

cās zvanīt. Kad ļaudis dabūja zināt, ka kungs krogā miris no slepkavu rokas, tad liels pulks steidzās uz krogu briesmu darbu skatīties. Krodziniece nu jēmās visā spēkā ļaudīm ie-teikt, ka to tie trīs ceļotāji padarījuši, jo cits neviens te ne-sot krogā manīts.

Tūliņ tanī pašā dienā krodziniekam, krodziniecei un tiem trim brāļiem bija jātiek uz tiesu. Tiesas kungs lika iesaukt vecāko brāli un tam prasīja: «Vai tu nokāvi to kungu un viņa kučēru?»

«Mēs brāļi visi trīs!» viņš itin droši atbildēja.

Tiesas kungs lika iesaukt vidējo brāli un tam prasīja: «Kamdēļ jūs nokāvāt to kungu un kučēru?»

«Naudas dēļ!» vidējais brālis atbildēja.

Tiesas kungs lika iesaukt jaunāko brāli un tam prasīja: «Kā jūs to uzdriksstējāties darīt?»

«Tas bija labi gan!» jaunākais brālis itin droši un jautri atbildēja.

Pēc viņu pašu izteikumiem tiesas kungs atzina brāļus par vainīgiem. Nosprieda trīs brāļus slepkavības dēļ pakārt.

Otrā dienā kaņamā vietā, kur karātavas bija uztaisītas, sanāca daudz ļaužu. Pēc kāda laiciņa atveda tos trīs brāļus kārt. Pieveda pie karātavām, jau gribēja kārt, te — kur radies, kur ne — piejāja baltais jājējs un teica tiesas kun-gam, ka šie trīs brāļi ir nevainīgi: viņi neesot šo briesmīgo slepkavību darījuši. Baltais vīrs izstāstīja tiesas kungiem, ka viņš šiem iedevis maciņu pilnu ar naudu un noteicis, ka vairāk nedriksst runāt, kā katrs šo vienu teicienu, to pašu, ko viņi tiesas priekšā katrs runājuši. Kad arī pie tiesas būtu diezin kas prasīts, tikai šo noteikto teicienu būtu atbil-dējuši; vēl vēlāk baltais vīrs paziņoja: «Krodzinieks un krodziniece nokāva kungu un kučēru, baidīdamies no lielā-kas nomaksas par krogu.»

Krodzinieku un viņa sievu pārklaušināja — tie arī at-zinās par vainīgiem, pēc kam tos pakāra. Nu trīs brāļi aiz-gāja uz tēva mājām, nezaga vairs kunga mežā koku, bet dzīvoja labi un laimīgi.

46. Netīrais velna kalps.

Dzīvojuši reiz divi brāļi. Viens bijis strādīgs un dievbijīgs, otrs slinks un gribējis labi dzīvot. Reiz slinkais teicis: «Ē, ka vai pats velns man naudu dotu!»

Viens burvis to dabūjis zināt un slinko izmācījis, kā lai dara. Slinkais aizgājis uz mežu, nostājies uz krustceļiem un trīs reizes svilpis. Uzreiz viņam līdzās bijis tāds pinkains kungs, ka bailes skatīties! Pinkainais prasījis: «Kā tev no manis vajaga?»

«No tevis man nekā nevajaga,» teicis slinkais, jo viņam bijis bailes no pinkaiņa.

Pinkainis apgriezies apkārt un tūliņ arī palicis par smalku kungu.

«Nu, vai tagad sacīsi, kā tev no manis vajaga?»

Slinkais izstāstījis velnam, kas par lietu. Velns noklausījies un tad teicis: «Naudu tu vari dabūt, bet tad mums jāslēdz līgums,» un velns stāstījis, kāds ir līgums.

Jā, ar to slinkais bijis mierā. Līgums bijis tāds. Slinkajam nav brīv septiņi gadi matus griezt un sukāt, muti mazgāt, nagus griezt un pirtī iet. Ja slinkais tā var nodzīvot septiņi gadi, tad viņš ir no līguma vaļā; ja ne, tad jāatdod velnam dvēsele.

«Jā, es to pildīšu!» teicis slinkais un parakstījis līgumu ar savām asinīm. Velns iedevis slinkajam maku ar zelta dukātu un sacījis: «Ja tev naudas vajaga, tad ņem dukātu no maka un skaiti. Viņš būs atkal makā atpakaļ un naudas tev nekad netrūks.»

Slinkais pajēmis maku un velns tūliņ pazudis. Slinkais aizgājis uz māju un apsēdies pie galda. Viņš izvilcis dukātu no maka un uzlicis uz galda, bet tūliņ makā bijis atkal jauns dukāts. Slinkais jēmis no maka dukātu pēc dukāta un arvienu makā bijis jauns dukāts. Līdz vakaram slinkajam bijusi uz galda liela kaudze zelta naudas. Trešā dienā slinkais aizbraucis uz pilsētu un nopircis sev lielu namu. Viņš tur apmeties un skaitījis savu naudu.

Pagājis pusgads un slinkā nams bijis pilns naudas. Slinkais licis sev uzcelt lielu greznu pili, bet pats sēdējis pie galda un vilcis no maka dukātu pēc dukāta. Pagājis gads un

slinkajam jau metušās bailes. Mati tam bijuši izauguši pār pleciem un savēlušies, nagi pus olekti gaŗi un mute melna, kā skursteņa slaucim. Utis tam vazājušās pa drēbēm, kas bijušas pavisam apskrandājušās. Kad slinkais pa ielu gājis, tad visi cilvēki no viņa bēguši.

Slinkais pārgājis dzīvot uz savu jauno pili un dienu no dienas skaitījis dukātu pēc dukāta no velna dotā maka. Viņš atsaucis savu brāli un tas naudu bēris vienā kambarī pēc otra.

Pagājuši pieci gadi un slinkais izskatījies pavisam briesmīgs. Drēbes tam bijušas nopuvušas un vīles vien palikušas. Pie slinkā atbraucis viens ķēniņš un prasījis tam, lai aizdod naudu. Jā, slinkais bijis ar mieru naudu dot, ja ķēniņš tam apsolās dot savu meitu par sievu. Domīgs ķēniņš aizbraucis atpakaļ un pajēmis līdz slinkā bildi. Naudas ķēniņam pagalam vajadzējis. Ne vecākā princese gribējusi iet pie slinkā par sievu, ne arī vidējā. Bet jaunākā bijusi ar mieru pie slinkā iet, lai tikai ķēniņu un viņa pili glābtu no kauna un negoda.

Slinkais devis ķēniņam tik daudz naudas, cik tam vajadzējis, un pateicis, ka pēc diviem gadiem viņš dzers ar princesi kāzas.

Kad septiņi gadi bijuši pagājuši, tad pie slinkā atnācis velns. Velns bijis pavisam vecs un līks un viens plecs tam bijis nokāries līdz zemei.

«Skaties, tik līks es esmu palicis tev naudu nezdams. Bet tu savu līgumu esi izpildījis.» Un velns atdevis slinkajam parakstīto līgumu.

«Tagad sataisies, es tevi aizvedīšu pie brūtes. Uz tavām kāzām man tā kā tā divas vistas kritīs.»

Slinkais bijis atsaucis matu griezēju un sešas meitas. Tās viņu rīvējušas un mazgājušas trīs dienas un slinkais nu izskatījies atkal pēc cilvēka. Viņš apģērbis dārgas drēbes un nu izskatījies pēc īsta prinča. Pie pils durvīm velns piebraucis varenu karīti, kuŗai bijuši priekšā lepni melņi un slinkais iekāpis karītē. Vēja ātrumā slinkais bijis jau pie ķēniņa pils. Pats ķēniņš iznācis slinkajam pretim un vedis to pili. Tad viņi kāpuši pa riņķa trepēm augšā. Trepju galā stāvējušas visas trīs princeses.

«Vai, cik skaists kungs!» teikusi vecākā princese uz vidējo.

«Kā tu negāji?» atteikusi vidējā.

«Tu biji vainīga!» teikusi atkal vecākā un abas māsas sākušas grūstīties un blākš! pa trepēm zemē nositušās. Velns stāvējis lejā un skatījies. Kad abas māsas nokritušas un nositušās, tad arī velns uzreiz pazudis ar visu karīti, jo nu tam divas vistas bijušas rokā.

Slinkais nodzēris ar princesi bagātas kāzas un dzīvo ar to laimīgi vēl tagad, jo naudas tam netrūka.

47. Velns māca brandvīnu dedzināt.

Reiz bijis viens klibs velns, citi velni viņu nemaz vairs negodinājuši, tie teikuši: «Tu nekam vairs nederi, cilvēki tevi, tādu klibu, nelād un tad, zināms, nevari arī nevienam piekļūt.»

Klibais turpretim tiepies: «Ko jūs gribat? Rītu apstai-gāšu pasauli, gan jau kāds lādēs!»

Labi. No rīta klibiķis aizgājis arāju ķircināt. Arājam iznests brokasts; un kamēr zirgu vien nojūdzis, velns noza-dzis visu brokasta tiesu, ielīdis krūmos un klausījies, vai arājs nelādēsies. Bet nekā — arājs atnācis, izmeklējies un tad nopūties: «Ak tu, Dieviņ žēlīgais! vēl taču ir nabagāki cilvēki par mani! Tāda pelavu maize! Un kad to vēl zog, tad var gan iedomāties, cik tāds zaglis nabags bijis.»

Klibiķis nosplāvējis un aizgājis mežā mežsargu ķircināt, saplosījis visiem bērziem mizu un domājis: «Kad nu ierau-dzīs tādus nedarbus, ta tad lādēs!»

Bet nekā! Mežsargs atnāk, apskatās, un tikai noņurd vien: «Tādam nu vajadzētu gan pa pirkstiem sadot, kas tīšā prātā kokus apskauž!»

Klibiķis nosplāvējis vien un aizgājis uz citu pusi. Tur saticis tādu saimnieku, kam nemaz labība neaugusi. Klibiķis piedāvājies par kalpu. Saimnieks negribējis piejemt: neesot maizes! Ē! beidzot apdomājies un piejēmis arī. Un kas nu par brīnumiem? Saimnieks triju gadu laikā palicis varen bagāts. Kā arī nepaliksi? Velns arvien pateicis, kā un kur

jāsēj. Pirmo gadu klibiķis teicis: «Šovasar daudz lietus gaidāms, sēsīm labību augstās vietās!»

Un tā arī bijis, citiem togad labība noslīkusi, šim — ka nezin kur likt. Otrā gadā klibiķis teicis: «Šogad būs sausa vasara, sēsīm labību zemās vietās!»

Un tā arī bijis: citiem togad labība izdegusi, šim — ka nezin, kur likt.

Trešā gadā klibiķis teicis: «Šogad pavasaris būs slapjš, vasara sausa — sēsīm agri!»

Un tā arī bijis, citi sējuši vēlu, tiem aizkaltusi, šis agri un, re, kas par labību!

Nu būtu bijis jādomā, ka klibiķis lielāko svētību saimniekam atnesis; bet tā nebijis vis, jo klibiķis tīšām palīdzējis tikai tādēļ bagātību saraust, lai pierunātu saimnieku no pārākās labības, ko nevajadzējis apēst, dzērienus tecināt. Klibiķis iztecinājis pirmo mēru un devis saimniekam baudīt; saimnieks pabaudījis: nekas nekaitot! Klibiķis iztecinājis otru mēru un devis saimniekam pabaudīt; saimnieks jau iesaucies: «Aplam labs!»

Klibiķis iztecinājis trešo mēru un devis saimniekam pabaudīt; saimnieks priecājies: «Tad ta labs! Nu man zeme virsū gāžas un pats esmu tik liels, tik liels tagad!»

Bet, kas nu par lielu! Otrā dienā bijis pavisam mazs, kad uzcēlies. Tomēr velna dzērienu drīzumā visās malās sākuši pakaļtecināt, caur ko daudz piedzērušies, kavušies un kā nekā citādi rējušies. Drīzā laikā ar tādu dzīvi visa elle piekrājusies pilna. Nu citi velni teikuši uz klibiķi: «Tu esi pārāks par mums! Tagad tevi godāsim!»

48. Velns rada tabaku.

Velnam nomirusi māte un viņš to aizvedis uz kapiem un paglabājis. Noskatījies, ka citiem uz kapiem zied puķes, velnam arī gribējies uz savas mātes kapa audzēt puķes. Skrējis uz strautu, jēmis mutē ūdeni un nesis laistīt mātes kapu. Tikmēr laistījis, kamēr uzaugusi ar' puķe — tabaka. Velns to arvien rūpīgi laistījis. Gar kapiem gājusi gaŗām

kāda sieviņa, ieraudzījusi velnu puķi laistām un nodomājusi: «Redz, cik mīļš dēls, kā māti atmin!»

Nobirdinājusi savu asaru, gājusi tālāk. Pēc tam gājis gar kapiem vīrietis. Ieraudzījis velnu tā blēņojamies, nosplāvēs un gājis tālāk.

No tā laika velna puķe izplatījies pa visu pasauli. Vīrieši sākuši to smēķēt, sievietes šņaukt. Bet vēl līdz šai dienai vīrieši smēķējot splauj, sievietes — šņauc un birdina asaras.

49. Velna bilde.

Dzīvoja nabaga kalvis un kala dienu un nakti, bet tomēr viņam bija vēl grūti uzturēt sievu ar divi bērniem. Viņš bija strādīgs un dievbijīgs vīrs un pavisam nevarēja ieraudzīt velnu, kas kārdināja nabaga cilvēkus. Lai nu vēl sevišķi varētu izrādīt dusmas uz ļauno garu, viņš jēma un uzīmēja velna bildi uz savas smēdes durvīm. Iedams uz darbu un nākdams no darba, kalvis sita arvien ar lielo veseri velna bildei pierē.

Velnam tas nemaz nepatika, ka viņa bilde tika dauzīta visiem cilvēkiem par apsmieklu. Reiz sadomājis kādu viltu, velns piejēma cilvēka izskatu un aizgāja pie kalēja. Piedāvādamies par kalpu, viņš lūdza kalvi, lai tik jemot šo par palīgu.

«Veseli trīs gadi es tev strādāšu tīri par velti.»

«Mums jau pašiem trūkst maizes, kā lai es vēl piejemu lieku ēdēju?» kalvis atbildēja.

Pēdīgi velns tomēr pierunāja, kalvis padevās un piejēma svešo kalpu par palīgu. Kalps strādāja čakli jau veselu gadu un lūko savam saimniekam iestāstīt, ka velns nemaz tik ļauns neesot, kā ļaudis runājot. Bet kalvis tik speŗ ar savu lielo veseri velna bildei pierē. Velns pakasa savu pieri un prasa kalvim: «Vai, saimnieks, kam tu tā dauzi savas smēdes durvis?»

Kalvis atbild: «Es nedauzu vis durvis, bet velna bildi. Es acu galā nevaru ieraudzīt nešķīsto garu.»

Velns redz, ka ar vārdiem kalvi nevar pierunāt, viņš izdomā atkal citu viltu. Tā nu viņš saka savam saimniekam: «Vai zini ko? Sāksim pārkalēt vecus cilvēkus par jauniem. Tā tu uzreiz tapsi bagāts.»

«Es tādām blēņām neticu. Liec mani labāk mierā!»

«Vai tas ir kāds ļaunums, ka mēs palīdzam veciem cilvēkiem? Veci un bagāti kungi jau zemē mirt negrib, viņi neželos nekādas algas, lai tiktu atkal par jauniem un veselīgiem cilvēkiem. Es tādas lietas pa druskai protu, raudzīsim — varbūt, ka mums lobsies.»

Kalvis gan baidījās no tādām lietām, bet velns tikmēr runāja, kamēr to pierunāja. Nu izlaida ziņu pa visām malām, ka tāds un tāds kalvis pārkaļ vecus cilvēkus par jauniem. Dabūjuši par to dzirdēt, veci kungi sāk cits pēc cita braukt uz kalvi pēc palīdzības.

Vienā dienā atbrauca tāds vecs kungs, kas tik tik, kā vēl spēja kustēties. Kalvja kalps, ķērās tam tūliņ pie rīkles, un kamēr viņš to pievilka pie ēzes, tikmēr kungs jau bija pagalam. Kunga miesas kalps ietina salmu kūlī, uzlika uz ēzes un pasildīja; tad lika to uz laktas un kala tikmēr ar savu veseri, kamēr no salmu kūļa izskrēja piecpadsmit gadu vecs puika. Jaunais kungs nu aizmaksāja kalvim daudz tūkstošu rubļu naudas, iesēdās svilpodams savā karītē un aizbrauca uz māju.

Mēneša laikā pārkaļot vecus cilvēkus par jauniem, kalvis jau tika tik bagāts, ka vairs nezināja, kur naudu likt. Bet savu velna bildi viņš nekad neaizmirsā un sita to vienādi ar savu veseri. Reiz viņš tā spēra ar lielo veseri bildei pierē, ka velns tikko zemē nenokrita. Velns tā saskaitās par savu neveiksmi, ka tūliņ aizbēga no sava saimnieka.

Drīz atbrauc atkal pie kalvja vecs, vecs ģenerālis un saka: «Pārkaļ mani par jaunu puisēnu!»

Kalvis prasa: «Cik gadu vecumā tevi kaļ? Varbūt gadu desmit?»

Ģenerālis atbild: «Desmit gadu būs par maz, kaļ labāk tā gadu piecpadsmit.»

«Labi!» saka kalvis un ķer tāpat ģenerālim pie rīkles, kā viņa kalps. Bet tavu brīnumu! Kalps tik viegli izrāva

vecos kungus no karietes, bet šim tas nācās tikai ar lielām pūlēm. Aizstiepj ģenerāli līdz ēzei, bet tas ir vēl dzīvs. Kalvis nu uzsit šim ar veseri pa galvu un tā uzbeidz veco ģenerāli. Ģenerāļa miesas viņš aptin ar salmiem, tāpat kā jau viņa kalps bija darījis. Kā nu liek mironi ar visiem salmiem uz ēzes, tā tūliņ aizdegas salmi un tikko nenodeg visa smēde. Nodzēsis uguni, kalvis liek mironi uz laktas un sāk sist ar veseri. No veseļa sitieniem salūzt tikai ģenerāļa kauli, bet no dzīvības nav ne vēsts.

Kalvis nu sabīstas, met veseri zemē un sāk bēgt. Bet kur nu izbēgsi? Turpat jau stāv zaldāti, kas visu redzējuši, jem tik kalvi cieši un ved uz cietumu. Kalvis nu sāk svaidīties ar naudu uz visām pusēm, kā tik sprukt vaļā. Grūž vienam tūkstošus, grūž otram un tā izputina visu savu naudu, bet nekas nepalīdz. Tā nu nabaga kalvi iebāž cietumā.

Jau vairāk mēnešus kalvis bija sēdējis cietumā, kad pie viņa atnāk agrākais kalps un sāk zoboties: «Tā tev vajaga. Te tu nu sēdēsi visu savu mūžu. Diezgan jau nu esi daudzījis manu bildi. Es jau tev sacīju, ka nevajaga sist, bet tu neklausīji. Par to tev nu ir tā alga. Tu domāji, ka arī bez manis mācēsi pārkalt vecus kungus par jauniem. Nekā, puisi! Sēdi vien nu savā cietumā!»

Nu tik vēl kalvis saprata, ka viņa puisis bijis pats velns, kam viņš pieri daudzījis. Nekā nevarēja darīt. Bija vien jālūdzu tas pats nešķīstais gars, ko viņš agrāki bija tā nicinājis.

«Vai, vīrs! Palīdzi man, lūdzams, tikai šo reizi tikt laukā no cietuma, uz priekšu es nekad vairs nedauzīšu tavu bildi. Esi tik labs un izglāb mani tikai šoreiz!»

Velns smiedamies atbildēja: «Redzi, kā tu nu mani lūdzies. Kad es tevi lūdzu, tu vis manis neklausīji. Ko tur lai nu daru? Kad jau apjemies uz priekšu vairs nedauzīt manu bildi, tad es arī šoreiz tevi izglābšu.»

Velns nu tūliņ deva tiesai ziņu, ka ģenerālis tikšot atdzīvināts par jaunu cilvēku, ja kalvi izlaidīšot no cietuma un ļaušot viņam pabeigt savu darbu. Toreiz kalvis tik bijis aizmirsis, kas jādara. Tagad, cietumā sēdot, viņš esot atkal atcerējies. Visi bija ar mieru laist kalvi no cietuma ārā, bet

gan tikai tad, ja viņš patiešām atkal atdzīvina nosisto ģenerāli.

Tā nu izlaiž kalvi no cietuma, izrok ģenerāļa miesas no kapa un aizved tās pie kalvja uz smēdi. Kalps satin ģenerāļa miesas salmos, uzliek to uz ēzes, pasilda kādu brīdi un noliek uz laktas. Kā nu kalvja kalps sit tur ar savu veseri, tā izskrien no salmiem piecpadsmit gadu vecs puika.

Nu kalvis bija ļoti priecīgs, ka tik laimīgi ticis no nelai mes vaļā. Viņš nosolījās nekad vairs vecus kungus nepārkalt par jauniem. Velns projām iedams, atkal tam piekodi nāja nekad vairs nesist viņa bildes. «Ja tik tu sāksi sist, tad atkal tiks cietumā, bet tad otrreiz es vairs nenākšu tevi glābt.»

Kalvis nu atkal pa vecam sāka strādāt savā smēdē un uzturēt savu sievu un bērnus ar godīgu darbu, bet velna bildes viņš vairs nedauzīja.

50. Vīrs meklē zudušo sievu.

Reiz vienam jaunam saimniekam bijis jāiet kungam līdz uz medībām par dzinēju. Bet nu gadījies dzinējam tādu zvēru aplenkt, ko nevarējis nemaz izdarīt. Mocījies ilgu laiku. Beidzot zvērs nozudis kā ūdenī. Dzinējs atlaidies un gribējis atpakaļ griezties, bet tavu nelaimi — nevarējis vairs nevienu pazīstamu tekū atrast. Nu maldījies, maldījies, kamēr pienācis vakars. Nokrēslā jaunais saimnieks atlaidies pret ozolu un domājis turpat pa nakti palikt. Bet piepēši iespraušļojies pašā tuvumā zirgs. Viņš uzlēcis stāvus, noķēris zirgu pie krēpēm un domājis: «Pag, pag, tagad esmu jāšus, jārauga vēl pamaldīties. Kas zin', vai nelaimējas ceļu atrast?»

Kā domājis, tā darījis. Nu jājis, jājis labu laiciņu. Uz vienu reizi tas pamanījis gaišas ugunis. Jājis klāt. Ak tu manu dieniņu! Ko nebija ne domājis, ne redzējis, to vajadzējis tagad maldoties pieredzēt, proti: pašā meža malā, stāvējusi skaista pils ar zelta durvīm un zelta logiem. Saimnieks tūliņ piesējis zirgu lūku pavadā un gājis iekšā. Bet

tavus brīnumus! Kad jel viens cilvēks tur būtu. Ugunis gaišas, galdi klāti, ēdieni, dzērieni labi jo labi, bet ēdēja neviena. Izbrīnījies tādu laiku, gājis savu zirdziņu apraudzīt. Bet atkal brīnumi. Zirgs ievests zelta stallī un apkopts uz labāko.

«Nu, kad tevi!» viņš domājis un gājis atkal iekšā. Bijusi patlaban pusnakts. Te uzreiz vecs vecs vīrs sirmu bārdu iznācis no dibens istabām un sajēmis saimnieku laipni jo laipni. Saimnieks iesākumā tā kā sabijies; bet vecis teicis: «Nebīsties, es nekā ļauna nedarīšu. Šī pils pieder man, tu vari te palikt un dzīvot. Esmu noburts par zvēru; mana vecā māte bija ragana, tā to izdarīja. Tik pusnaktīs man vēlēts uz īsu brīdi par cilvēku palikt; cits laiks jānostaigā par zvēru. Tad tik nu to ievēro: apakš devītās istabas ir gaŗa ala, tur tu savu kāju nesper!»

Labi, vecis nu pazudis un saimnieks labi paēdis, padzēris un aizgājis gulēt. No rīta tas apstaigājis visas pils istabas; beidzot nonācis ir devītā istabā. Izskatījies, izskatījies, nezinajis, ko darīt: vai iet aizliegtajā alā, vai neiet. Apjēmies neiet. Pēc kāda brīža tas atkal pielīdis pie alas durvīm un domājis: «Diezin, vai tur iekšā gaišs jeb tumšs?»

Viņš pavēris mazu, mazu lietiņu alas durvis un domājis paglūnēt; bet durvis ar sparū atsprāgušas vaļā līdz galam un saimnieks gribot negribot atradies alā. Alas galā patlaban lēkusi saule, vidū bijis spožs rāms ezeriņš, ezeriņa malā meža līcis.

Saimnieks atlaidies meža līcī gaŗšļaukus un skatījies ūdenī. Viss bijis kluss, ne lapiņa nekustējusi. Te uzreiz sākuši it kā putnu spārni šmīkstēt. Saimnieks pacēlis acis un ieraudzījis gaisā trīs gulbjus. Tie nolaidušies ezeriņa malā, apskatījušies uzmanīgi uz visām pusēm un tad pārvērtušies par meitām. Pēc tāda brītiņa meitas norunājušas ezeriņā papeldēties. Viņas nojēmušas savus vaiņagus, pakārušas tos liepas zarā un pinušas matus vaļā. Bet saimnieks ātri pajēmis vienu vaiņagu, paslēpis to apakš svārkiem un tecējis no alas ārā. Tā meita, kuŗai vaiņags piederējis, steigusies pakāļ un lūgusi, lai atdod viņas vaiņagu. Saimniekam meita ļoti patikusi, viņš neatdevis vis vaiņagu, bet vēl ap-

kampis meitu ap vidu un iznesis to no alas ārā, lai celtu savam zirgam mugurā un bēgtu uz māju. Nu bēdzis, nu steidzies, kamēr sasniedzis savu māju.

Trešā dienā saimnieks gribējis ar jauno meitu kāzas sviņēt. Bet meita vienmēr lūgusies: «Atdod, puisīt, manu vaiņagu, atdod manu vaiņagu!»

Viņš domājis: «Rītu būs kāzas, var jau arī atdot, par to jau nekas!»

Atdevis; bet nu notikuši brīnumi: līdz ko meita uzlikusi vaiņagu galvā, tā acumirkli pārvērtusies par gulbi un aizlaidusies projām uz savu alu. Saimniekam, to redzot, sirds pušu lūzusi no žēlabām pēc daiļās jaunavas. Viņš cieši apjēmies to atkal atdabūt, un tādēļ lēcis zirgam mugurā, lai steigtos uz skaisto pili. Aizjājis tur pašā pusnaktī. Viss cits bijis tāpat kā todien, tik vecis iznācis ļoti bargs pretī un uzsaucis: «Kā tu pārkāpi manu aizliegumu! Vai zini, tev uz vietas jāmirst!»

«Ai, tētiņ,» saimnieks lūdzies, «dari ar mani ko gribēdams, tik dzīvu atstāj!»

«Labi, manis dēļ tev nebūs mirt, bet grūts darbs tev tagad priekšā. Ja vari to izdarīt, tad viss vēl labi; ja ne, tad nāve priekš acīm. Tev jāiet caur viņu meža līci gar upmali vien un jānotiek līdz upes tiltiņam. Ejot visādi zvēri tevi aiztiks — raugi no viņiem atgaiņāties; bet uz upes tiltiņa būs vislielākais zvērs — to raugi pārvārēt, tad būs labi. Bet ja tev tas neizdodas, tad mirsi.»

Saimnieks pakampis zobenu un steidzies uz cīņu.

Uz ceļa zvēri plosījušies kā traki, bet saimnieka zobens tos šķaidījis, ka putējies vien. Beidzot nonācis pie tiltiņa. Liels zvērs to jau sagaidījis un drāzies saimniekam virsū, bet šis kā licis ar zobenu, tā lielajam zvēram galva atšķīrusies uz katru pusi.

Uzvārētājs priecīgs gājis atpakaļ uz pili. Bet te sagaidījuši vēl lielāki prieki. Visi trīs gulbji bijuši pārvērtušies par skaistām meitām un vecis par cilvēku. Tie nākuši saimniekam pretī un nezinājuši no prieka, ko darīt. Beidzot

vecis teicis: «Zvēru pārvarēdams, tu izglābi mūs un mūsu pili. Tādēļ jem manu jaunāko meitu par sievu, to pašu, ko tu jau todien gribēji un nedabūji — un arī visu mantu, kas man pieder.»

51. Varde par līgavu.

Kēniņam bija trīs dēli. Kad viņi bija jau lieli, tad ķēniņš sacīja, ka nu viņiem esot laiks sievas meklēt, un iedevis katram dēlam vienu zelta lodi, vēlēdams, lai šie šaujot katrs savu lodi un kur iešaušot, no turienes viņiem būšot jājem sieva.

Vecākais dēls iešāvis savu lodi mežkunga mājā un šim bijusi jāprecē mežkunga meita.

Vidējais iešāvis savu lodi lielkunga mājā un viņam bijusi jāprecē lielkunga meita.

Jaunākais iešāvis savu lodi žagaru čupā. Nu gājis uz to pašu žagaru čupu un meklējis savu lodi rokā. Izjaukuši visu žagaru čupu, bet lodes, kā nav, tā nav. Meklējuši atkal otrreiz un pēdīgi tomēr atraduši lodi vardei mutē. Nu nekā, jaunākajam bijusi jāprec tā pati varde, jo ķēniņš bijis tā nolīcis un savādi nevarējis darīt. Jaunākais aicinājis vardi līdz un šī nākusi ar. Bet ka nu jaunākais ar visu vardi aizgājis uz ķēniņa pili, tā visi šo izsmējuši un šis nu vairs nezinajis, ko iesākt. Viņam varde pagalam nepatikusies. Bet darīt ar vairs nekā nav varējis un bijis jāpaliek mierā.

Ķēniņš vēlējis, lai pirmais dzeļot kāzas vecākais dēls un nu visi gājuši uz kāzām. Vecākais brālis sacījis, lai jaunākais jemat vardi ar līdz, bet viņš nesacījis vardei nekā un aizgājis uz kāzām viens pats. Vecākais pamanījis šo vienu pašu un prasījis, kāpēc viņš nevedis varden līdz. Jaunākais šā tā izgrozījies un sacījis, kad nāksot laiks, tad jau redzēsot. Sākuši dzert kāzas un liksmoties. Bet nu ienākusi varen skaista sveša princese un šī jaunākajam brālim patikusies, tā patikusies, ka viņš vairs negājis no šās ne solīša ar nost un ar viņu vienu vien runājis un dancojis.

Ka nu nodzēruši vecākajam brālim kāzas, tad pēc ne-

dēļas dzēruši atkal vidējam. Vidējais atkal aicinājis visus un sacījis jaunākajam brālim, lai šis vedot vardi ar līdz. Bet jaunākais nesacījis vardei nekā, nevedis ar šās līdz uz kāzām un aizgājis viens pats. Visi dzēruši kāzas un liksmojušies, kad atkal ienākusi tā pati svešā princese un jaunākais vairs no šās nelaidies vaļā un ar viņu vienu vien gājis un dancojis. Kad nu nodzēruši vidējam brālim kāzas, tad nu bijis jādzeļ jaunākajam, bet jaunākais lūdzies, lai ķēniņš vēl pagaidoties, un ķēniņš bijis ar' ar mieru.

Kad nu vienu vakaru jaunākais brālis gājis gulēt, tad varde uzlēkusi viņam uz spilvena un ietaisījusies uz guļu jaunākajam līdzās. Jaunākais pārskaities un gribējis vardi sist, bet varde tam sacījusi: «Nesit, man sāpēs!»

Nu jaunākais brālis apdomājies un nesitis ar'. Vienu dienu nu ķēniņš sagudrojis, ka viņam vajagot dabūt tādu un tādu maku. Kuŗa vedekla izšūšot visskaistāko maku. tās vīram tad šis atdošot lielāko tiesu visas savas mantas un valstības. Abas vecāko brāļu sievas jēmušās šūdamas cauras naktis, bet varde nelikusies ne zinot. Kad vecāko brāļu sievas bijušas jau maku pašuvušas, tad nesušas to ķēniņam rādīt. Nu varde ar sapurinājusies, piegājusi pie loga un sacījusi: «Rīta vējš, ziemēļa vējš, atnes man tādu maku, par kuŗu nav neviena skaistāka!»

Tūliņ vardei bijis varen skaists maks klāt un šī nesusi maku ķēniņam. Visi nu brīnījušies un skatījušies un noprieduši, ka tas esot varen skaists maks un tik skaista maka neesot abām vedeklām. Nu, ko nu? Lielākā daļa mantas un visas ķēniņa valstības nu pienākusies jaunākajam, jo vardei bijis vissmukākais maks un tā bijis nolikts. Bet abi vecākie dēli tikmēr lūgušies ķēniņu, kamēr tas ar' paklausījis un sacījis, ka vēl būšot šo sievām kas jādara. Nu ķēniņš uzdevis tā: kuŗa izaudīšot visskaistāko deķi, tā dēļa sievai piekritīšot lielākā daļa mantas. Abas vecāko dēļu sievas audušas cauras naktis un ka deķi bijuši gatavi, tad nesušas ķēniņam rādīt.

Nu varde arī sākusi taisīties. Šī piegājusi pie loga un sacījusi: «Rīta vējš, ziemēļa vējš, atnes man tādu deķi, par kuŗu nav neviena skaistāka!»

Tūliņ ar vardei bijis varen skaists deķis rokā un varde nesusi deķi ķēniņam rādīt. Visi apskatījuši deķi un pēdīgi nosprieduši, ka vardei tomēr esot visskaistākais deķis. Nu atkal abi vecākie brāļi gājuši starpā un lūgušies ķēniņu, lai tā nedarot un neatdodot jaunākajam lielāko daļu. Ķēniņš gan negribējis vairs ne dzirdēt, bet nu metusies ķēniņiene ar starpā un sacījusi, ka šī ar došot vienu darbu, un kuŗa vedekla to vislabāki izdarišot, tās vīram tad ar kritīšot vislielākā daļa mantas. Nu ķēniņš ar pielāvies, jo viņam ar' varde nebijusi diezin kā pa prātam. Nu ķēniņiene devusi savu darbu: jā-izcepot maize, un kuŗai būšot vislabākā, tās vīram arī pienākšoties lielākā daļa. Abas vedeklas cepušas, un kad maize bijusi gatava, tad nesušas ķēniņam rādīt. Nu varde atkal piegājusi pie loga un sacījusi: «Rīta vējš, ziemeļa vējš, atnes man tādu maizi, par kuŗu nav nevienas labākas.»

Tūliņ arī vardei bijusi maize klāt un šī aiznesusi maizi ķēniņam rādīt. Vardes maize bijusi atkal vislabākā un nu vairs ķēniņš nekā nesacījis, bet atdevis lielāko tiesu savas mantas un valstības jaunākajam dēlam un sacījis, lai viņš taisoties uz kāzām. Jaunākais nu vīkšies arī. Kāzu dienā varde palikusi par cilvēku, jo šai apbūrumš bijis beidzies. Kā nu viņa iegājusi pie jaunākā dēla, tad šis viņas vairs nepazinis. Varde bijusi tā pati skaistā princese, kas nākusi uz abu vecāko brāļu kāzām, un kuŗas neviens nepazinis, un kas varen patikusies jaunākajam brālim. Kad jaunākais šās nepazinis, tad viņa sacījusi: «Vai, vai! vai tā tu vairs nepazīsti savas vardes!»

Nu jaunākais bijis ļoti priecīgs un sākuši dzert kāzas. Kad nu ēduši kāzu maltīti, tad varde nevienu kauliņu nesviedusi zemē, bet visus salasījusi un piegājusi pie loga un izsviedusi kauliņus pa logu laukā. No kauliņiem izauguši ļoti skaisti koki. Tā nu varde pajēmusi vīnu un izlējusi otrā pusē pa logu laukā. Tur nu izcēlies varens skaists ezers. Nu skrējušas abas vecāko brāļu sievas arī un sviedušas kauliņus pa logu laukā, bet kauliņi viņām lēkuši atpakaļ sejā un vīns arī salījis atpakaļ uz drēbēm.

Jaunākais dzīvojis ar savu vardi laimīgi un priecīgi.

52. Baltā un melnā līgava.

Vienai mātei bija viena īsta meita, otra pameita. Tā īstā meita bija neglīta, bet pameita dikti skaista. Tai mātei briesmīgi sāpēja galva, un viņa nekā nevarēja to kaiti izārstēt. Reiz viņa bija dzirdējusi, ka kur tālu lielā mežā esot avots, un ja ar tā avota ūdeni apslapinot galvu, tad tā tūliņ paliekot vesela. Bet to ūdeni dabūt esot briesmīgi grūti, jo tai mežā dzīvojot lauvas, kas saplēšot katru cilvēku, kas vien tai mežā ieejot. Pamāte nu apjēmās sūtīt savu pameitu pēc ūdens; ja ar lauvas to saplēstu, par to nekas nebūtu. Tad viņa iedeva pameitai krūzi un sacīja: «Aizej uz to mežu un atnes man ūdeni no tā avota!»

Pameita arī paklausīja dusmīgai pamātei un aizgāja raudādama no mājas ārā. Ejot viņai piestājās viens vecītis un prasīja: «Kam tu, meitiņ, raudi?»

Pameita atbildēja: «Pamāte mani sūta uz mežu pēc ūdens, kur lauvas saplēšot visus cilvēkus.»

Vecītis saka: «Neraudi vis! Še jem šās trīs maizes garoziņas, un kad tev nāks trīs lauvas pretī, tad iedod katrai vienu garoziņu! Tad neviena tevi neaiztik.»

Pameita pajem garoziņas, apmierinās un iet tālāk. Un patiešām. Līdz ko viņa ieiet mežā, tūliņ nāk trīs lauvas pretī un pameita iedod katrai pa garoziņai. Pie avota nonākusi, viņa tūliņ smeļ ūdeni un iesmeļ miroņa galvu. Viņa to nomazgā un noliek otrā avota malā. Smeļ otrreiz ūdeni un atkal iesmeļ miroņa galvu. To viņa atkal tāpat nomazgā un noliek. Tāpat notiek arī vēl trešo reiz. Ceturto reizi meita iesmeļ krūzē tīru ūdeni un grib tūliņ steigties uz māju. Apgrīzusies viņa ierauga trīs vīrus priekšā stāvam, kas viņai pateicas, ka viņa tās galvas tīri nomazgājusi un kārtīgi nolikusi avota malā. Tālāku tie sarunājās: «Ko mēs tai meitai vēlēsīm par viņas labo sirdi?»

Viens saka: «Esi tik skaista, kā neviens cilvēks pasaulē!»

Otrs saka: «Kad tu runā, tad lai tev birst zelts pa muti ārā!»

Trešais saka: «Lai tu dabūtu ķēniņa dēlu par vīru!»

Atnāk pameita mājā un pamāte redz, ka šī ir vēl daudz skaistāka palikusi kā agrāk. Kā pameita sāk runāt, tā viņai birst zelta gabali pa muti ārā. Pamāte paliek no dusmām vai traka un, visām galvām brēkdama, prasa: «Kur tu to visu dabūji?»

Pameita, neko ļaunu nedomādama, arī visu izstāsta, kas šai gadījies. Pamāte vairs ne domāt nedomā, ka galva sāp, bet tik uzklie dz savai meitai: «Ej tu tūliņ pati pēc ūdens!»

Cerēdama uz lielu laimi, īstā meita drīz vien sataisījās un aizgāja. Iedama viņa lūkoja labi stipri raudāt, lai labais vecītis izdzirdētu. Vecītis arī bija dzirdējis, pienāca klāt un prasīja: «Kam tu, meitiņ, raudi?»

Viņa nu visu tāpat izstāstīja, kā no pusemas bija dzirdējusi. Vecītis arī viņai iedeva trīs garoziņas un pamācīja, kas jādara, lai lauvas liktu mierā. Īstā meita visu to izdara, nonāk pie avota un sāk smelt ūdeni. Smelot viņa iesmeļ krūzē miroņa galvu, izjem to laukā un aizsviež projām. Smel otrreiz — viss atkal notiek tāpat. Trešo reizi iesmēlusi galvu, viņa paliek zila melna no dusmām un aizspeļ to sirdīgi labi tālu projām. Ceturto reizi meita iesmeļ tīru ūdeni un grib iet projām uz māju. Apgriežoties viņa ierauga trīs vīrus savā priekšā stāvam, kas sarunājās: «Ko lai mēs vēlam tai neglītai un laiskai meitai?»

Viens saka: «Neglīta jau tu esi, bet paliec vēl neglītāka!»

Otrs saka: «Kad tu runā, tad lai tev vārdes birst pa muti ārā!»

Trešais saka: «Lai tu nomirtu briesmīgā nāvē!»

Atnāk īstā meita mājā un māte nu redz, ka tā ir vēl neglītāka palikusi. Sāk meita runāt un viņai birst vārdes pa muti ārā. Māte nu sāk raudāt un dusmās uzliek visu vainu pameitai. Pamāte izdzen pameitu no mājas, lai iet, kur kājas nes. Pameita iziet no mājas un iet atkal uz to pašu mežu. Pienāk labais vecītis un prasa: «Kam tu nu atkal raudi?»

Pameita arī izstāsta tam visas savas bēdas. Vecītis, to mierinādams saka: Še tev atkal trīs garoziņas un atdod tās lauvām, bet pēdīgai lauvai sēsties mugurā, lai viņa tevi nes!»

Pameita visu tā izdara un uzsēstas pēdīgai lauvai mugurā. Lauva to nes nakti un dienu, kamēr pienes pie vienas būdiņas, apstājas tur un saka: «Ej tai būdiņā iekšā!»

Pameita ieiet būdiņā un redz tur skaistu gultu ar zīžu priekškariem, mīkstus krēslus, pulierētu galdu, lielu spoguļi un daudz greznas lietas. Lauvas tai visu izpildīja, ko tik vien viņa vēlējās, un kad bija maltītes laiks, tad lauvas atnesa visādus smalkus ēdienus un dzērienus.

Lai nu gan pameitai bija še laba dzīve, tomēr viņa ļoti ilgojās satīkties arī ar cilvēkiem. Tai laikā viņa iedomājās par savu brāli, kas bija paša ķēniņa pili par sulaini. Tā viņa nu aizraksta brālim vēstuli, izstāstīja, kā viņai klājies, un lūdza, lai viņš gādātu, ka viņa tiek atkal pie cilvēkiem. Šo grāmatu kopā ar savu bildi viņa nosūtīja ar vienu lauvu savam brālim. Brālis nemaz vairs nezināja, vai viņa māsa vēl dzīva, un nu dabūdams māsas vēstuli, bija bezgala priecīgs. Māsas bildi tas tūliņ pakāra savā istabā pie sienas. Pats ķēniņš, jau pirmā dienā tur cauri iedams, uzskatīja bildi un tūliņ prasīja: «Kas tā skaistā meita ir?»

Sulainis atbildēja: «Tā ir mana māsa.»

Ķēniņam tā patika sulaiņa māsa, ka viņš tūliņ pavēlēja to atvest šurpu. Jau trešā dienā kuģis izbrauca pēc skaistās jaunavas un arī drīz vien atrada viņas būdiņu. Pa to laiku arī pamāte bija dabūjusi dzirdēt par pameitas laimi un bija atnākusi kopā ar savu īsto meitu to apmeklēt. Kad nu viņa dzirdēja, ka pameitu aicina uz paša ķēniņa pili, viņa izlikās pret pameitu ļoti laipna un izrādīja arīgi lielu prieku. Viņas abas solījās arī pameitu pavadīt. Šī arī neko ļaunu nedomādama, atvēlēja šām abām nākt līdza.

Pie jūrmalas nonākušām, viņām nu bija pa laipu jāiet uz kuģi. Pie laipas pamāte saka uz pameitu: «Ej vien nu tu papriekšu, tad mēs ar meitu iesim no pakaļas!»

Uz laipas pamāte atkal iečukstēja īstai meitai ausīs: «Grūd viņu jūrā iekšā — varbūt, ka tu vēl tiksī par ķēniņieni.»

Īstai meitai tas bija taisni pa prātam. Viņa tūliņ ieogrūda savu māsu jūrā, tad uzgāja abas uz kuģa un drīz vien aizbrauca.

Pārnāk kuģis un ķēniņš tūliņ pavēl atvest pie viņa skai-
sto meitu. Redzēdams pavisam neglītu sievieti, ķēniņš pa-
liek dusmīgs, atsauc sulaini un prasa, kādēļ šis ķēniņu pie-
vīlis. Sulainis gan stāsta, ka tā neesot viņa māsa, bet ķēniņš
netic un pavēl mest sulaini cietumā.

Kad pameita tika ieģrūsta jūrā, tad lauvas to izvilka
no ūdens un aiznesa uz agrāko būdiņu. Tur nu viņa atkal
rakstīja brālim vēstuli un izstāstīja visu, kas bija noticis.
Kad lauva to vēstuli nonesa, tad tā arī tika brālim cietumā
nodota. Vēstuli izlasījis, brālis lūdza nodot to arī ķēniņam.
Ķēniņš nu gan lēti negribēja ticēt, bet tomēr aizsūtīja vēl
otrreiz kuģi, un šoreiz tika atvesta sulaiņa īstā māsa.
Ķēniņam viņa dikti patika un viņš bija ļoti priecīgs. Viņš
tūliņ arī pavēlēja izlaist nevainīgo sulaini no cietuma. Kad
nu tam tika teikts, ka ķēniņš precēšot viņa māsu un arī viņu
pašu iecelšot augstā godā, tad sulainis no tāda liela prieka
nokrita pie zemes un bija nomiris.

Visu to dzirdot un redzot, pamāte ar savu meitu gribēja
bēgt projām, bet ķēniņš nelaida vis tām nekur aiziet. Kad
sāka vīkšt kāzas, tad ķēniņš lika pamātei un viņas meitai iz-
liet dzelzs kurpes. Uz kāzām nodedzināja kurpes baltas, un
mātei ar meitu bija jāvelk tās kājā un jādanco, kamēr tās
nokrita pie zemes un nomira ar briesmīgām sāpēm.

Kāzas nosvinējis, ķēniņš ar savu skaisto sievu dzīvoja
vēl ilgi priekā un laimē.

53. Trijādas sievas.

Vienam tēvam ar māti bija viena pati meita. Meita jau
bija liela un tai vajadzēja iet pie vīra. Atbrauca arī
viens brūtgāns precībās un meita apsoliņās iet viņam par
sievu. Otrā vakarā atbrauca otrs precinieks, un apsoliņās
arī tam. Trešā vakarā atbrauca trešais brūtgāns, un meita
atkal apjēmās iet pie trešā vīra par sievu. Ar visiem trim
brūtgāniem meita bija norunājusi taisīt kāzas vienā vakarā.
Tēvs ar māti raud un nezina ko darīt: meita viena pati, bet
trīs brūtgāni. Viņiem bija vēl viena veca ķēve un kucīte.

Vienu dienu atnāca vecītis un prasa tēvam ar māti: «Ko jūs raudat?»

«Kā mums neraudāt?» atbildēja tēvs un māte. «Meita viena pati, bet pie trīs vīriem jādod!»

«Ielieciet pa nakti kūti meitu, ķēvi un kucīti, tad viss būs labi,» teica vecītis un aizgāja.

Vakarā tēvs un māte ielika kūti meitu, ķēvi un kucīti. No rīta aizgāja tēvs uz kūti skatīties un redz, ka kūti ir trīs meitas un visas gluži vienādas. Nevar tēvs ar māti pazīt, kas ir īstā meita, kas ķēve un kas kucīte.

Pienāca kāzu diena, atbrauca visi trīs precinieki. Brūtgāni zināja, ka tēvam ar māti ir tikai viena meita, un sāka ķildoties savā starpā. Tēvs ieveda istabā visas trīs meitas un teica: «Jemiet, kuņš kuņš gribat!»

Meitas bija visas uz mata vienādas. Precinieki pajēma pa vienai meitai, nodzēra kāzas un aizbrauca.

Pirmajam preciniekam bija kritusi īstā meita, otrajam ķēve un trešajam kucīte. Pēc kāzām pirmā svētdienā tēvs ar māti aizbrauca pie pirmā znota apraudzīt meitu. Vīrs ar māti nevar vien nolielīt, ka vedekla esot ļoti laba, gudra un strādīga.

Otrā svētdienā tēvs ar māti aizbrauca apskatīt otru meitu. Vīrs ar māti atkal liela meitu — tikai viena vaina, ka ļoti daudz ēdot: paēdot pie galda ar visiem reizē, bet ejot pie darba, nesot vēl maizes kukuli līdz.

Trešā svētdienā tēvs ar māti aizbrauc pie trešās meitas. Vīrs ar savu māti stāsta, ka sieva esot gan laba, gudra un strādīga — tikai viena vaina: ja kur izdzirdot kaut kur lamājamies, tūliņ atstājot visu darbu un skrienot, kaut arī uz svešu māju.

Tā tēvs ar māti, ciemojoties pie meitām, izzināja, ka īstā meita ir pie pirmā, vecā ķēve pie otrā un kucīte pie trešā znota.

54. Zaltis par precinieku.

Vecos laikos valdīja par Kurzemi viens varens ķēniņš, un toreiz tur notika daudz brīnumu, kādu tagad vairs ne-

dzird. Reiz tur staigāja trīs skaistas meitas gar vienu ezeru. Diena bija karsta un apkārtne klusa, kādēļ meitas bija sadomājušas ezerā papeldēties. Domāts, darīts. Viņas drīz vien noģērbās, iegāja ūdenī un sāka cita citu visādi ķircināt.

«Es tev novēlu līdaku par vīru,» viena teica, «jo tu māki labi peldēt.»

«Es atkal novēlu tev zaļo vardi, jo tu tāpat ielec ūdenī kā viņa.»

«Un Madaļai,» tā nu izsaucās abas, «mēs novēlam zaļšu ķēniņu par vīru. Viņš valda par ūdeni un viņa arī izskatās kā valdnieka meita.»

Madaļa bija jaunākā un skaistākā par visām trim meitām, bet viņa bija arī klusas un bailīgas dabas, kādēļ viņa par tādu runu ļoti izbijās. Kāda nelaime gan nevarētu notikt, ja zaļšu ķēniņš, kas ūdenī dzīvoja, to būtu dzirdējis! Bet ūdens palika gluži mierīgs un meitas varēja netraucētas peldēties. Tad viņas izkāpa no ūdens, un katra skrēja pie savām drēbēm.

Madaļa uzvilka savu kreklu, bet kā viņa sniedzās pēc svārkiem, tā ieraudzīja uz tiem lielu zalti. Raudādama viņa aizskrēja pie savām māsām un izstāstīja arī tām, ko bija redzējusi.

«Tā jau nav nekāda liela nelaime,» abas atteica, «mēs uzmeklēsim kūjas un akmeņus un nositīsim to zalti.»

Viņas nu arī tiešām sāka meklēt kūjas un akmeņus, bet pļavā nekur tādu neatrada. Madaļa atkal piegāja pie savām drēbēm un lūdza zalti, lai viņš ar labu prātu aizejot.

«Mīļais zalti, ej prom un atdod man manus svārkus! Es tevi mīlēšu un cienīšu, un kad tu atnāksi pie mūsu mājas, tad es tevi padzirdīšu ar saldu pienu.»

«Madaļa,» piepēši teica zaltis, «tev ir vairāk jādara, tev vajaga mani precēt! Citādi es neiešu no taviem svārkiem nost.»

Madaļa par to sabijās un žēlojās savām māsām. Tās viņu noveda pie malas un pamācīja: «Muļķe, saki tik: jā! Gan jau viņš aizies projām. Bet ja viņš vēlāk nāktu pie mums, tad jau gan brāļi zinās, kā tādu precinieku sajemt. Viņi to sacirtīs simtu gabalos un atdos cūkām par barību.»

Madaļa negribēja no iesākuma paklausīt, jo viņai bija bailes zaltim apsoties. Viņai bija arī nabaga zalša žēl, kas nu būtu gabalos jāsacērt. Bet tā kā nu zaltis negāja projām, tad viņa arī pēdīgi apsotījās, lai tikai tiktu pie saviem svārkkiem.

«Es piejemu tavu solījumu,» zaltis atteica, «bet man nepietiek ar vārdiem vien. Dod tu man arī gredzenu no sava pirksta!»

Madaļai nu uznāca atkal jaunas bailes, bet pusceļā arī vairs nevarēja palikt. Raudādama viņa novilka savu vara gredzenu, mātes dāvanu, no sava pirksta un nosvieda to zaltim. Tas viņai apsotīja atsūtīt dārgu zelta gredzenu, sajēma Madaļas gredzenu un ievilkās ūdenī.

Meitas nu aizgāja mierīgi uz māju, izstāstīja visu, ko bija piedzīvojušas, bet Madaļa palika bēdīga, gaidīdama, kas nu notiks. Trešā dienā pēc šā notikuma atskanēja mājā jautra mūzika. Mūzikanti ar trumetēm un stabulēm jāja uz zirgiem, kas bija pušķoti ar bantēm un tresēm. Pēc mūzikantiem jāja zalši, kas bija aptinušies zirgiem ap kakliem. Citiem zalšiem priekšā jāja viens liels zaltis, kas bija tērpies zelta bruņās un nesa uz mēles dārgu zelta gredzenu. Kad visi bija atnākuši, tad lielais zaltis sacīja: «Mēs nākam par preciniekiem, jeb ienaidniekiem, un gribam vest līdzai skaišto meitu. Madaļas vecāki, dodiet mums drīz atbildi!»

Nabaga vecāki bija tā pārbijušies, ka nezināja, ko darīt. Madaļa pati bija aizbēgusi uz mežu un tur paslēpusies. Turpat mājā bija viena veca gudra sieva, kas deva šādu padomu: «Ko jūs tik ilgi domājat? Dodiet preciniekam brūtes vietā vienu lielu baltu zosi. Ko gan muļķu zalši zina par brūti un precībām? Zaltis pajems zosi par īsto brūti un griezīsies atpakaļ savā ezerā.»

Drīz vien viss tas tika ar prieku izdarīts. Zalši pajēma zosi, uzlika to kaut kā uz lepni greznotā zirga un jāja liksmodami no mājas projām. Bet gar mežu jājot, zīles dziedāja: «Kas par brīnumiem. Zoss ir zalšu ķēniņam brūte.»

Bet zalši tikai jāja projām, nemaz zīles neievērodami, un pazuda ar visiem mūzikantiem un zirgiem ezera ūdenī.

Mājā visi bija mierā. Likās, ka zalšu ķēniņš būtu ar zosi apmierināts, bet tomēr izrādījās, ka tā vis nebija.

Pēc trim dienām atjāja zalši ar saviem mūzikantiem Madaļas vecāku mājā, un viens zaltis atkal teica: «Mēs nākam par preciniekiem, vai ienaidniekiem. Dodiet mums īsto brūti un paturiet savu muļķa zosi mājā!»

Vecāki atkal bija sabijušies un nezināja, ko darīt. Tā pati vecā sieviņa atkal pamācīja: «Ko jūs tik daudz domājat? Dodiet preciniekiem jūsu balto kazu. Gan viņa muļķu zalšiem patiks.»

Viss tas tika drīz vien izdarīts un zalši aizjāja atkal līksmodami projām. Gar mežu jājot, zīles dziedāja: «Kas par brīnumu! Kaza ir ūdens ķēniņa brūte.»

Zalši šās dziesmas neievēroja un iejāja visi priecīgi savā ezerā.

Madaļas vecāku mājā visi bija priecīgi, domādami, ka zalši nu ar kazu būs apmierināti.

Bet viņi bija maldījušies. Trešā dienā zalši sajāja atkal, šņākdami vien, Madaļas mājā. Zalšu vadonis sacīja: «Jemiet savu muļķa kazu atpakaļ un dodiet mums tūliņ īsto brūti, savu meitu! Ko jūs, neprašu ļaudis, baidāties? Manam kungam un ķēniņam ir tikai viens zemes zalša izskats. Savā valstī, ūdenī, viņš ir kā cilvēks, nes zelta kroni un valkā greznas drēbes. Viņa māja ir skaista pils, kur viņš laimīgi dzīvo un dara laimīgus arī citus, kas atrodas viņa tuvumā. Jūsu meitai būs liela laime priekšā. Kādēļ jūs kaitināt ķēniņu ar tādu rupju viltu? Vēl viņš ir žēlīgs, bet kad viņš saskaitīsies, tad čūskas norīs jūsu lopus un pūķi sadedzinās jūsu mājas.»

Sabijušies no tādiem draudiem, vecāki nu vairs nedomāja par viltu; arī kaimiņi lūdza padoties zaltim, jo viņa vara esot liela un viņa prāts negrozāms.

Atsauca nabaga Madaļu šurp. Viņi nu izpušķoja to kā uz pēdējo gaitu un nodeva zalšiem. Vecāki viņu svētīja, lūdza viņus vēl apmeklēt, ja viņas bīstamais vīrs to atļautu. Rūgti raudādama, Madaļa visu apsolīja, un tā pati vecā sie-

viņa vēl piebilda: «Bērnis, tu jau gan savu vīru varēsi pierunāt. Jauna, skaista sieva ir vienādi valdījusi par savu vīru, lai tas būtu arī pats pūķis bijis.»

Jaunava nu sēdās uz atvestā zirga un aizjāja daudz ātrāki, kā tas agrāki bija noticis ar zosi un kazu. Kad dažādo čūsku pulks jāja gar mežu, tad zīlītes dziedāja: «Skataities, skataities, kur jāj ūdens ķēniņa skaistā brūte!»

Madaļas vecāku mājā nu bija atkal viss klusu un mierīgi, un nekas vairs ļaudis nebaidīja. Vecāki gan šad un tad aizgāja uz ezera un sauca: «Madaļa, Madaļa, kā tev klājas?»

Bet viņi nedabūja nekādas atbildes. Viņi gan nožēloja savu zudušo meitu, bet viņiem pašiem klājās arvien labāki un labāki. Viņu bišu stropi pildījās ar medu, lopi vairojās, medība veicās, bet vislaimīgākā bija zveja. Likās, ka pats ūdens ķēniņš nāca viņiem palīgā.

Viens gads bija tā pagājis, kad Madaļas māte atkal sēdēja ezera malā, domādama par savu meitu. Te piepeldēja viena zaļā varde un kurkdama paziņoja: «Tava meita sūta tev labas dienas. Viņai ir viens mazs dēliņš un to sauc par Nieku.»

Varde ielēca atkal ūdenī un pazuda, bet māte aizgāja uz māju un pastāstīja jauno vēsti arī citiem ļaudīm.

Tā nu atkal bija pagājis viens gads, un Madaļas māte atkal sēdēja ezera malā, domādama par meitu un viņas dēliņu. Nu pielīda viņai viens vēzis un sacīja: «Tava meita sūta tev labas dienas. Viņai nu ir viena maza meitiņa, Nieka vārdā.»

Māte lūdza vēzi, lai viņš arī meitai nonesot labas dienas un lai lūdzot viņu atnākt kādreiz pie viņas ar saviem bērniem pasērsties.

Madaļa dzīvoja apakš ūdens tik laimīgi, kā nemaz nebija gaidījusi. Viņa atradās skaistā glāžu pilī ar spieģeļu sienām. Viņas vīrs arī bija skaists cilvēks. Viņš viņai stāstīja, ka to redzot, viņš bija to tūliņ iemīlējies un arī dzirdējis viņas mūsu novēlējumu. Tāpat arī Madaļa milēja savu vīru. Viņa rokām gan bija tādi kā roņa nagai, viņa mēle

dažreiz savilkās smaila kā šautra, uztraukumā viņš drusku šņāca un mazliet viņam bija zivs smaka, bet Madaļa bija gudra un saticīga sieva, kas šādus niecīgus vīra trūkumus neievēroja.

Madaļa bieži vien domāja par saviem vecākiem, un kad nu vēl vēzis bija atnesis vēsti no mātes, tad viņa sāka sirsnīgi zalti lūgt, lai laižot viņu pie vecākiem pasērsties, ko viņš arī jau agrāk bija apsolījis. Zaltis sarauca pieri, drusku šņāca un savilka smailu mēli, bet pēdīgi tomēr padevās. Tikai to viņš cieši noteica, lai nepaliekot ilgāki par trim dienām projām. Madaļa arī apsolījās, pajēma visādas dāvanas un taisījās ar abiem bērniem ceļā. Nonākuši pie ezera krasta, viņa pati, Nieks un Nieka, iesēdās skaistos gliemēžu ratos, kuņus vilka divi rupuči. Mājā iebraucot, saskrēja visi ļaudis apskatīt tādus neredzētus brīnumus. Madaļa ar abiem bērniem nomutēja tēvu un māti, kā jau pateicīgiem bērniem pieklājas.

Vecākiem tomēr nebija pa prātam, ka viņa dzīvo ar tādu kustoni. Viņi sāka baidīties, ka no to bērniem nekas labs nevarot iznākt. Nieks un Nieka gan bija skaisti bērni, bet viņu rokām bija tomēr roņa nagi, un viņu mēlītes bija smailas kā šautras. Visi mājas ļaudis par to baidījās. Viņi domāja, ka tādi varot tapt cilvēkiem ļoti bīstami! Tā nu visi sarunājās un nosprieda, ka zaltis ar viņa bērniem ir jānogalina.

Tika sameklēti mednieki, kas prot labi ar stopiem šaut. Kad Madaļai bija jābrauc projām, tad tie paslēpās ezermalas krūmos. Pēc trim dienām iznāca atkal Madaļai gliemēža rati pretī un tos vilka divi lielas čūskas. Daudz mazas čūskas tām gāja līdz par sargiem. Tā nu Madaļa ar abiem bērniem bija nonākusi ezera malā, un pats zaltis iznāca no ūdens tiem pretī. Tai brīdī mednieki izšāva uz to ar savām asām šautrām. Nāvīgi ievainots, zaltis drīz vien bija pagalam. Čūskas nu gan uzbruka šāvējiem, sava ķēniņa viņas tomēr vairs nevarēja glābt.

Madaļai ar abiem bērniem tomēr izdevās ūdenī paslēpties, bet kas ar Madaļu ir tālāk noticis, nav nekas zināms.

Nieks un Nieka palika ūdenī dzīvot, un atriebdamies par tēva nāvi, viņi allaž grib cilvēkiem kaitēt. Nieks vajā skai-
stas sievietes un lūko tās ūdenī ieraut. Nieka atkal vilina
jaunus vīriešus ūdenī. Dažs labs jauneklis ir tādā ziņā da-
būjis savu galu.

55. Vēzis precē ķēniņa meitu.

Mazā mājiņā pie lielas upes dzīvoja zvejnieks ar savu
sievu. Viņi bija nabaga ļaudis un Dievs viņiem nebija
devis arī nevienu bērnu. Bet tomēr viņi bija pieticīgi un pēc
bagātības nedzinās. Tikai vecenīte dažreiz žēlojās: «Kaut
man būtu kāds bērniņš, ko pie sirds piespiest!»

Reiz vecītis bija uztaisījis jaunu tīklu no vecenītes
vērptām dzijām. Kad nu viņš aiziet ar jauno tīklu zvejot,
tad vecenīte apjemas: «Kas pirmais jaunā tīklā ieķersies,
to glabāšu kā savu bērnu.»

Ieķērās viens pats liels vēzis ar lielām spīlēm. Vecenīte
glabāja vēzi kā dēlu, jūras ūdenī mazgādama, upes ūdenī
skalodama. Viņa to tomēr lutināja un mīlināja, kamēr vē-
zis sāka pretī runāt. Kas tie nu abiem vecajiem bija par
priekiem!

Vēzis dzīvo, ko dzīvo, bet te viņš sadomā precēties. Viņš
iekārojis paša ķēniņa meitu. Vecenīte gan baidās iet uz
ķēniņa pili, bet vēzis paliek pie sava prāta. Viņa uzliek
vēzi uz balta talēķa un aiznes uz pili. Ķēniņš ne domāt ne-
grib dot vēzim savu meitu. Vēzis nu paliek pavisam nemie-
rīgs un ķēniņam paliek vēža drusku žēl. Viņš nosaka: «Ja
tu pa nakti vari pārgriezt ziemu par vasaru, tad arī došu
tev savu meitu par sievu.»

Vecenīte aiziet ar savu vēzi uz māju. Rītā pamostas —
viss tīri zaļš. Kokiem lielas lapas, puķēm skaisti ziedi. Tāda
skaista vasara vēl nebija redzēta. Vecenīte atkal aiziet ar
vēzi uz pili, bet ķēniņš negrib vārdu turēt. Viņš saka vē-
zim: «Ja tu nākošu nakti uzcelsi jūras kalnā baznīcu, tad
dabūsi manu meitu.»

No rīta piecēlies, ķēniņš iet pie loga un skatās. Viņam
pretī jūras kalnā laistās sidraba baznīca ar zelta gaili. Kad

vēzis tiek atnests, ķēniņš atkal groza galvu un domā, kā no tā vaļā tikt. Pēdīgi viņš saka vēzim: «Ja tu pa nakti uztaisīsi pār jūru uz baznīcu tādu ceļu, ka tur ar ratiem var aizbraukt, tad tiksī tur salaulāts.»

Rītā ķēniņš redz: ceļš ir gatavs, apstādīts ar skaistām liepām. Trešo reiz vārdu lauzt vairs nevar, jāvīkšas tikai uz kāzām! Nu liek arī savai vienīgai meitai tērties brūtes drānās. Kad jau viss gatavs, piebrauc pie pils grezna karīte ar apzeltītiem glāžu logiem un sidrabotiem ratiem. Divpadsmit ērzeļi vēža sarkanumā priekšā, uz bukas sēd kučēri, pakaļā sulaiņi. No karītes izkāpj vecītis ar jaunām mītām pastaliņām un vecenīte ar saviem strīpotiem lindrakiem. Vecenītei stāv rokās talēķis ar lielo vēzi. Ķēniņa meitai gan no vēža bija tā kā bailes, bet vēža rādītie brīnumi viņai tomēr bija apmulsinājuši prātu. Tā nu notiek laulības un pēc tam kāzas.

Rītā vecā ķēniņiene gāja ar savu meitu valodās, vaicādama, kā meitiņai klājies, kā gulējusi. Meita ir gan ļoti priecīga, bet negrib neko stāstīt. Tāpat pāriet arī nākošā diena. Bet trešā dienā meita vairs nevar noturēties un stāsta: «Mans vīrs nav vis vēzis, bet jauns, skaists kungs. Tikai par dienu viņam jānēsā vēža āda.»

Ķēniņiene saka: «Rītā, kad tavš vīrs vēl gul, tu jem un sadedzini to vēža ādu, gan tad viss būs labi.»

Šī arī visu tā izdara. Rītā vīrs pamostas un prasa: «Kas tā te par smaku?»

Meita atbild, ka nezinot. Bet kad vīrs sāk meklēt savu vēža ādu, tad viņa arī izstāsta visu taisnību. Vīrs saka: «Kam tu nepacieties tikai vēl mazu laiciņu? Tagad man jāiet projām. Tik tad tu vari mani dabūt rokā, ja tu uzkal dini dzelzs kurpes un tās novalkā.»

To teicis, vīrs pazūd. Ķēniņa meita nu liek uzkal dzelzs kurpes, apaun tās kājās, apģērbj vienkāršas drēbes un aiziet vīru meklēdama. Ilgu laiku šurpu turpu klejodama, viņa pēdīgi nonāca pie vienas mājiņas upes malā, kur dzīvoja veca sieviņa. Tai nu ķēniņa meita izstāstīja visas savas bēdas. Sieviņa viņu pamāca šā: «Viņpus upes ir skaista pils, kur dzīvo lielskungs ar savu lielmāti. Še jem šo zelta ratiņu, ej un vērp ar to priekš pils logiem. Lielmāte gribēs

to ratiņu pirkt, bet tu nepārdod. Tikai tad atdod lielmātei ratiņu, ja viņa tev ļauj satīties ar lielkungu.»

Viss arī tā notiek, kā sieviņa bija sacījusi. Lielmāte ilgi kaulējās ap ratiņu, bet ķēniņa meita to nepārdod ne par kādu naudu. Pēdīgi lielmāte arī ielaiž vērpeju lielkunga istabā, kā bija nolīgts. Tur nu nabadzīte redz, ka lielskungs ir viņas vīrs, bet tas bija aizmidzināts ar miega zālēm.

Ķēniņa meita griežas atpakaļ pie vecās sieviņas un izstāsta tai, ko piedzīvojusi. Otrā dienā sieviņa iedeva ķēniņa meitai zelta adikli, ar ko bija atkal tāpat jādara, kā ar ratiņu. Viņa vēl reiz izkaulē atļauju satīties ar lielkungu. Lielskungs ir atkal iemidzināts, bet ķēniņa meita iebāž viņam kabatā vienu aprakstītu zīmīti, tad iznāk atkal laukā un aiziet pie vecās sieviņas.

Trešā dienā sieviņa iedod ķēniņa meitai zelta lakatu, kas atkal tāpat jānodod lielmātei. Lielskungs jau no paša rīta bija atradis papīru kabatā. Viņš izņem to zīmīti un lasa: «Neēd nekādu ēdienu, tur būs ģifts klāt!»

Lielmāte, nokaulējusi zelta lakatu, pavada ķēniņa meitu uz lielkunga istabu, domādama, ka viņš jau būs iemidzis. Bet lielskungs, izlasījis zīmīti, bija lūkojis izsargāties no ēdieniem un dzērieniem. Ķēniņa meita ienāk ar savām dzelzs kurpēm, ka skan vien, un nu lielskungs arī tūliņ pazina savu sieviņu.

Viņš nu bija no burvības valgiem atpestīts, un abi griezās atpakaļ uz ķēniņa pili un dzīvoja laimīgi.

56. Meitene meklē savus brāļus.

Vienam ķēniņam ar ķēniņieni bija seši dēli, bet nevienas meitas. Kad nu ķēniņiene atkal bija cerībās, tad viņš tik vien vēlējās, lai viņam nu būtu meita. Kad nu tiešām bija piedzimusi meitenīte un dēli tai laikā bija izdarījuši kādu bērnišķīgu palaidnību, tad viņš dusmās iesaucās: «Kā jūs visi uz mežu aizlaistos!»

Tai pašā brīdī dēli pārvērtās par baltiem gulbjiem un aizlaidās uz mežu.

Kad ķēniņa meita jau ir paaugusies, viņa dabū dzirdēt, ka viņas dēļ brāļi ir pārvērsti par gulbjiem. Viņai ir nelaimīgo brāļu ļoti žēl, un viņa apjemas tos uzmeklēt. Tā nu ķēniņa meita aiziet tai pašā mežā, kur aizlaidušies viņas brāļi. Viņa tikmēr tur staigā, kamēr atrod starp kokiem vienu mazu mājiņu. Iekšā iegājusi, viņa tur redz sešas gultas un pie galda sešus krēslus. Viņa izslauka istabiņu, sataisa gultas, nomazgā traukus un pati paslēpjas.

Vakarā tur atlaižas seši gulbji, nomet gulbju spalvas un pārvēršas par cilvēkiem. Viņi apskata istabiņu un brīnās, kas tur būtu strādājis. Nu iznāk arī māsa no slēptuves. Visi ir priecīgi, ka tik laimīgi satikušies, bet prieki nebija ilgi, jo brāļi nu izstāstīja, ka viņiem tomēr jāpaliek par gulbjiem.

Māsa prasa: «Vai jūs nemaz vairs nevarat tapt par cilvēkiem?»

«Varētu gan, bet nav jau tāda glābēja.»

«Es jau esmu nākusi jūs glābt.»

«Bet tev, māsiņ, tāds darbs par grūtu. Kas mūs grib glābt, tam trīs gadu laikā jāpataisa mums katram viens nātru kreklis. Pa visu to laiku nav brīv ne runāt, ne smieties, ne raudāt.»

Māsa apjemas visu to izdarīt, uzmeklē mežā vienu lielu cauru ozolu un apmetas tur uz dzīvi. Brāļi viņai gādā pārtiku un viņa tik krāj nātras kreklu taisīšanai. Nātras raujot un šķiedru taisot, viņai sasprēgā rokas līdz asinīm. Bet visu viņa mierīgi pacieš un divi gadi jau ir laimīgi izturējusi.

Te vienu dienu jaunais ķēniņš nāk tai mežā zvērus meklēt, un viņa suņi atrod nelaimīgo māsu ozolā. Suņi sāk stipri riet un pats ķēniņš nāk skatīties, kas tur ir. Ieraudzījis kokā meiteni, viņš prasa, kas viņa ir un ko viņa te dara. Jaunava neatbild neviena vārda. Tad ķēniņš sauc, lai jaunava kāpj zemē, bet viņa tik sēd nekustēdamies ozola zarā. Nu ķēniņš pats noved meiteni zemē, kas tagad jau izaugusi par skaistu jaunavu. Lai gan ķēniņš notura jaunavu par mēmu, tomēr viņam tā ļoti patīk, un viņš grib to jemt sev

līdz uz pili. Jaunava pajem savas nātru šķiedras un brauc arī kopā ar ķēniņu uz pili.

Pilī jaunava atkal ne runā, ne smejas, ne raud, un tikai vērpj savas nātru šķiedras. Ķēniņš beidzot apprecē kluso jaunavu, lai gan viņa pamāte, vecā ķēniņiene, jaunavas pavisam nevar ieraudzīt. Pēc zināma laika jaunai ķēniņienei piedzimst dēls, bet vecā ķēniņiene pa nakti to nozog un liek aiznest uz mežu, bet jaunai ķēniņienei apsmērē lūpas ar asinīm. Nu mēmā ķēniņiene tiek apvainota par cilvēku ēdēju. Gribot negribot, arī ķēniņam tāda noziedzniece ir jānotiesā uz nāvi. Gan ķēniņš vēl vilcinās ar sodu, bet pamāte to vien runā, ka vajaga steigties.

Beidzot ir arī jau nolikta diena, kad jaunā ķēniņiene tiks pakārta. Tai laikā ķēniņienei beidzas arī trīs ciešanu gadi un viņa ir arī jau pabeigusi šūt savus sešus nātru kreklus. Tai brīdī atlaižas seši gulbji un ķēniņiene uzsviež tiem savus apgādātos nātru kreklus. Gulbji tagad pārvēršas par cilvēkiem. Viņi ir atnesuši arī mazu puisēnu līdz, kas ir jaunās ķēniņienes dēls, ko pamāte bija likusi aiznest uz mežu. Nu arī aizlieguma laiks ir pārgājis un ķēniņiene pati var izstāstīt, kas ar viņu noticis.

Jaunā pamāte nu pati dabū to sodu, kādu gribēja uzlikt jaunai ķēniņienei, bet ķēniņš ar jauno ķēniņieni nu dzīvo laimīgi.

57. Ceļojums uz viņu sauli.

Viens ķēniņš sūta savu stipro puisi apakšzemē atprasīt, kad varot cerēt savu meitu atpakaļ dabūt, kas kopš četriem gadiem tur aizvesta. Puisis gājis pirmo dienu, pienācis vakars un iegriezies vienā muižā pārgulēt. Bet tai muižā nebijis ūdens ne pilītes: visi turienes avoti tecējuši otrādi, uz apakšzemi, un neburbuļojuši uz augšu, kā citur. Muižas ļaudis nu lūguši, vai šis, apakšzemē iedams, nevarētu apjautāties: cik ilgi viņiem vēl jāsmok bez ūdens?

Otrā dienā atkal iegriezies pret vakaru tādā vietā pārgulēt, kur uguns trūcis. Arī šie lūgušies apakšzemē apjautāties: cik ilgi vēl bez uguns jādzīvojo?

Trešo dienu nokļuvis pie apakšzemes un tur bijusi plata upe. Upes malā sēdējis pārcēlējs, tas teicis: «Vadzi, prasi, tur noiedams, vai mani drusku nepalaidīs vaļā; cauru mūžu te diedu, kaut es uz kādu brīdi dabūtu vietnieku.»

Puisis pārceļas upei, ieiet apakšzemē un laimīgi satiek meklēto meitu. Tūliņ īsumā izstāstījis, ko ceļā pieredzējis, un kā īsti nācis. Šī atteikusi: «Labi, labi! bet paslēpies turpat kaktā, ka mans vīrs pārnākdams neierauga.»

Puisis paslēpies. Pārnācis vīrs, šī tūliņ pretim: «Vīriņ! diensvidū sapņoju, ka pārcēlējs gribot atpūsties; kas paliks viņa vietā?»

«Lai viņš rītu, kādu pāri celdams, airē pa sauli trīs reiz riņķī, sacīdams: «Cel nu tu ar šo sauli!» tad tiks vaļā un tam būs jāpaliek vietā!»

«Ak tā! Bet tad sapņoju, ka kādā vietā vīrs zemes nesot uguns.»

«Jā, tā ir gan; bet ja viņi mācētu iešķilt ozola praulā dzirksteli, tad būtu uguns, vai cik.»

«Ak tā! Bet tad sapņoju, ka kādā muižā visi avoti otrādi tekot, te uz apakšzemi.»

«Jā, tā ir gan; bet ja sasietu četriem bērniem zirgiem astes kopā un dzītu pa sauli riņķī trīs reiz ap muižu, tad avotu ūdeņi sekotu bērniem un ietecētos uz to pusi.»

«Ak tā! Bet tad sapņoju, ka kopš trim, četriem gadiem te apakšzemē kāda ķēniņa meita piemītot, vai varētu pie tēva arī pārklūt?»

«Varētu gan. Ja zelta šķīvi nestu pa sauli un ar sidraba kaņoti kultu pa sauli riņķī vien tur šķīvī, tad viņa uzietu apakšzemes ieeju, kur upe nav priekšā, un pārtiktu mājā.»

Labi! puisis visu to dzird un otrā rītā klusītiņām steigdzas pie pārcēlēja, sacīdams: «Ja tu mani atpakaļ pārceļtu, tad gan pamācītu, kā vaļā tiksī; bet ja ne, pūsim abi teitan.»

Pārcēlējs to padzirdējis, ceļ arī šo upei pāri, vienādi vien prasīdams: «Saki nu, saki nu!»

Bet puisis ātrāk neteic, kamēr no laivas izkāpis, citādi gandrīz pašam jāpaliek vietā. Gabalu aiz upes puisis pasaka: «Cel kādu pāri, griez laivu pa sauli trīs reiz un saki: «Paliec vietā un cel nu tu ar sauli!» tad tiksī vaļā.»

Nu puisis mudīgi vien steidzas virszemē un ceļā iešķīl tiem uguni, muižā atkal uzdabū ūdeni un tad pārnākdams kuļ sidraba kaŗoti zelta šķīvī, pa sauli nesdams. Te ne visai ilgi, ķēniņa meita no apakšzemes mājā. Ķēniņš no priekiem atdod meitu tagad puisim.

58. Ceļojums uz elli.

Reiz viens ķēniņš, uz medibām iedams, satika mežā vienu puiku, kas tur bij apmaldījies. Viņš pajēma nabaga puiku līdz uz savu pili. Dzīvodams pie ķēniņa, puika izauga par skaistu jaunekli.

Reiz ķēniņam parādījies savāds sapnis, kur viens vēcītis viņam stāstījis, ka tas jauneklis būšot pēc viņa nākamais valdnieks. Ķēniņš par tādu sapni sabijās un gribēja jaunekli nokaut. Tomēr viņam sirds vēl iežēlojās un viņš sacīja uz jaunekli: «Ja tu aizej uz elli pie velna un atnes man no velna galvas trīs zelta matus, tad tu vari palikt dzīvs.»

Jauneklis droši atbildēja, ka to izdarīšot, un aizgāja. Iedams viņš nonāca kādā muižā, kur ļaudis tam prasīja, kur viņš gribot iet. Jauneklis atbildēja: «Eimu uz elli pie velna pēc trim zelta matiem.»

«Ja tu uz elli ej, vai tu nevarētu velnam kādu padomu paprasīt? Mūsu akā vienmēr ir bijis gards ūdens, bet priekš kādiem gadiem atpakaļ ūdens izsika. Kas tur būtu jādara, lai atkal ūdens rastos akā?»

Jauneklis apsolījās visu izprasīt un aizgāja. Iedams viņš nonāca kādā pilsētā, kur atkal ļaudis tam prasīja: «Kur iedams?»

«Eimu uz elli pie velna pēc trim zelta matiem.»

«Ja tu uz elli ej, vai tad nevarētu velnam kādu padomu paprasīt? Mums bija viena ābele, kas arvien ziedēja un nesa ābolus. Bet priekš kādiem gadiem nav vairs ne ziedu, ne ābolu. Paprasi nu velnam padomu par mūsu ābeli.»

Jauneklis apsolījās visu izdarīt un aizgāja. Netālu no velna pils viņam bija jāiet pār vienu upi, kur ceļotājus ar

prāmi cēla pāri. Prāmnieks atkal prasīja jaunēklim: «Kur iedams?»

«Eimu uz elli pie velna pēc trim zelta matiem.»

«Ja tu uz elli ej, tad paprasi velnam arī par mani padomu. Man jau tik ilgi ir uz prāmja jākalpo, kā nu es varētu no tā prāmja vaļā tikt?»

Jaunēklis apsolījās velnam paprasīt un aizgāja. Pēdīgi viņš nonāca velna mājā, bet velna paša mājā nebija, tikai viņa sieva to sajēma un sacīja: «Mans vīrs ir ļoti negants un saplosa katru cilvēku, kas tik še ienāk. Drīz viņš arī pārnāks.»

Jaunēklis izstāstīja, kādēļ viņš nācis pie velna. Velna sievai bija jaunēkļa žēl, viņa apsolījās tam palīdzēt un tūlīņ paslēpa to pagultē aiz viena bluķa. Velns pārnācis, tūlīņ uzsauca sievai: «Kas te par kristīta cilvēka smaku? Vai nav kāds atnācis?»

«Te neviena nav,» sieva noliedza.

Sievai neticēdams, velns izmeklēja visus kaktus, paskatījās arī pagultē, bet neko neatradis, aizgāja gulēt. Bet šoreiz viņam nenāca miegs, viņš cēlās atkal augšā un deva sievai galvu ieskāt. Ieskādama sieva izrāva tam vienu zelta matu no galvas, par ko vīrs saskaitās un sabāra to: «Kas tā par tik stipru ieskāšanu!»

Sieva lūdzās: «Mīļais vīriņ, piedod šoreiz! Es biju aizmigusi un redzēju ērnotu sapni. Vienā muižā bijusi aka ar ļoti gardu ūdeni, bet priekš kādiem gadiem ūdens esot izsīcis.»

Vīrs saka: «Tas tā arī ir. Bet būtu tie cilvēki tik gudri bijuši, iztīrījuši to aku un nosituši to lielo vardi, kas uztupusies uz ūdens āderes, tad tai akā būtu atkal tāds pat gards ūdens kā agrāk.»

Sieva atbild: «Kas to viņiem dos zināt?»

Nu viņa tikai ieskā vīram galvu un izrauj otru matu, par ko tas atkal bažas. Bet sieva lūdzās: «Mīļais vīriņ, piedod! atkal biju apsnaudusies un sapņoju. Vienā pilsētā bijusi ābele, kas vienmēr ziedējusi un nesusi zelta ābolus, bet priekš kādiem gadiem vairs nebijis ne ziedu, ne ābolu.»

Vīrs saka: «Tas tā arī ir. Bet būtu tie cilvēki tik gudri bijuši, atrakuši ābelei saknes un nosituši to lielo žurku, kas apgrauzusi ābelei saknes, tad ābele atkal sāktu ziedēt un nest zelta ābolus.»

Sieva atbild: «Kas to viņiem dos zināt?»

Ieskādama viņa izrauj velnam atkal trešo matu, un ka tas sāk bārties, tad saka atvainodamās: «Es atkal biju apsnaudusies un redzēju brīnišķīgu sapni. Viens prāmnieks cēla mani ar prāmi pār upi. Viņš žēlojās, ka viņš jau ilgu laiku esot bijis par prāmnieku un nu jau esot vecs palicis, bet nezinot, kā varētu no prāmja vaļā tikt.»

Vīrs saka: «Ir viens tāds prāmnieks. Būtu tas cilvēks tik gudrs bijis, nolēcis pats papriekšu no prāmja un atstājis pārceļamo cilvēku savā vietā, tad viņš tiktu no prāmja vaļā.»

Sieva piebilst: «Kas to viņam dos zināt?»

Velns saskaitās par tādu galvas ieskāšanu, piecēlās un aizskrēja, ka vējš vien norūca. Nu arī jaunēklis iznāca no pagultes, un velna sieva tam iedeva prasītos velna matus. Jauneklis pateicās, aizgāja un nonāca vispirms pie prāmnieka. Tas prasa: «Kādu padomu tad velns man deva?»

Jauneklis atbild: «Pārceļ mani papriekš pār upi, tad stāstīšu.»

Prāmnieks viņu pārcēla un nu jaunēklis arī izstāstīja, ko velns par viņu sacījis.

Nonācis pie tās pilsētas, kur bijusi ābele ar zelta āboliem, jaunēklis arī šē izstāstīja velna doto padomu. Ļaudis tūliņ atraka ābelei saknes, nosita žurku un ābele drīz vien atspirga. Par to nu kungi iedāvināja jaunēklim daudz zelta naudas.

Tā viņš nu nonāca atkal pirmā muižā un izstāstīja, kas ar aku darāms. Ļaudis iztīrīja aku, nosita vardi un aka tūliņ pienāca pilna ar gardu ūdeni. Muižnieki par to iedāvināja jaunēklim skaistu karīti ar diviem zirgiem un vēl lielu krūzi gardā ūdens klāt.

Pārbraucis laimīgi mājā, jaunēklis gāja pie ķēniņa, iedeva tam zelta matus un parādīja arī visas savas dāvanas, stāstīdams, ka velns tās esot šim dāvinājis. Ķēniņam ļoti patika tādas lietas un viņš tūliņ izprasīja jaunēklim ceļu uz

elli, lai arī pats varētu tur noiet un dabūt dāvanas. Jauneklis visu izstāstīja, kur jāiet, un vēl piebilda: «Uz elli ir jāiet tikai kājām, ne braukšus, jo braucēju velns noturēs par bagātu un dāvanas nedos.»

Ķēniņš arī nemaz vairs nekavējas un dodas tūlīn kājām ceļā. Kad viņš nonāk pie pirmās muižas, tad ļaudis dod tam krūzi gardā ūdens velnam par dāvanu. Pilsētā viņš dabū zelta ābolus, lai aiznesot velnam par pateicību. Tālāku iedams, ķēniņš nonāk pie tās upes, kur prāmnieks ceļ gājējus pāri. Bet šoreiz prāmnieks nolēca papriekšu no prāmja un tika vaļā no sava ilgā un grūtā darba. Ķēniņam nu gribot negribot bija jāpaliek par prāmnieku pie upes.

Ilgu laiku gaida ķēniņu mājā, bet nav no viņa nekādu ziņu. Visi ļaudis runāja, ka velns to esot saplosījis. Jauneklis nu apprecēja ķēniņa vienīgo meitu, dzēra lieliskas kāzas un palika pats par valdnieku vecā ķēniņa vietā.

59. Meklēšana pēc nepazīstamā.

Vienam tēvam bija divpadsmit dēlu, no kuņiem neviens nebija gājis zaldātos; laikam tāpēc, ka tēvs bijis par sava apgabala priekšnieku.

Reiz apakšnieki iesāka strīdēties, ka viņam esot divpadsmit dēlu un neviens neejot tēviju aizstāvēt. Tēvs, gribēdams ļaudīm pa prātam darīt, tūlīn apjēmās vienu dot tēvijas sargos. Bet kuņu lai nu dod? Tēvam visi bija mīļi. Tad dēli visi labprāt apjēmās doties tēvzemes sargos. Visi viņi bija paklausīgi un uzcītīgi izpildīja savus dienesta pienākumus, tādēļ augstmaņi viņus ievēroja un jaunāko drīzi vēl iecēla par ģenerāli.

Kad viņš kādi divi gadi ar godu par ģenerāli bija nodienējis, pats ķēniņš viņu uzrunāja, lai precējoties; bet viņš atlūdzās, ka vēl līgaviņu neesot nolūkojis. Tad ķēniņš apsoliņās sasaukt lielās dzīrēs kungus un jaunavas, tur tad lai ģenerālis nolūkojot dzīves biedreni.

Kad balles diena pienāca, jaunajam ģenerālim uzdeva pasniegt dzērienus viesiem. Kad ģenerālis savu kārtu bija beidzis, tad ķēniņš vaicāja: «Vai nu esi kādu ieskatījis?»

Ģenerālis atbild: «Nē, vēl neesmu.»

Nu ķēniņš pavēlēja, lai vēl otru reizi to pašu darot. Kad ģenerālis bija pabeidzis savu gaitu, tad ķēniņš vaicāja: «Nu tak būsī kādu ieskatījis?»

«Tagad kādas trīs,» ģenerālis atteica.

«Tad tev vēl jāiet trešo reizi!»

Kad tas bija padarīts, tad ķēniņš vaicāja: «Nu taču esi vienu ievērojis?»

«Jā!» ģenerālis atteica. Nu tapa svinētas kāzas ar lielu greznumu.

Jaunā ģenerāļa sieva sāka pašam ķēniņam patikt, tādēļ ķēniņš sāka ar citiem lielmaņiem spriest, ko darīt. Tie deva padomu, vajagot ģenerālim uzspiest kādu netaisnu lietu, un tad viņu nonāvēt; bet ķēniņš teica, ka tas būšot nepareizi, labāk vajagot sūtīt to uz trešo ķēniņa valsti, tam ķēniņam dārzā esot briesmīgi negants zvērs, to lai viņš atvedot šurp. Kad tas ģenerālim tapa zināms darīts, tad viņš gauži noskuma. Viņa sieva, redzēdama to bēdīgu, vaicāja: «Kādēļ tu, mīlais, tāds noskumis?»

Viņš nu izstāstīja savu likteni. Sieva sacīja: «Nebīsties, es tai lietā varu tev palīdzēt. Es tev došu trīs pīrāgus; divus tu vari pats ēst, bet trešo, kad ieiesi pie zvēra dārzā un tas skries tev dūsmīgi virsū, met zvēram rīklē, tad viņš tev nekā ļauna nedarīs.»

Ģenerālis devās ceļā. Kad tas atnāca pie niknā zvēra dārzā, tad vārtu sargs to nelaida iekšā, teikdams, ka zvērs to saplēsišot.

«Man viena alga, vai dzīvoju, vai mirstu.»

Tiklīdz vārti kļuva attaisīti, zvērs ar lielu niknumu devās uz ģenerāli, bet ģenerālis iemeta zvēram rīklē to atlikušo pīrāgu. Zvērs tūliņ palika rāms un pieglaudās ģenerālim kā jēriņš. Par to visi ļoti brīnījās. Ģenerālis nu, zvēru pajēmis, devās uz sava valdnieka pilsētu; bet pirms tur nonāca, sūtīja vēl vēstnesi priekšā, lai sataisot stipru dārzu.

Tūlīt arī ieradās ģenerālis ar nikno zvēru. Dārzā, tas palika atkal briesmīgi traks un nesavaldāms. Ķēniņš nu, bailēs būdams, brēca, lai ģenerālis to glābjot, jo cits neviens nedrīkstot zvēram tuvoties. Ģenerālis droši iegāja dārzā un

nodūra ar savu zobenu nikno zvēru. Tā viņš izglāba ķēniņu no nāves.

Nu ķēniņam atkal ar saviem padomniekiem bija galvas grozīšana, kā lai ģenerāli varētu no pasaules izsūtīt. Viens deva tādu padomu, otrs citādu, bet viss rādījās par neizdarāmu; beidzot vecākais padomnieks teica: «Lai viņš dabū Neko!»

Ķēniņš brīnījās, kas tas par vārdu, bet padomnieks piebilda, ka to meklējot, ģenerālis taču galu dabūšot.

Kad ģenerālim darīja zināmu šo spriedumu, tad viņš ļoti skumīgs aizgāja mājā. Ģenerāliene vaicāja, kādēļ viņš tik skumīgs esot. Ģenerālis izstāstīja savu likteni. Ģenerāliene sacīja: «Nebīsties, es arī šai gadījumā tev palīdzēšu. Jem šo kamoliņu. Kad tu būsi ceļā, tad nomet viņu zemē. Kur šis kamoliņš veļas, tur tu ej viņam pakaļ. Viņš tevi novedīs pie manas krustmātes, tai ir daudz vecu grāmatu, varbūt viņa tev teiks, kur Nekas atrodams.»

Vecene liek ģenerālim atgulties, jo esot no ilgas ceļošanas piekūsis. Pati izgāja ārā un ienākusi sacīja, ka viņa gan nezina, bet lai ģenerālis ejot pie viņas krustmātes, tai esot vēl vecākas grāmatas, tā gan varēsot palīdzēt. Domīgs, galvu nokāris, ģenerālis gāja savu ceļu kamoliņam pakaļ. Nonāca atkal pie mazas mājiņas, iekšā iegājis, atrada ļoti vecu un briesmīgu sievieti ar gaņiem zobiem, kas stāvēja no lūpām ārā. Šī ģenerālim uzsauc: «Ko tu te meklē, kā tu še nāci?»

Ģenerālis izteic savu vajadzību un radniecību. Vecene tūliņ iziet ārā un pilnā skaņā uzsvilpē. Tad saskrien visādi putni no vismazākā līdz lielākam. Vecene prasa putniem, vai nezina, kur Nekas atrodams. Šie atbild, ka nezina. Tad svilpē otrreiz. Nu sanāk visādas zivis. Vecene prasa, vai nezina, to zvēru Neko. Šās arī saka, ka nezina. Vecene svilpē trešo reizi. Tad sanāk visādi zvēri; arī šie teica, ka nezina Neko. Vecene svilpē ceturto reizi. Tad sanāk visādas čūskas; arī tās nezināja Neko. Tad vecene, rokas izplētusi, vēl beidzamiem spēkiem svilpē. Nu sanāk visādas vardeš, un vecene tām prasa: «Vai esat visas?»

«Tik klibās vien nav,» šās atbild. Te pašā laikā arī pie-

lec klibā varde. Ragana prasa: «Vai zināt, kur Nekas atrodams?»

Klibā atbild: «Zinu gan.»

Nu klibā lēca pa priekšu un ģenerālis gāja pakaļ; bet kad ātri nevarēja uz priekšu tikt, tad ģenerālis jēma vardi un aizbāza aiz mēteļa aploka, ka tikai galva palika ārā, lai varde varētu ceļu redzēt un parādīt. Kad jau labu laiku bija gājuši, tad varde rādīja uz mazu, mazu mājiņu. Tur nu ceļotāji iegāja, bet neatrada neviena dzīvnieka. Nu varde vēlēja ģenerālim paslēpties un pati arī noslēpās.

Ģenerālis palīda zem krāsns un varde noslēpās vienā kaktiņā. Drīz ienāca viens lielskungs ar gluži melniem svārkkiem, tā ka visa mājiņa nožvadzēja, kā briesmīga viesuļa apjenta. Kungs sauc: «Nekas!»

Šis atbild: «Kas tur ir, kungs?»

Kungs saka: «Kā tiek ēdiens un dzēriens uz galda!»

Galds acumirkli pildījās ar dažādiem ēdieniem un dzērieniem. Kungs, paēdis un padzēris, aizgāja projām, tā ka viss tikai noņņakstēja vien. Nu ģenerālis izlīdis no krāsns apakšas un saucis: «Nekas!»

Šis atbild: «Kas tur ir, kungs?»

«Kā tiek ēdiens un dzēriens uz galda!»

Viss tūliņ arī atradās bagātīgā mērā. Ģenerālis izdzēris vienu otru glāzi un piedāvājis Nekam arī. Šis pārā glāzes izdzēris, lūdzis lai ģenerālis viņu jemot līdzī, jo tas kungs, kas pirmīt te bijis, šim nekad nedodot ne ēst, ne dzert. Ja arī ceļā ģenerālis viņu ar ko izmīšot, šis tomēr atkal atnākšot pie ģenerāļa atpakaļ.

Kādu gabalu pagājušiem, tiem gadījās satīkties ar ganu, kam bija varen smuka taure ar ļoti jauku skaņu. Ģenerālis ganu uzrunā: «Kas tev par smuku tauri! Vai es arī nevarētu dabūt zināt, ko ar šo tauri var darīt?»

Gans saka: «Ar viņu var sapūst visādu kaņaspēku, vai kājniekus, vai jātņiekus.»

Ģenerālis saka: «Man ir vēl labāka lieta, vai nevarētu mēs mīties?»

«Kāpēc nē?» gans atbild, «parādiēt, kāda tā ir?»

Ģenerālis saka: «Nekas!»

«Kas tur ir, kungs?»

«Kā ēdiens un dzēriens būtu uz galda!»

Viss tas notiek ganam par lielu brīnumu. Gans ar ģenerāli arī mijās, bet ģenerālis pateica ganam, ka lai trīs dienas tā nesaucot.

Ģenerālis gāja tālāk. Labu gabalu pagājis, viņš ieraudzīja vecu tēvu meža malā stāvam, malka nāca no meža un pati kņāvās vezumā. Viņš vaicāja vectēvam, kā tas notiekot.

Vectēvs saka: «Man ir tāds cirvis, ko viņam saka, to viņš strādā — ja vēlos, īsā laikā pat pili var uztaisīt.»

«Man ir vēl labāka lieta, man ir Nekas, vai mēs nevarētu mīties?»

«Parādiet, kungs!» vectēvs saka. «Ko tad viņa spēj?»

Ģenerālis sauc: «Nekas!»

«Kas tur ir, kungs?»

«Kā ēdieni un dzērieni būtu uz galda!»

Redzēdams, kā viss tas notiek, vectēvs izmija arī savu cirvi, jo no dzērieniem bija apstulbis.

Tālāk ejot, ģenerālis ieraudzīja siena pļāvējus, no kuriem viens ceļmalā smēķēja lielu pīpi. Ģenerālis prasa: «Kāpēc tu siena nepļauj?»

«Cienīgs kungs, man ir tāda pīpe, ko pavisam nevar izpipēt, un darbs pats padarās par to laiku, kamēr pipē.»

Ģenerālis vaicāja: «Vai nevaram mīties, man ir vēl labāka lieta?» — un sauc: «Nekas!»

«Kas tur ir, kungs?»

«Kā ēdiens, dzēriens būtu uz galda!»

Pļāvējs, redzēdams, kas notiek, bija ar mieru un mijās.

Nu ar visādām brīnuma lietām ieguvies, ģenerālis, pilns prieka un cerības, devās uz ķēniņa pilsētu. Vakarā nostājās pie ķēniņa pils un pretī uz laukuma apgulās, cirvim pateikdams, lai pa nakti varenu pili uztaisa.

Kad nu ķēniņš rītā piecēlās, viņš ļoti brīnījās, ieraudzījis varenu pili savai pilij pretim. Ķēniņš gāja to pili aplūkot; tad iznāca pretim ģenerālis, ko jau sen turēja par pazudušu.

Viņi viens uz otru lūkojās ar ugunīgām acīm; bet ģenerālis sāka ar tauri pūst, tūlīt sāka kā straume tecēt kašaspēki,

gan kājnieki, gan jātnieki, no visām malām. Ķēniņš nobijies, sniedz ģenerālim roku un apjemas mūžam skaudīgiem padomniekiem neticēt. Ģenerālis izrāda ķēniņam visus brīnumus, kuŗus tai laikā pasaulē staigādams iemantojis.

Ķēniņš atdod ģenerālim pus valstību un skaudniekus notiesā uz nāvi. Ģenerāļa sieva, kas bija burvene, bija aizgājusi un pazudusi. Ģenerālis nu dabūja pašu ķēniņa meitu par sievu un nu dzīvoja laimīgi.

60. Dzīvās kokles.

Ezera malā dzīvoja zvejnieks. Reiz zvejojot, viņam aizķēras tīkls, vairs nevar lāgā pavilkt. Mokās, mokās, bet tomēr pēdīgi izvelk. Skatās: tīklā iepinusies skaista jauna meita. Atvedis to savā mājā, zvejnieks viņu apprecē. Lai zvejnieks pūlas kā pūlēdamies, tomēr viņam nekas lāgā neizdodas.

Pēc kāda laika zvejnieka sieva noauž divieli. Viņa iedod savam vīram šo divieli, lai viņš to pārdodot par simtu rubļiem, bet ne lētāki. Sieva nu palaiž viņu uz pilsētu. Ļaudis nevar vien apbrīnot skaisti izausto un izšūto divieli. Bet tomēr neviens vairāk nedod, kā piecdesmit rubļu. Uz vakara pusi, novārdzis līdz beidzamam, zvejnieks dodas mājā. No tirgus mājā ejot, viņam jāiet gar ķēniņa pili. Ķēniņš, pie loga stāvēdams, ieraudzīja zvejniekam rokā ļoti skaistu divieli. Viņš prasa, cik šis divielis maksā. Zvejnieks prasa simtu rubļu un ķēniņš arī tūliņ aizmaksā. Par piecdesmit rubļiem zvejnieks nopērk vajadzīgās mantas, bet par atlikušo naudu viņš nopērk sievai zīda drēbi.

Tagad sieva atkal izauž otru divieli un izšuj vēl skaistāki. Tad nodod divieli vīram, lai tas nes atkal pārdot. Pavādīdama vīru ceļā, piesaka, ka viņš nedrīkst lētāki pārdot, kā par divi simti rubļiem. Ļaudis atkal brīnījās par to skaisto divieli, bet neviens negrib maksāt tādu lielu naudu. Uz vakara pusi zvejnieks novārdzis dodas mājā. No tirgus mājā ejot, viņam atkal jāiet gar ķēniņa pili. Ķēniņš ieraudzījis pie loga zvejniekam atkal skaistu divieli, tūliņ nopērk to un aizmaksā divi simti rubļu. Par simtu rubļiem zvejnieks no-

pērk vajadzīgās mantas, bet par atlikušo naudu atkal nopērk zīda drēbi.

Nu sieva izauž jau trešo dvieli un vēl skaistāku kā abus pirmos. Atkal sieva to sūta uz pilsētu pārdot un piesaka, ka lētāki nedrīkst pārdot, kā par trīs simti. Pilsētā viņš nemaz nevarēja atkauties no ļaudīm, visi brīnījās par ļoti skaisto, neredzēto dvieli, bet tomēr neviens negribēja maksāt tik daudz naudas. Uz vakara pusi zvejnieks dodas mājā. Uz māju ejot, viņam jāiet gar ķēniņa pili. Ķēniņš pa logu atkal pamanīja skaisto dvieli un lika viņu nopirkt, un atvest arī pašu zvejnieku šurpu. Ķēniņš prasa: «Kas tev tādus dvielus auž un izšuj?»

Zvejnieks arī visu izstāsta.

Uz ķēniņa pavēli nu atved pie viņa zvejnieka sievu, kas tam ļoti patika. Bet zvejnieka sieva negribēja palikt pilī; ķēniņš bija arī jau diezgan pavecs un nesmuks. Tādēļ sieva kopā ar savu vīru atgriezās uz māju.

Ķēniņš nu ataicināja pie sevis visus gudriniekus un pavēlēja izgudrot, kā labāk varētu nonāvēt zvejnieku. Gudrinieki viņam ieteic sūtīt zvejnieku pie velna pēc koklēm, kas pašas spēlē. «No turienes neviens vēl nav atgriezies.»

Ķēniņš liek pasaukt pie sevis zvejnieku. Izzinājis ķēniņa pavēli, zvejnieks skumīgs atgriežas mājā un izstāsta savu bēdu arī sievai. Sieva iedod viņam kamoliņu un piesaka iet tur, kur tas velsies. Bet tikai vēl piebilst, lai prasot no ķēniņa palīgā trīs gudriniekus. «Kad tu noiesi pie velna, tad liec uguni turēt papriekšu saviem palīgiem, lai tu varētu neredzot nosnausties. Kad tu sāksi snaust un kad tevi velns vaicās: vai tu, nāburgs, snaudi? tad tu saki, ka tu nesnaudi, bet tikai domā. Un kad viņš atkal pavaicās, par ko, tad tu atbildi, ka tu esi pārliecināts, ka mežā koku vairāk kritušu, nekā uz kājām. Un kamēr velni skraidīs kokus skaitīt, tu varēsi pasnaust. Bet kad tev velns otrreiz pavaicās: vai tu, nāburgs, snaudi? tad atbildi, ka tu tikai pārdomā, ka lopu vairāk ir kritušu nekā dzīvu. Kamēr velni skraidīs, lopus skaitīdami, tu atkal varēsi pasnaust. Kad velns tev vaicās trešo reizi, ko tu dari, tad atbildi, ka domā, ka pasaulē

ir vairāk nomirušu cilvēku nekā dzīvu. Kad velni skraidīs skaitīdami dzīvos un mirušos cilvēkus, tu varēsi pasnausties.»

Atvadīties no sievas, zvejnieks aizgāja pie ķēniņa.

Ķēniņš arī iedeva viņam trīs gudriniekus līdz un visi četri gāja, kur kamoliņš vēlās. Ilgi viņi gāja, kamēr beigās pienāca pie mazas mājiņas uz vistas kājas, ap ko bija apkārt dzelzs stabiņi ar uzmauktām cilvēku galvām. Bet četri stabiņi bija vēl tukši bez galvām. To ieraudzījuši, visi ļoti nobaidījās, bet neko nevarēja darīt, bija vien jāiet iekšā. Pagalmā viņus sastapa velns. Zvejnieks izstāstīja, ka nācis kokles taisīt. Velns apsoliņās iztaisīt kokles, kas pašas spēlē, bet tikai ar to norunu, ka pa taisīšanas laiku vienam no viņiem vajadzēs turēt uguni, bet kuŗš turētājs aizsnaudīsies, tam galva nost. «Bet ja turētājs neaizsnaudīsies, tad apjemos kokles uztaisīt.» Ko lai dara? Bija jāpaliek mierā!

Velns tūliņ vienam velnēnam lika izraut skrejošam vilkam sirdi un zaļai priedei serdi. Kad viss bija sadabūts, velns stājās pie darba. Zvejnieks pirmiem lika turēt uguni gudriniekiem. Pirmais gudrinieks turēja, turēja un aizsnaudās. Velns lika viņam nocirst galvu un uzmaukt uz stabiņa. Ar otru un trešo notika tas pats. Tagad vajadzēja turēt pašam zvejniekam. Zvejnieks pajēma uguni un sāka turēt. Par kādu laiciņu viņš nokāra galvu tīri kā snaustu.

«Vai tu jau, nāburgs, snaud?» vaicāja viņam velns.

«Nē, nāburgs!» atbild zvejnieks: «Es domāju dziļas domas.»

«Ko tad tu domā?» vaicāja atkal velns.

«Es domāju,» atbild zvejnieks, «ka mežā vairāk kritušu koku nekā augošu.»

Izdzirdējis šo, vecais velns tūliņ lika citiem velniem skriet un saskaitīt, vai tas ir pareizi. Kā nu velnēni skrien skaitīt, zvejnieks par to laiku drusku nosnaužas. Atskrien velnēni un apliecina, ka zvejnieka domas pareizas.

Velns atkal liek zvejniekam turēt uguni. Zvejnieks arī tura un velns taisa kokli. Par kādu laiciņu viņš atkal nokaļ galvu.

«Vai tu, nāburgs, snaud?» vaicāja velns.

«Nē, nāburgs, nesnaužu vis,» atbild zvejnieks. «Es tikai domāju, ka pasaulē ir vairāk kritušu lopu nekā dzīvu.»

Velns atkal liek velnēniem skriet un skatīties. Par to laiciņu zvejnieks atkal paguļ. Velnēni atskrien un pilnīgi apliecina, ka zvejniekam taisnība.

Velns atkal stājas pie darba. Zvejnieks pa laiciņu nokar galvu, kā kad snaustu. Velns vaicā: «Vai tu, nāburgs, jau snaud?»

«Nē, nāburgs!» atbild zvejnieks. «Es nesnaužu, es tikai domāju, ka pasaulē vairāk mirušu cilvēku, nekā dzīvu.»

Velns tūliņ sūta velnēnus pārlicināties. Pa to laiku zvejnieks aizsnaužas no jauna. Pēc kāda laika saskrien velnēni un apliecina, ka zvejniekam taisnība. Bet te par laimi iedziedas gailis un sāk jau aust gaisma. Velns nevar neko darīt — tikai jātaisa kokles. Viņš nu pataisa tās vienā acumirkli. Velns tomēr negrib atdot kokles zvejniekam, visādi viņu kārdinādams. Tā nu velns nokārdināja zvējnieku, ka tas nevarēja vairs izciest un sāka raudāt. Lai noslaucītu asaras, viņš izvelk sievas doto lakatiņu. Velns, ieraudzījis lakatiņu, brīnēdamies iesaucās: «Tas jau manas meitas lakatiņš.»

Zvejnieks izstāstīja, ka šis lakatiņš ir viņa sievas, ko viņš izzvejojis no ezera. Velns palika ļoti labs, atdeva zvejniekam kokles, kas pašas spēlēja, un palaida viņu vaļā.

Iet, iet zvejnieks — satiek ceļā vecīti. Vecītis viņam prasīja, lai paspēlējot. Zvejnieks arī lika koklēm spēlēt un tās spēlēja tik skaisti, ka vecītis sāka dancot un sasitās.

«Mīsimies!» saka vecītis, «man ir tāda runga, kas pati visu sasit.»

«Labi!» atbild zvejnieks, «es ar mieru mainīt.»

Zvējnieks pāiet kādu gabalu un viņam ienāk prātā, kādēļ viņam atdot tādas vajadzīgas kokles, bez kurām vecītis var pilnīgi iztikēt. Viņš panāk vecīti, pabaida viņu un noņem kokles. Iet kādu laiku un atkal satiek citu vecīti. Vecītis prasa paspēlēt. Zvejnieks arī liek koklēm spēlēt. Vecītis sāk dancot un sasitas, ka nevar vairs kustēties.

«Mīsimies! Man ir tāds galdauts, kad to atklāj, tad ir tūliņ visādi ēdieni un dzērieni virsū.»

Mantas tiek izmītas. Pagājis kādu gabaliņu, zvejnieks domā: «Kāds es muļķis, atdevu kokles! Kā lai bez viņām eimu pie ķēniņa?»

Viņš panāk vecīti, sabaida to un atjem viņam kokles. Vēl iet kādu laiku un satiek trešo vecīti, kas atkal prasa paspēlēt. Zvejnieks liek spēlēt, un vecītis dancodams pakrīt pie zemes.

«Pārmainīsim savas lietas!» saka vecītis.

«Kas tad tev ir?» vaicāja zvejnieks.

«Cirvis!» atbild vecītis. «Ja tu viņam pasacīsi, tad viņš pats visu sacirtīs, ko vien tu gribēsi.»

Viņi izmaina savas mantas. Zvejnieks paiet kādu gabalu un domā: «Kāds es muļķis, ka kokles atdevu. Trīs gudriņiem nocirta galvas, bet es paliku dzīvs!»

Viņš panāk vecīti, pabaida un nojem tam kokles. Tā nu viņš atgriežas atkal savā valstī. Netālu no ķēniņa pils vienā augstā vietā viņš liek cirvītīm uztaisīt pili, labāku kā pašam ķēniņam. Cirvītis arī tūliņ uzcērt pili.

Ķēniņš izzinājis, ka viņa valstī ir tik skaista pils, sūta kaŗaspēku, lai ieņem to pili. Kad ķēniņa kaŗaspēks piegāja pie pils un gribēja ielauzties, tad zvejnieks izsūtīja savu rungu, kas apsita visus ķēniņa kaŗavīrus. Dabūjis to zināt, ķēniņš salasa vēl lielāku kaŗaspēku, un pats ar to sievu, ko bija atjēmis zvejniekam, dodas uz jauno pili. Kad ķēniņš pienāca tuvāku, tad zvejnieks lika rungai apsist visus kaŗavīrus un arī pašu ķēniņu. Tad viņš atveda atkal savu sievu pie sevis, palika pats par ķēniņu un dzīvoja laimīgi.

61. Dieva dotā sieva.

Vienam tēvam ir viens pats dēls. Reiz pavasarī kungs izliek tēvu no mājas, un nu nabadziņam jāiet diedelēt. Arī dēls iet pasaulē un salīgst pie mācītāja par kalpu. Pēc trim gadiem tas dabū no mācītāja trīs grašus algas un tad taisās aiziet. Aizejot viņš domā vēl pie akas nodzerties; bet — tavu postu — dzerot trīs graši plunks! dibenā. Mācītājs, pa logu puiša nelaimi redzēdams, saka: «Ja gribi, dēliņ, grašus

atpakaļ dabūt, tev vēl jākalpo atkal trīs gadi, tad katru gadu viens grasis izsmelsies.»

Tā arī notika. Atkal pēc trim gadiem projām ejot, mācītājs iedod puisim atdabūtos grašus, mazu šļircenīti, lakatiņu un šādu padomu: «Šļircenē ievelc ūdeni, aplaid ūdens strūklū ap sevi apkārt un paklāj lakatiņu pagalvī, tad tev nenotiks nekāds ļaunums.»

Pirmajā naktī puisim iekrīt mežā pārgulēt. Viņš dara, kā mācītājs mācījis, un aizmieg. Te ap pusnakti nāk lauvavas rūkdamas, bet ne tuvāk kā līdz strūklītes apriņķim: paklanās godbijīgi — aiziet. Pēc lauvām nāk lāči, tad vilki; tie dara tāpat. Gaismiņai austot, attek skaista meitene smaidīdama pie strūklītes apriņķa un, puisi lēnā balsī uzmodinādama, saka: «Puisīt, brālīt, tu vari pie manis tikt, bet es pie tevis nevaru. Sniedz, brālīt, roku un ved mani pār strūklītes robežiņu. Nebaidies, jo neesmu nekāds ēns: ēnam nav miesas, nedz kaulu.»

Puisītis sniedz roku, bet tad arī uz mūžu. Pricēģis, par Dieva doto līgaviņu, tas tagad jūtas laimīgākais cilvēks pasaulē. Bet līgava tam izskaidro: «Mežā pie lāčiem, vilkiem laime vēl nav pilnīga. Nāc tik man līdzi, izvedīšu tevi tavā tēva-tēvu sētiņā, druviņā atpakaļ, un tad dzīvosim laimīgi.»

Tā arī notiek. Tēva-tēvu māja tiek atrasta. Būdiņa pa to laiku sakritusi, un kamēr šis aiztek uz muižu pēc cirvja, tam varena pils uzcelta un kāzas sataisītas. Tomēr trešā dienā arī skauģa netrūkst. Un tas notika tā:

Kaimiņos tiesnesis, redzēdams jauno ļaužu lielo laimi, aiziet uz muižu un stāsta kungam šos brīnumus: «Ko domā, tāds pasaules gājējs uzdrošinās tavā zemē pili celt. Izsvied viņus ārā, lai tie godīgi pelna maizi!»

Kungs aizsūta darbinieku un liek prasīt, kas tai jaunajā pilī dzīvo. Darbiniekam atbild: nabaga vīra dēls.

Nu tiesnesis kungam saka: «Liec šim nabaga vīra dēlam lāci no meža pārjāt. Ja viņš var, tad lai dzīvo pilī.»

Bet ko nu taisnam padarīsi? Nabaga vīra dēls izklāj lakatiņu un pārjāj lāci, ka noput vien. Lācis, muižā vaļā ticis, sāk visas malas apkārt gāzt un nu kungam vēl jālūdzas, lai lāci aizved.

Tā nu paiet trīs nedēļas. Pēc trim nedēļām tiesnesis atkal pie kunga.

«Kā viņš uzdrošinās tavā zemē pili celt? Pavēli viņam jūsu mirušā tēva naudu uzmeklēt. Ja var, tad lai viņš dzīvo!»

Nabaga vīra dēls apjemas pateikt, kur nauda glabāta; bet tikai pēc septiņiem gadiem. Viņam papriekš jāuzbraucot debesīs pie kunga tēva un jāpaprasot, kur to naudu noglabājis.

Tiesnesis dzirdēdams, ka nabaga vīra dēls uz debesīm brauks, lūdz viņu līdz pajemt. Labi. Tiesnesis sakauj lopus, sacepj maizi, ko septiņi gadi iztikt, un tad trešajā dienā ieronas norunātā vietā, tīrelī pie egles, ar visu savu pārtiku.

Nabaga vīra dēls turpretim atnāk pie egles tikai ar mazu kūjiņu, ko sieva iedevusi. Viņš pavēl tiesnesim egles galotnē kāpt. Pats nosēžas uz egles saknēm kā krēslā, un tad piesit trīs reizes ar nūjiņu pie egles : knauks! knauks!» Visa egle paceļas gaisā kā putns. Tikai pret debesīm tiesnesis atminas savu lielo pārtikas maisu, kas palicis tīrelī zemē. Lec nu pakaļ, lec!

Debesīs tie vispirms ierauga mazu krodziņu, kur divi vīri plūcas. Plūcējies redz šos abus gažām ejam un sauc pilnā kaklā uz nabaga vīra dēlu: «Dieva znot, aizbildi arī par mums!»

«Nezinu, vai esmu Dieva znots!» šis atbild un iet savu ceļu.

Nu nonāk pie vienām sudmalām, kur dienu un nakti suņi kauc. Arī šie tāpat sauc: «Dieva znot, aizbildi arī par mums!»

Bet drīz aiz sudmalām redzams liels lauks, kur cilvēks pie cilvēka ar deguniem aŗ. Arī šie arāji tāpat sauc: «Dieva znot, aizbildi arī par mums!»

«Nezinu, vai esmu Dieva znots!»

Netālu aiz lauka tie ierauga lielu piena jūŗu, kur peld laiva pie laivas, pilnas ar cilvēkiem. Jūŗa mutuļo un viļņo tik briesmīgi, kā jādomā: laivas apgāzīsies un braucēji acumirkļī nosliks. Arī šie laivinieki sauc: «Dieva znot, aizbildi par mums!»

Beidzot abi nonāk līdz debess vārtiem un klaudzina.

Dievs atdara vārtus un brīnās: «Manu mīļo znotiņ, ko tu te dari?»

«Jā nu, kungs mani sūtīja apprasīties, kur viņa tēva nauda atrodoties. Ja nepateikšot, tad noņemšot manu māju.»

«Zinu jau, zinu it visu. Vai šis nu nav tas tiesnesis, kas kungam tādu padomu deva?»

«Nezinu, vai kāds viņam padomu devis,» Dieva znots atbild.

«Bet es to zinu. Tādēļ ej, taisno tiesnesi, tur pie viņiem dzelzs ratiem, izjūdz sava kunga tēvu un iejūdzies pats uz septiņiem gadiem, lai vecais tamēr atpūšas.»

«Bet nu saki, manu znotiņ, ko tu nākdams laba še debesīs redzēji?»

«Redzēju kroga priekšā divus vīrus plūcamies.»

«Tie ir tie cilvēki, kas zemes virsū krogos plūkušies, un nu tādiem te jāplūcas bez mitēšanās līdz pastarai dienai, Nu, ko vēl redzēji?»

«Dzirdēju pie sudmalām suņus kaucam.»

«Tie ir tiesas vīri un vagāri, kas nepatiesi mazos ļaudis virszemes spīdzinājuši. Te viņiem tā jākauc līdz pastarai dienai. Ko vēl redzēji?»

«Redzēju uz lauka cilvēkus ar deguniem aņam.»

«Tie ir tie, kas kaimiņa tiesu un ežas izaruši, jeb kas citādi caur kādu netaisnību mantu dabūjuši. Tā viņiem jāaņ līdz pastarai dienai. Ko vēl redzēji?»

«Redzēju lielu piena jūru, kur ļaudis laivās slika, slika, bet nenoslīka.»

«Tās ir raganas, kam tā jāslīkst līdz pastarai dienai.»

Pēc septiņiem gadiem kunga tēvs pateic, ka viņa nauda, septiņas mucas zelta un septiņas mucas sidraba apraktas zem maizes kambaņa. Dievs nu pavēl tiesnesi atjūgt un iejūgt atkal kunga tēvu tai vietā. Kad tas bija izdarīts, tad Dieva znots uzsauc: «Egle, nes mūs no debesīm zemē!»

Abi atkal nonāk zemē. No rīta muižas vagārs uzskrien pie kunga un paziņo, ka tiesnesis atkal mājā. Kungs tūdaļ atsauc tiesnesi, bet to ieraudzīdams, brīnās: «Vai brālīt, kur tu

vājš palicis — tīrā asaka! Vai tad tev tur debesīs nemaz ēst nedeva? Vai dabūji arī ko par naudu zināt?»

«Deva gan, bet cik tad nu tur deva! No naudas arī neko nedabūju zināt. Jāsauc nabaga vīra dēls, varbūt ka tas ko zinās.»

Par dzelzs ratiem tiesnesis ne vārdiņa nestāsta. Kungs nu atsauc nabaga vīra dēlu un dabū no šā zināt, kur nauda paglabāta. Kungs par atrasto naudu priecīgs bez gala, atvēl šim savā pilī dzīvot, cik ilgi grib.

Pēc kādām nedēļām tiesnesis atkal pie kunga: «Kādēļ ļauj tiem tur dzīvot? Vai zini ko? Liksim darbiniekiem lielo katlu ar piķi pildīt, labu uguni pakurt un tad lai tie lec tur iekšā.»

Viss tā tiek izdarīts, bet šie divi nemaz nedeg piķī: mazgājas kā pirtī un lasa bez apziņas zelta dukātus kabatās.

«Kungs!» tiesnesis, to redzēdams iesaucās, «tas tavs katls, piķis un malka! Kā viņi tur var zelta dukātus dabūt!»

«Ir gan mans,» kungs atbild, «bet ko tur lai dara?»

«Ko tur lai dara? Lai lec ārā. Leksim mēs iekšā dukātus lasīt!»

Bet tikko abi ielēc, tā vārās vēl šo baltu dienu. Nabaga vīra dēlam nu palika pils un vēl kunga muiža ar visu mantu.

62. Dzīve debesīs.

Bija reiz ļoti bagāts, bet skops saimnieks, Pridis vārdā. Nabadziņiem viņš nekā nedeva. Kad tie pie viņa atnāca un noskaitīja savus pātarus, skopais Pridis tiem teica: «Ejiet tik vien tālāk. Kad jūs būsiet bagāti un es nabags, es pie jums neiešu lūgties.»

Vienā vakarā pienāk vecs sirms vīriņš un lūdzas nakts māju un vakariņas. «Ejiet tik vien, vectēv, projām. Kad jūs būsiet bagāti un es nabags, es pie jums neiešu lūgties.»

Vecais vīriņš, ne vārda neteicis aizgāja.

Otrā rītā skopajam Pridim nolūzt cirvja kāts. Viņš pajem citu cirvi un iet uz mežu raudzīt citu kātu, bet nevar tik lēti derīgu koku atrast. Tik ilgām viņš meklē, kamēr ap-

maldās. Viņš noblandās līdz tumšam vakaram pa mežu, bet nevar un nevar no tā tikt ārā. Pašā vakarā viņš satiek veco vīriņu, kas vakar vakarā lūdza no viņa naktsmāju.

«Mīļo vectēv, vai jūs nevarētu parādīt ceļu uz manu māju?» Pridis lūdzās.

«Kur tad tu tik tālu iemaldījies? Tagad tik varam tikt caur Aizsaules mežu uz tavu māju. Nāc man pakal!»

Vecais vīriņš iet pa priekšu un skopais Pridis no pakajas. Viņi ienāk jaukā, jaukā birzē: visgažām zaļi, lapaini koki, celiņš apaudzis ar biezu mauriņu, tālāk no celiņa vispāri aug raibas puķītes. Saulīte spīd tik spoži, tik spoži, bet ēnas nemaz nav. Gar celiņa abām pusēm aug ābeles, bumbieres, plūmes, visi pilni skaistiem augļiem. Vecais vīriņš, pa priekšu iedams, norauj pa ābolam, bumbierim un apēd. Skopais Pridis arī izsalcis, visu dienu ne ēdis, ne dzēris, maldījies apkārt pa mežu; viņš arī izstiepj roku pēc ābola, bumbiera, plūmes; bet brīnums! — nevar aiztik. Daži ir tik zemi — viņš vēl sniegsies, bet kā nevar, tā nevar dabūt rokā.

Aiz birzes ir plaša, puķaina pļava. Pār visu pļavu redz gažus galdus, uz tiem raušus, gaļu, alu. Ap galdiem mielojas daudz ļaužu. Dažus no tiem skopais Pridis arī pazīst — tie agrāki nākuši pie viņa nabagos, bet tagad jau miruši. Vecais vīriņš iet gar galdiem un skubina, lai tik visi ēdot vien. Skopais Pridis dzird, ka kāds otram stāsta: «Tas tur ir skopais Pridis no viņas pasaules — viņš tādēļ nekā nevar dabūt, ka nedeva it nekā nabadziņiem.»

Pridim tīri ceļi lokās, kā viņš grib ēst, bet vecais vīriņš sāk iet atkal tālāk, Pridim jāiet līdz. Viņam gabaliņu gājušam, nav vairs spēka — tā viņš izsalcis, viņš pakrīt un sāk skaitīt tēva reizi. Vecais vīriņš tik iet tālāk un neliekas nedzirdot. Pridis jau skaita: «Mūsu dienīšu maizi dod mums šodien...» vecais vīriņš arī apstājas.

«Tu taču nekad nesolījies no manis lūgties,» vecais vīriņš teic. Pridis raudādams skaita tālāk. Tagad vecais vīriņš panāk atpakaļ, pajem Pridi pie rokas, paved viņu vēl pāris soļus un ielaiž viņa paša sētā.

Nu bagātais saimnieks vairs nav skopais Pridis. Kuņš nabadziņš nu tik atnāk, tas dabū savu tiesu.

63. Bērnī debesīs.

Vienam vīram gulēja sieva ļoti slima. Vīrs ļoti bēdājies, bet sieva to mierinājusi: «Neraudi vis! citādi bērni noskatīsies un raudās līdz.»

«Kā lai neraudu? Tu taisies mirt un man tevis tik žēl, ko es viens pats iesākšu?»

«Mīlē savus bērnus un neprecē citu sievu, tad kaut es būšu mirusi, tomēr mēs būsim kopā.»

«Ne, ne — neprecēšu, neprecēšu citu sievu!» vīrs apjēmies. Otrā, trešā dienā sieva nomirusi. Vīrs gauži bēdājies un to vien daudzinājis, ka citu sievu vairs neprecēšot, lai kas. Tā arī palicis.

Te pāris gadu vēlāk radi sākuši vīru gumdīt: «Klausies, kas tā par dzīvi? Tev jāprecas!»

«Nē, nē!» viņš nelaiķei esot nosolījis, ka vairs neprecēšot otru sievu, un tad lai kas, savu vārdu nepārkāpšot. Bet kas ir? Radi tikmēr un tikmēr nelikušies mierā, kamēr apgājuši skaistu meitu un ierunājuši to precēt. Pienākusi kāzu diena, sāk kāzas dzert — nekas. Kāzu naktī jauno pāri apguldina klētī, kāzinieki sagulst istabā, viss labi. Bet pirmā nomīgā klēts durvis veņas vaļā, neredzamas rokas izrauj jauno pāri no gultas un aiznes pa gaisu vien projām. No rīta kāzinieki pieceļas, ies laulātos ar mūziku modināt, bet paskatās: klēts durvis vaļā, laulātie pazuduši. Nu brīnās, nu gudro, kur varējuši palikt. Cits saka aizbēguši, cits noslīkuši, cits saņem rokas un nezina nekā pateikt. Gan izmeklējas, gan iztekājas pa mežiem, pa krūmiem — ne un ne. Beidzot kāzinieki izmeklējušies aiziet uz savām mājām; bet pirmās sievas bērni vēl raudādami meklē un meklē tēvu pa krūmiem, pa malu malām. Tā meklējot, nabadziņiem uzbrukusi nakts. Nekā darīt, apsēdušies turpat pie ozola un tikmēr raudājuši, kamēr iemiguši. Gaismiņā bērni pamodušies; bet tos brīnumus: nezinājuši vairs, kur atronas, kur ne — pavisam sveša vieta. Sākuši atkal raudāt. Te par laimi piestājies vecs vīriņš, prasīdams: «Ko raudat?»

«Jā, kā tad neraudāsim? Māte mira, tēvs pazuda, meklējām, meklējām, nevarām atrast.»

«Neraudiet vis! Es jūs aizvedīšu pie mātes un pie tēva, nāciet tikai man pakal!»

Vecais vīrs nu aizvedis bērnus pie spoža glāžu kalna un teicis tā: «Še jums šī baltā kūja, kāpiet ar šo kūju glāžu kalnā; bez tās kūjas jūs neuzkāpsit, jo tas ir pasaules kalns, un tur jūs atradīsiet savus vecākus.»

To teicis, vecais vīrs pazudis un bērni turēdamies kāpuši kalnā. Kāpuši, kāpuši — beidzot uzkāpuši pie lieliem vārtiem, tie bijuši aizslēgti. Sākuši ar balto kūju klaudzināt, un re, tūliņ vārti atvērušies un mazs vīriņš tiem vaicājis: ko gribot.

Tā un tā «vecais vīrs iedeva mums baltu kūju un sūtīja mūs še pie tēva un mātes!»

Līdz ko vīriņš ieraudzīja balto kūju, tūliņ pajēma bērnus pie rokas un aizvedis pa gaŗu ielu tālu tālu projām. Beidzot teicis: «Nu jau jūs paši atradīsiet ceļu. Eita vēl tādu gabaliņu pa šo ielu, tad ieraudzīsiet māju, tanī mājā atradīsiet vecākus.»

Labi, gājuši, gājuši — ieraudzījuši māju. Iegājuši mājā: nāk mirusī māte ar tēvu un pamāti pretim. Nu bijuši priecīgi bez gala, ka tos reiz atraduši. Un tā nu paciemājušies tur labu laiku. Beidzot vecais vīrs atnācis mājā un teicis: «Bērni, nu ir diezgan, nāciet man līdz!»

Un līdz to izteicis, bērni atkal atradušies zemes virsū agrākā mājā. Bet no tā laika bērni ļoti laimīgi dzīvojuši.

64. Cilvēka pāreja debesīs.

Viens vīrs par to vien domājis visu mūžu, kāda dzīve esot viņā saulē. Pēdīgi sācis jau šaubīties, vai pēc nāves vēl būšot kāda dzīvība. Reiz viņš saticis kādu vecu vīriņu un izstāstījis arī tam savas raizes.

Vecais vīriņš atbildējis: «Ja tu gribi redzēt, kā viņā saulē dzīvo, tad nāc man līdz, es parādīšu.»

Tā nu viņi gājuši ilgu laiku pa kalniem un lejām. Vīrs jau bijis pavisam nokusis un izslāpis un domājis, ka būtu labāki atpakaļ griezties.

«Vai mums vēl tālu jāiet?»

«Pacieties vēl mazu brītiņu!»

Gājuši vēl kādu laiku un nonākuši pie vienas straujas upītes ar ļoti skaidru ūdeni. Vecais vīriņš atļāvis gājējam padzerties.

Vīrs noliecies pie upītes zemē un dzēris vēso ūdeni tāpat ar muti. Tad piecēlies, pārgājis par upīti un iegājis skaistā mežā, kur dziedājuši dažādi putni. Ne nu vairs jutis noguruma, ne slāpju, un pašam bijis tik viegli un labi ap sirdi, ka nevarējis ne izteikt. Sācis skatīties apkārt un klausīties, kā putni dzied.

«Ko tu tā brīnies? Vai neesi ko aizmirsis?»

«Laikam cimdus būšu aizmirsis pie upītes.»

«Nu tad ej paskaties!»

Aizgājis arī un tūliņ atkal atnācis atpakaļ.

«Vai cimdus dabūji?»

«Nē, nedabūju.»

«Nu ko tad tur redzēji?»

«Redzēju, ka tur guļ viens nomiris cilvēks.»

«Vai zini arī, kas tas mironis ir?»

«Nē, es viņu nepazinu.»

«Tā ir tava paša miesa!»

65. Krievs debesīs un ellē.

Krievs pasaulē ir pārcietis visādus grūtumus un piedzīvojis visādas bailes, tādēļ viņš arī vairs ne no kā nebaidās. Tā vienam krievam bija reiz jāaiziet tālu tālu svešā zemē. Viņš gāja, gāja, kamēr apmaldījās. Maldīdamies viņš pēdīgi nonāk tādā vietā, kur zeme beidzas un nevar vairs tālāku iet. Krievs bija ļoti nokusis un domāja turpat pārgulēt pa nakti. Viņš iesit debesīs vienu naglu, pakaļ tur savu mēteli un sāk pīpēt savu pīpi. Naglu sitot, izceļas liels troksnis, ko sadzird arī debesīs un aizsūta divus eņģeļus apskatīties, kas tur noticis. Aiziet eņģeļi un redz: guļ viens krievs uz kailas zemes ar akmeni zem galvas. Eņģeļiem palika krieva žēl. Viņi to uzmodināja un aizveda uz debesīm. Redzot de-

besu skaistumus, krievam pārgāja miegs un viņam arī vairs negribējās gulēt. Lai nu būtu jautrāks gars, viņš gribēja drusciņ uzpīpēt, bet par nelaimi bija aizmirsis savu pīpi. Tā nu krievs lūdz eņģelim: «Vai nevarētu drusku tabakas dabūt ko uzpīpēt?»

«Nē, to gan nevar!» eņģeļi atbild. «Tabaka ir nešķīsta zāle un debesīs tabakas nepīpē.»

«Ka nevar, nevar,» krievs pārdomā. «Bet vai brandvīns ir?»

«Brandvīna arī nav, jo to ir velns izdomājis.»

Krievs paliek bēdīgs un sāk klausīties, vai nedzirdēs kur kādu jautru dziesmu dziedam. Bet tādas nekur nedzird. Krievam vairs nepatīk iet kopā ar eņģeļiem un viņš nobēdājas pie sevis: «Svētie debesīs, kā redzu, ne smēķē, ne dzeļ, ne arī dzied jautras dziesmas; bet dzīvs cilvēks jau nevar dzīvot kā uzzīmētais svētais.»

Krievs nu aiziet un sāk meklēt tādas vietas, kur var izpriecāties. Viņš tikmēr staigā, kamēr nokrīt no debesīm un no augstā kritiena paliek zemē guļam. Krievs prasa: «Vai te nav kādas glāzītes brandavīna?»

«Veselas div pudeles.»

Izdzēris kādas glāzītes, krievs atkal prasa: «Vai te nav arī tabakas.»

«Ir arī!» nācējs atbild un atnes tūliņ tabaku.

Pīpēdams, krievs dzird arī jautras dziesmas dziedam. Viņš prasa savam biedram: «Kur es atrodos?»

«Ellē,» viņam atbild.

«Kas tā par elli,» saka krievs, «kur var dzert, pīpēt un jautras dziesmas paklausīties?»

Tā nu krievs paliek ellē un nemaz vairs negrib iet atpakaļ uz debesīm.

66. Dzīvē un navē savienotie brāļi.

Divi brāļi iemīlējuši vienu pašu meitu. Meita vienu brāli vien mīlējusi un solījusi tam par sievu. Otrs brālis no sirdsēstiem nomiris un mirstot dzīvajam brālim piekodi-

nājis, lai kāzu dienā nāk uz kapsētu un viņam pasaka, ka viņu laulās.

Kāzu dienā, priekš laulāšanas, dzīvais brālis, brūtgāns, teicis brūtei, ka viņš iešot uz kapsētu un drīz vien būšot atpakaļ. Brūtgāns aizgājis uz kapsētu, nometies ceļos pie brāļa kapa un teicis: «Celies augšā, mīlais brāli, nu ir mana kāzu diena.»

Kaps atvēries un mirušais brālis teicis uz dzīvajo: «Nāc nu apskati, kā man te labi klājas.»

Brūtgāns bijis ar mieru un pa trepītēm iekāpis kapā. No turienes abi brāļi iegājuši dikti skaistā dārzā, kur ziedējušas smaržīgas puķes un pie kokiem auguši dažādi gardi augļi. Turpat bijuši dažādi galdi, uz tiem bijuši gardi ēdieni un dzērieni. Mirušais brālis piedāvājis savam viesim vīnu, un tas arī izdzēris trīs glāzes.

Tad šis vēl parādījis dzīvajam brālim to dārzu un teicis, lai nu ejot uz baznīcu, ka brūtei nebūtu tik ilgi jāgaida. Tad viņš brūtgānu pavadījis līdz savam kapam, kas atkal atvēries un brūtgāns uzkāpis pa trepītēm.

Brūtgāns iznācis ārā, pasaulē, un sācis meklēt baznīcu. Bet tās viņš neatradis. Tuvumā gani ganījuši lopus. Brūtgāns gājis uz tiem. Bet tikko gani to ieraudzījuši, tie sākuši kliegt un bēgt. Beidzot brūtgāns saticis ceļmalā vecu vecenīti, kuŗai prasījis, vai nezinot baznīcu. Vecenīte atbildējusi, ka baznīca esot tālu. Tad brūtgāns vēl vecenītei stāstījis, ka šodien esot viņa kāzu diena un ka brūte viņu pie baznīcas gaidot. Vecenīte nekā nezinājusi. Viņa brūtgānam pateikusi, lai iet pie mācītāja un prasa tam.

Brūtgāns aizgājis pie mācītāja un tam stāstījis, kur viņš bijis un ko redzējis, kā arī to, ka šodien esot viņa kāzu diena. Mācītājs sācis meklēties pa vecām grāmatām un arī atradis, ka priekš trīssimti gadiem viens brūtgāns pazudis pie baznīcas durvīm.

Mācītājs ievedis brūtgānu baznīcā un nosvētījis. Kad svētīšana bijusi pabeigta, tad brūtgāns uzreiz sabiris mazā pišļu čupiņā.

Mazais laiciņš, kur brūtgāns dzēris trīs glāzes vīna brīnumu dārzā, uz zemes bijis veseli trīs simti gadu.